

Јубилеј
75 година Војнофилмског
центра „Застава филм”

Интервју
Владислав Јовановић,
бивши министар спољних послова

Арсенал
Велики јубилеј
Војнотехничког института

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XVII
378
Новембар 2023. цена 100 динара (1,20 евра)

ДАН КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

СНАГА ДОСТОЈНА ПРЕДАКА

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ И ВОЈСКА СРБИЈЕ НА 66. МЕЂУНАРОДНОМ БЕОГРАДСКОМ САЈМУ КЊИГА

ОДБРАНА

ОДБРАНА

САДРЖАЈ
НОВЕМБАР 2023.

4

У фокусу

Одговорна политика мира и стабилности

Месец за нама обележио је низ важних сусрета које су председник Републике и министар одбране имали са високим међународним званичницима на тему сарадње, али и заштите и унапређења положаја српског народа на Косову и Метохији.

40

75 година Војнотехничког института

У корак са трендовима развоја у свету

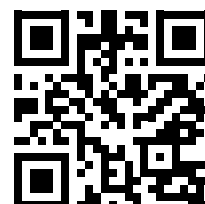

62

Балкански филателисти у Београду
„Балканфила XIX”

СКЕНИРАЈТЕ
КОД И ЧИТАЈТЕ
ВЕСТИ СА САЈТА
МИНИСТАРСТВА
ОДБРАНЕ
ПРЕКО ВАШЕГ
МОБИЛНОГ
ТЕЛЕФОНА

www.mod.gov.rs

У ФОКУСУ

Активности у Министарству одбране и Војсци Србије у октобру
ОДГОВОРНА ПОЛИТИКА МИРА И
СТАБИЛНОСТИ 4

СТАЈНА ТАЧКА

Копнена војска Војске Србије
СНАГА ДОСТОЈНА ПРЕДАКА 10

СИСТЕМ

Уочи Дана Прве бригаде Копнене војске
СЛОЖЕНА И ИЗАЗОВНА ОБУКА 18
Центар за обуку Копнене војске у Пожаревцу
БОГАТА КОШНИЦА ЗНАЊА И ВЕШТИНА 24
У сусрет Дану Централне логистичке базе
МОДЕРНИЗАЦИЈА У СЛУЖБИ
ЛОГИСТИЧКИХ ТОКОВА 28
Обука ронилаца Речне флотиле
НЕПРЕКИДНА БОРБА С ВОДОМ 30

ЈУБИЛЕЈ

75 година Војнофилмског центра „Застава филм”
ТРАЈАЊЕ КАО ОДГОВОР НА
ИЗАЗОВЕ ВРЕМЕНА 34

АРСЕНАЛ

75 година Војнотехничког института
У КОРАК СА ТРЕНДОВИМА РАЗВОЈА У СВЕТУ 40
170 година фабрике „Застава оружје” АД
КОЛЕВКА СРПСКЕ ВОЈНЕ ИНДУСТРИЈЕ 46

ИНТЕРВЈУ

Владислав Јовановић,
бивши министар спољних послова
ВОЈНА НЕУТРАЛНОСТ ЈЕ НАША
ТРАДИЦИЈА И НАША ПОТРЕБА 52

КУЛТУРА

Балкански филателисти у Београду
„БАЛКАНФИЛА XIX” 58
Промоција књиге Славице Поповић Филиповић у
Војној болници Ниш
ЧУВАРИ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА 60
Министарство одбране и Војска Србије на
66. Међународном београдском сајму књига
СНАГА ТРАДИЦИЈЕ 62

СЕЋАЊА

Ненад Пезо
КО БОЛИ ИНФОРМАЦИЈУ, ФАРБА ГЛЕДАОЦЕ 67

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Доктор Александар Недок
ГЛАСНИК ПРОХУЈАЛОГ ВРЕМЕНА 68
Морнари у акцији спасавања на реци
УВЕК СПРЕМНИ ДА ПОМОГНУ 72

СПОРТ

Србија домаћин „Европске конференције CISM”
ЈУБИЛЕЈ У ЈУБИЛЕЈУ 74

Фото: Андрија Гавриловић

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана” наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, пуковник

Главни и одговорни уредник

Александар Скакић

Извршни уредник

Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Јована Шикман

Сарадници у броју

Др Зоран Миладиновић, др Ђорђе Павловић, поручник
бојног брода Драган Спасојевић, Горан Јанићијевић,
Димитрије Остојић, Стефан Милосављевић, Ненад Карлић

Дизајнер

Григорије Лазаревић

Фотографије

Горан Станковић, уредник, Даримир Банда, Јово Мамула,
заставник Андрија Гавриловић, Мина Петровић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић, Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 2244-044; 200-044
Маркетинг 3241-009; 2244-046; 200-046
Продаја 3241-254; 2244-049; 200-049
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 2244-046; 200-046

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ месечно
80 динара. За претплатнике преко Банка Поштанска
штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

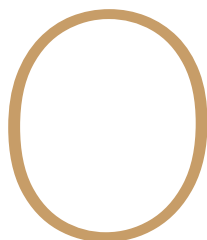
„Одбрана” је члан
Европског удружења
војних новинара

Наша писана реч ће се кретати у простору омеђеном крилатицом војводе Мишића – „Живот је вечита борба. Ко сме, тај може. Ко не зна за страх, тај иде напред!“ и командом из 1999. године – „Нема назад, иза је Србија!“

Пише

Александар СКАКИЋ

периоду без прекида.

Магазин „Одбрана“ одолева зубу времена, свим изазовима које оно носи и достојанствено траје 144 године, што је редак пример континуитета у аналима савремене српске штампе.

Моја претходница на месту главног и одговорног уредника, Драгана Марковић, уткала је своје вишедеценијско новинарско искуство у очување континуитета магазина „Одбрана“, пре свега његовог врлинског утемељења – професионалног интегритета, достојанства писане речи, неговања војничких и националних традиција. Суштина постојања нашег магазина – истинито, јасно и свеобухватно информисање о активностима и процесима у Министарству одбране и Војсци Србије – чврсто је у координатама тих вредносних равни.

Сведоци смо бурног времена које убрзано мења политичко-безбедносну архитектуру света. Додуше, тензије које су деценијама из прикрајка претиле да угрозе глобални мир и стабилност нису престале да постоје, само су неки скорашњи заплети на глобалној равни отворили нове просторе за избијање понорница историјских непријатељстава, ривалстава, анимозитета и антагонизама.

У реч латинског порекла најчешће тумачимо као постојаност, трајање, дуговечност, трајност. Сва остала значења која би се могла пронаћи у речницима, свде се на трајање у дугом временском

У таквом свету, непредвидивом, више него изазовном за креирање политика и стратегија, јака војска постаје неприкосновени фактор снаге државе и предуслов за њен опстанак и развој. Суштински, војна снага и моћ увек су то биле, али нестабилни међународни односи само наглашавају и чине очигледнијом ту чињеницу.

У том смислу, континуитет јачања Војске Србије којем сведочимо у сваком сегменту њеног деловања један је од кључних ослонаца очувања националних интереса, али и регионалне стабилности, а тиме и стварања услова за економски развој и напредак у свим сферама друштвеног живота.

Да бисмо избегли изазове, замке и странпутице времена пред нама, не смемо да заборављамо. Неговање војничких традиција, културе познавања савремене националне историје, од Милошевог времена до агресије НАТО пакта, баш као и јачање и модернизација Војске Србије, постали су, војничким језиком речено, стални задатак, подједнако важан као и обука, развој и набавка новог наоружања и војне опреме, јер без чврстог вредносног утемељења нема ни снажне и ефикасне војске.

Магазин „Одбрана“ је тим процесима стално сведочио, наглашавао њихов значај и давао свој допринос. Тако ће и остати. Наша писана реч ће се кретати у простору омеђеном крилатицом војводе Мишића – „Живот је вечита борба. Ко сме, тај може. Ко не зна за страх, тај иде напред!“ и командом из 1999. године – „Нема назад, иза је Србија!“

То је наш континуитет.

Активности у Министарству одбране и Војсци Србије у октобру

ОДГОВОРНА ПОЛИТИКА МИРА И СТАБИЛНОСТИ

Месец за нама обележио је низ важних сусрета које су председник Републике и министар одбране имали са високим међународним званичницима на тему сарадње, али и заштите и унапређења положаја српског народа на Косову и Метохији. Крајем октобра на представљању Беле књиге одбране Републике Србије министар Вучевић поручио је да Република Србија остаје војно неутрална, „што не искључује сарадњу са другим државама и организацијама у погледу безбедности“, и да ће увек да доприноси миру у свету, али и да ће, чувајући војну неутралност, чувати и своју сувереност и независност и водити рачуна о сопственим националним и државним интересима.

Бела књига треба да приближи јавности све што раде Министарство одбране и Војска Србије, али и да та врста транспарентности и демократског приказа буде потврда да се ништа не ради скривено и иза леђа, као и да ту нема никаквих нејасноћа. С друге стране, ни транспарентност, нити демократичност не смеју да угрозе нашу одбрану, јер не постоји већа одговорност за државно руководство него што је одбрана земље, њених грађана и заштита и остваривање националних и одбрамбених интереса – рекао је потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић

30. октобра на представљању Беле књиге одбране Републике Србије у београдском Дому Војске Србије.

Он је потврдио да Република Србија остаје војно неутрална држава, што не искључује сарадњу са другим државама и другим организацијама у погледу безбедности, „да ли је то билатерална или мултилатерална сарадња”.

– Остајемо посвећени свим мировним операцијама и мисијама где год имамо капацитете да се придружимо. Тамо ћемо увек да помогнемо људима и грађанима да живе у миру, без обзира на ком континенту или држави. Али чувајући нашу војну неутралност, ми чувамо и нашу сувереност, чувамо независност Србије. Верујемо у државу која доноси сопствене одлуке, која размишља својом главом и води рачуна о својим националним, државним и народним интересима – нагласио је министар Вучевић, који је додао и да поштовање уживају државе и народи који смеју да мисле и да кажу шта је право и шта је истина.

– То раде не да би били инације или терали пркос, него да би показали да постоји континуитет у државној и националној политици који раздваја неке који покушавају да буду то што нису од оних који јесу, по свим атрибутима, и то не само данас него кроз много деценија и векова – поручио је министар Вучевић на промоцији Беле књиге одбране, израђене у организацији Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране.

ПОСВЕЋЕНОСТ ДИЈАЛОГУ И САРАДЊИ

Почетком месеца за нама потпредседник Владе и

СРБИЈА ПОДРЖАВА КФОР У НЕПРИСТРАСНОМ СПРОВОЂЕЊУ МАНДАТА

Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић састао се 11. октобра са командантом Команде здружених снага НАТО-а у Напуљу адмиралом Стјуартом Манчком. Састанку су присуствовали потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић. Председник Вучић назвао је тај сусрет добром приликом за размену мишљења о актуелној безбедносној ситуацији у регионима Западног Балкана и Блиског истока.

„Изразио сам озбиљну забринутост због драстичног погоршања већ тешке ситуације српске заједнице на Косову и Метохији и поновио да Србија подржава ангажовање КФОР-а у стриктном, потпуном и непристрасном спровођењу мандата на основу Резолуције СБ УН 1244, као и да очекујемо да КФОР задржи статусно неутралну позицију и да проактивно делује у циљу спречавања било каквог нарушавања безбедносне ситуације на терену” – навео је председник Вучић на инстаграм налогу након састанка.

Председник Републике састао се 25. октобра, у присуству министра Вучевића и генерала Мојсиловића, са министром националне одбране Републике Турске Јашаром Гулером и том приликом оценио да је његова посета од изузетног значаја, јер ће пружити додатни допринос врло важној улози коју Србија и Турска имају у погледу очувања мира и стабилности на читавом Балкану.

„Опредељени смо за даље унапређење свеукупне билатералне сарадње и наставак политичког дијалога, који су показатељи највишег нивоа односа двеју земаља у савременој историји. Београд је у потпуности посвећен дијалогу са Приштином, али сам указао на то да је у овом тренутку првенствено потребно осигурати безбедност српског народа на КиМ и без даљег одлагања спровести све обавезе из до сада постигнутих споразума. Радујем се предстојећој посети председника Реџепа Тајипа Ердогана Београду, јер је то идеална прилика за даље јачање међусобних веза и сарадње” – написао је председник Вучић на друштвеној мрежи инстаграм.

министар одбране Милош Вучевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић одржали су конференцију за медије у Дому Војске Србије поводом неистина које су у претходном периоду у јав-

ност износили представници привремених институција самоуправе у Приштини, а у вези са догађајима у месту Бањска 24. септембра, када су изнели низ доказа и чињеница које у потпуности демантују оптужбе представ-

АКТИВНОСТИ НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

На позив начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића, у тродневној узвратној посети нашој земљи од 6. до 8. октобра боравио је начелник Генералштаба Армије Републике Северне Македоније генерал-потпуковник Васко Ђурчиновски са делегацијом. Двојица колега разговарали су о актуелној безбедносној ситуацији у региону и свету, дOMETИМА успостављене војно-војне сарадње и могућностима за њено даље унапређење.

Генерал Мојсиловић је 10. октобра разговарао са новоименованим амбасадором Народне Републике Кине Ли Мингом, док је средином месеца за нама, на позив начелника Генералштаба Мађарске војске генерал-пуковника Габора Берендија, с делегацијом боравио у званичној посети тој пријатељској земљи. Тема разговора била је актуелна безбедносна ситуација у региону и свету, досадашња војна сарадња и могућности за њено унапређење, а посебно је апострофиран значај мађарског учешћа у саставу КФОР-а. Високи војни званичници сагласили су се да је сарадња две војске интензивна и садржајна, да је карактерише стално квалитативно унапређење, те да се њеном реализацијом знатно унапређују интероперабилност и борбена готовост, а постигнута је и сагласност да се у наредном периоду интензивирају заједничке активности у области обуке.

Начелник Генералштаба ВС генерал Милан Мојсиловић и нови командант КФОР-а генерал-мајор Озкан Улуташ

Начелник Генералштаба Војске Србије примио је 20. октобра команданта КФОР-а генерал-мајора Озкана Улуташа, који је средином месеца преузео ту дужност. На састанку у Београду разговарано је о актуелној безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и активностима које се могу предузети ради унапређења мира и безбедности на простору јужне српске покрајине. Генерал Мојсиловић је истакао да Војска Србије, у складу с Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и Војно-техничким споразумом, КФОР препознаје као једину легитимну оружану формацију на Косову и Метохији и изразио очекивање да ће међународне снаге безбедности предузети неопходне кораке за деескалацију ситуације у Покрајини и заштитити српско национално, културно-историјско и верско наслеђе.

ника Приштине о умешаности Војске Србије у догађаје у Бањској и разобличили позадину медијске кампање која се данима интензивно води на штету наше земље.

Низ важних сусрета на међународном плану са високим званичницима пријатељских земаља министар Вучевић започео је 11. октобра, када

Конференција за медије министра одбране и начелника Генералштаба након догађаја на северу Косова и Метохије

се састао са командантом Команде здружених снага НАТО-а у Напуљу адмиралом Стјуартом Манчом, који је боравио у званичној посети Републици Србији.

Министар одбране изразио је задовољство због прилике за размену информација о политичко-безбедносној ситуацији у региону и свету, с тежиштем

на ситуацији у јужној српској покрајини, као и о сарадњи Министарства одбране и Војске Србије са НАТО-ом. Истакао је и да је забринут због догађаја и положаја српског народа на северу Косова и Метохије и исказао уверење да ће се наставити преговори о нормализацији односа. Српски министар је нагласио да је за нашу страну ескалација насиља апсолутно неприхватљива и да смо посвећени процесу дијалога, као једином начину за мирно решавање свих политичких и техничких питања.

– Србија никада до сада није нити ће у будућности повлачити потезе који би могли угрозити мир или дестабилизovati ситуацију на терену – казао је министар одбране и додао да сматра да је важно да КФОР има кључну улогу у обезбеђењу сигурности на

Сусрет министра Вучевића са турским колегом Јашаром Гулером

Косову и Метохији. Изнео је очекивање да ће мисија непристрасно, и у складу с додељеним мандатом, утицати на спречавање будућих једностраних акција, које доводе до деградације безбедносно осетљиве ситуације. С тим у вези, он је изразио уверење да ће Команда здружених снага НАТО-а у Напуљу предузети мере из своје надлежности, како би спречили будуће једностране акције Приштине и погоршање безбедносне ситуације у јужној српској покрајини.

Адмирал Манч потврдио је посвећеност НАТО-а миру и стабилности на Западном Балкану и додао да, у светлу недавних дешавања, та алијанса континуирано прати ситуацију и предузима пажљиве кораке, при чему државе чланице шаљу додатне војнике како би КФОР имао снаге, способности и флексибилности за непристрасно извршавање задатака у складу с мандатом Уједињених нација, ради очувања сигурног

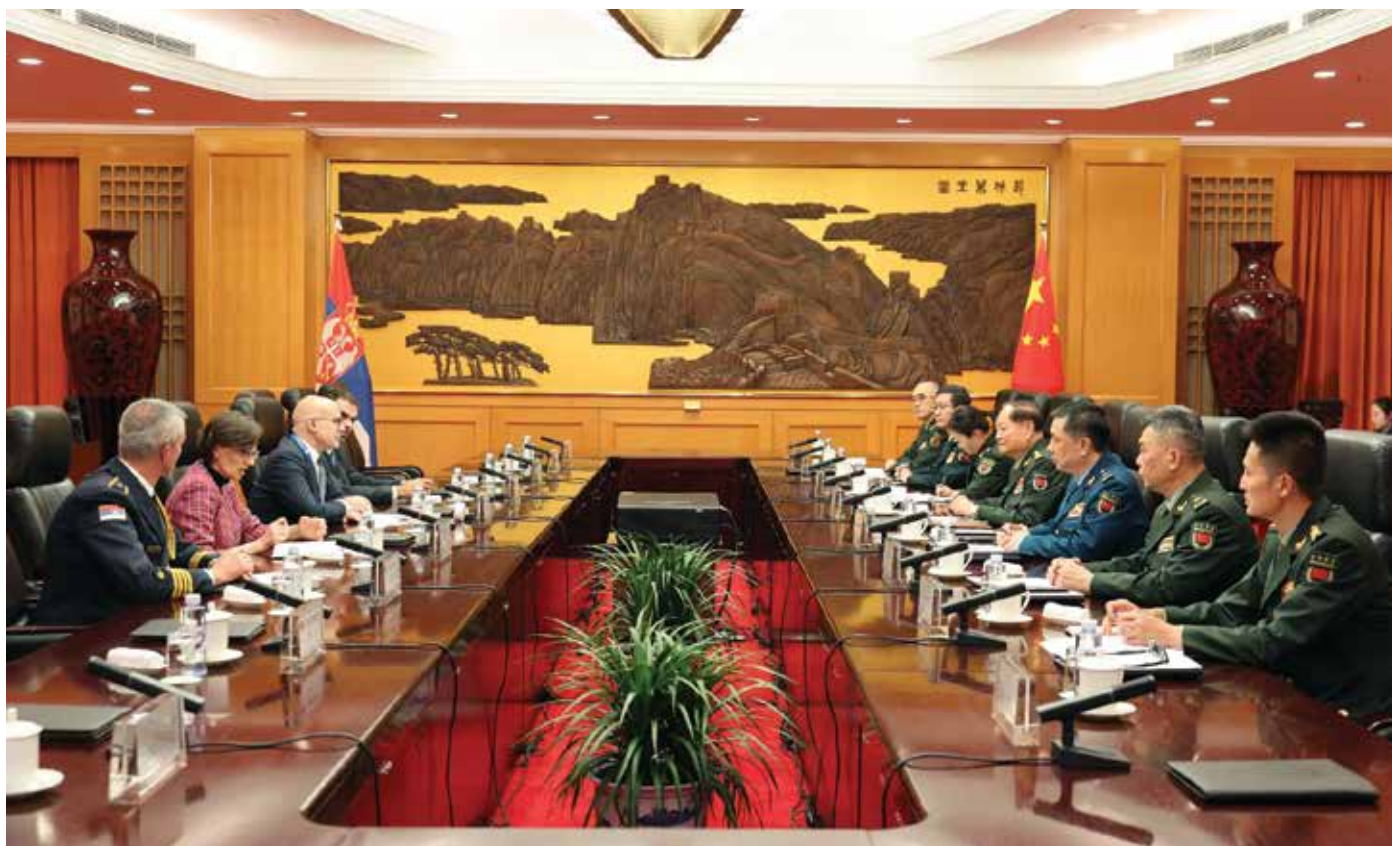
и безбедног окружења и слободне кретања за становништво на Косову и Метохији. Адмирал Манч такође је подвукао да НАТО подржава дијалог Београда и Приштине под окриљем Европске уније, што је једини начин за постизање трајног мира и стабилности за све заједнице.

ОХРАБРУЈУ УВЕРАВАЊА ПО ПИТАЊУ БЕЗБЕДНОСТИ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Крајем октобра потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић састао се са министром националне одбране Републике Турске Јашаром Гулером. Након састанка истакао је да је његова посета дошла у правом тренутку, имајући у виду све што се дешава на простору Западног Балкана, оценивши састанке као суштински врло добро конципирани, када је реч о сарадњи Турске и Србије.

– Доминантна тема нашег разговора било је питање безбедности на Косову и Метохији. Охрабрују уверавања која смо добили од господина Гулера по питању безбедности српске заједнице, имајући у виду да је нови командант КФОР-а турски генерал. А изнад свега тога, свакако присутно у политичкој свести у Србији, Турска има велики и значајан политички, економски, безбедносни и културолошки утицај и значај за простор Западног Балкана – истакао је министар Вучевић, који је са турским колегом разговарао и о осетљивим питањима, али и о сарадњи са снагама КФОР-а.

– Дотакли смо се најосетљивијих питања и области на које не гледамо потпуно идентично, али пријатељи увек отворено и искрено разговарају. Задовољан сам са, нећу рећи обећањима или гаранцијама, али порукама које смо добили од господина Гулера по питању наоружавања тзв. косовских снага безбедности и по питању будућег времена и коришћења онога што је присутно на терену, односно на простору Косова и Метохије. Снажно охрабрујемо директну комуникацију између начелника Генералштаба Војске Србије и команданта КФОР-а и инсистирамо да уз административну линију према Косову и Метохији са косовско-метохијске стране буду једино присутни припадници КФОР-а и да се наставе заједничке патроле припадника Војске Србије и припадника КФОР-а уз административну линију. Поновио сам господину Гулеру да Србија и Срби на Косову и Метохији немају никакав проблем са присуством припадника КФОР-а,

које смањује тензије и води ка деескалацији – нагласио је министар Вучевић. Двојица високих званичника разговарали су и о војноекономској сарадњи и сарадњи наших одбрамбених индустрија, након чега су констатовали да постоји велики потенцијал и простор за даљи напредак и развој билатералних односа.

– Господин Гулер је споменио стратешки договор председника Ердогана и Вучића, који нас на пољу безбедности и одбране обавезује и охрабрује да учинимо додатне напоре за боље резултате у интересу обе државе – рекао је министар Вучевић. Министар Гулер је након састанка поручио да његова држава подржава мир, стабилност, територијални интегритет и учешће Балкана у међународним организацијама и приступање Србије Европској унији.

Министар одбране Милош Вучевић, током посете Кини, састао се са потпредседником Централне војне комисије те земље генералом Џанг Јоусјом

СРБИЈА ОСТАЈЕ ПРИВРЖЕНА ПОШТОВАЊУ МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА

Током боравка у Кини у саставу званичне делегације Републике Србије, предвођене председником Републике Александром Вучићем, у оквиру Трећег форума за међународну сарадњу „Појас и пут“, потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић састао се са потпредседником Централне војне комисије те земље генералом Џанг Јоусјом, коме је захвалио на подршци коју Кина пружа очувању територијалног интегритета и суверенитета Србије и заштити наших националних интереса.

– Принципијелан и доследан став Кине по питању Косова и Метохије доказ је искреног пријатељства. Република Србија доследно и искрено подржава политику

„Једне Кине” – рекао је министар Вучевић и потврдио да Србија води самосталну и независну спољну политику и да, упркос свим притисцима, наставља са одговорном политиком мира и стабилности, али и да остаје посвећена поштовању међународног права и пуној примени до сада постигнутих споразума. Говорећи о сарадњи у области одбране између Србије и Кине, министар је истакао значај обостране заинтересованости за њено унапређење. Војнотехничка сарадња, нагласио је, најразвијенији је сегмент сарадње у области одбране са Кином, додајући да је у претходном периоду у овој области учињен најконкретнији напредак. Током састанка разговарано је и о модалитетима сарадње у сегменту опремања беспилотним летелицама и системима противваздухопловне одбране, који су значајан еле-

мент одбране нашег ваздушног простора и наше земље.

ЋЕНЕРАЛ ЈАНКОВИЋ КАО ОЛИЧЕЊЕ СВИХ ВОЈНИЧКИХ ВРЕДНОСТИ

Три дана касније у београдском Карађорђевој парку, заједно са министром за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Николом Селаковићем, потпредседником Владе и министарком културе Мајом Гојковић и министром грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Гораном Весићем, министар Вучевић открио је споменик генералу Божидару Божи Јанковићу.

— Овим чином клањамо се сенима једног од најспособнијих и најзаслужнијих српских официра из времена ослободилачких ратова. Ћенерал Јанковић је учествовао у чак шест ратова од 1876. до 1918. године, био је професор Војне академије, уредник часописа „Ратник” и „Службеног вој-

ног листа”, као и председник Војнодисциплинског суда. Обављао је дужност министра одбране, а активно је пружао допринос одбрамбеним способностима Србије и када је био у пензији. Прожет идејом слободе и братства, обављао је и дужност начелника штаба Црногорске врховне команде — нагласио је министар Вучевић и додао да је Јанковић био оличење свих војничких вредности, а пре свега оданости заклети према отаџбини коју никада и ни под којим условима није погазио. Својим животом је, како је истакао, сведочио вредности родољубља, слободе, марљивости, учености, исправности и поштења.

— Подижемо овај споменик да се данашње генерације уче и да знају какви треба да будемо у погледу ревности према отаџбини — поручио је министар Вучевић и додао да је откривање споменика, које је иницирало Удружење рат-

них добровољаца 1912–1918, њихових потомака и поштовалаца, потврда да су учињени важни кораци да се култура сећања у нас врати и развије.

У месецу за нама министар одбране Милош Вучевић састао се са новоименованим амбасадором Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске у Београду Едвардом Фергусоном, као и са новоименованим амбасадором Народне Републике Кине у Републици Србији Ли Мингом. Он је 6. октобра примио и начелника Генералштаба Армије Републике Северне Македоније генерал-потпуковника Васка Ђурчиновског, који је боравио у званичној посети нашој земљи, а крајем месеца, заједно са министром за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Николом Селаковићем, састао се и са представницима Савеза студената Црне Горе у Србији. ■

A close-up photograph of a soldier wearing a digital camouflage helmet and a green balaclava. The soldier is holding an assault rifle with a night vision device mounted on top, which is illuminated with a yellow-green light. The background is blurred, showing some out-of-focus lights.

Копнена војска Војске Србије

СНАГА ДОСТОЈНА ПРЕДАКА

Припадници Копнене војске током протекле године реализовали су 78 вежби, међу којима су најзначајније здружено-тактичке вежбе са бојевим гађањем „Заједнички одговор 2023“, „Победник 2023“ и вежба подржана рачунарским симулацијама „Одговор 2023“. Изведено је и 393 гађања из наоружања родова, укључујући и гађања из новоуведених и модернизованих средстава НВО. Јединице тог вида опремају се савременим средствима, а у своју обуку уграђују искуства стечена у досадашњим оружаним сукобима у свету и ангажовању јединица и појединаца у мултинационалним операцијама. Циљ свега тога је повећање ефикасности Копнене војске и њених укупних оперативних способности.

Приредили Мира ШВЕДИЋ и Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Фото-архива Копнене војске

И ове године, у сусрет 16. новембру Дану Копнене војске, присећамо се много тога што се у том виду десило у протеклих година дана, а што смо забележили

на страницама нашег магазина. Пратили смо припаднике Копнене војске на великим вежбама и увежбавањима, обилазили базе у Копненој зони безбедности, приказивали све што је најважније на плану модернизације и подизања оперативних способности. Славили смо са њима спортске успехе, почев од освајања медаља на незваничној „војној олимпијади“, па до правог тријумфа тима КоВ у трци на 10.000 метара са препрекама, у конкуренцији специјалних и других елитних јединица Војске Србије. Истицали смо официре, подофицире, војнике и војне службенике и намештенике из Копнене војске који су учинили подвиге или добра дела ван својих радних места – потпуковника Борка Бућковића, заставника Бранка Ерића и старије воднике прве класе Младена Савића, Бранислава Поповића и Петра Илића, млађег водника Дејана Чикарића и десетара Бобана Радосављевића.

Ово подсећање је значајно јер се у њему још једном истиче оно што је највредније – људи.

БРИГА О ЉУДИМА

Копнену војску чине шест бригада, шест самосталних батаљона, Технички ремонтни завод „Чачак“ и Војни оркестар Ниш. Јединице су размештене у петнаест гарнизона и пет гарнизоних места на територији целе земље – од Бачке Паланке на северу, до Бујановца на југу централне Србије. Копнена војска реализује не само основне задатке тог вида (одвраћање од

ДАН КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ И ДАН ПЕШАДИЈЕ

Дан Копнене војске и Дан пешадије је 16. новембар и слави се у спомен на почетак Колубарске битке у Првом светском рату, у којој је српска војска за непуних месец дана ратовања извојевала величанствену победу. У бици је учествовало 11 пешадијских и једна коњичка дивизија, а подржавало ју је 426 артиљеријских оруђа. Тај дан припадници Команде и јединица у Копненој војсци обележавају и литургијски у богослужбеним просторима прослављајући своју крсну славу – Ђурђицу.

ОД КИПРА ДО ЛИБАНА

Копнена војска, као најбројнији састав Војске Србије, даје и највећи број припадника за учешће у мултинационалним операцијама. У шест мисија (Кипар, Либан, Синај, Сомалија и Централноафричка Република) тренутно је ангажовано 147 њених припадника. Најбројније и најкомплексније јесте ангажовање у Републици Либан, где су од 2011. године до данас обављене 43 ротације јединица, уз ангажовање преко 3.000 официра, подофицира и војника. О квалитету њиховог рада и ангажовања сведоче извештаји и признања која добијају. Учешће припадника Копнене војске у мултинационалним операцијама под окриљем УН и ЕУ несумњиво подиже углед и Војске Србије и Републике Србије у целини.

оружаног угрожавања, обезбеђење административне линије према КиМ и контроле КЗБ, учешће у међународној војној сарадњи и мултинационалним операцијама и пружање помоћи цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа) већ и негује и развија традиционалне родољубиве, слободарске и борбене вредности српског војника. Живот и рад Копнене војске заснива се на позитивним вредностима попут патриотизма, човекољубља, праведности, јер све то одлучујуће утиче не само на професионално обављање задатака већ и на стварање моралне вертикале која светли као оријентир свим припадницима вида.

Бригадни генерал
Зоран Драгићевић

Брига за човека је у центру пажње, како команданта КоВ тако и сваког официра, подофицира, војног намештеника или војног службеника који командују људима или их предводе. Они увек имају у виду обим обавеза свих људи у структури Копнене војске. Знају и какви су изазови војничког рада и живота и командни састав увек упућују на то да старешине буду са људима, да воде бригу о њима. Јер наш војник је саздан на најсветлијим традицијама својих предака, красе га достојанство, част, храброст, поштовање хијерархије и субординације, а војничке дужности обавља дисциплиновано и професионално служећи часно својој отаџбини.

ОБУКА У СКЛАДУ СА ВРЕМЕНОМ

У овој години у КоВ-у је упркос великом броју ванпланских ангажовања реализовано 78 националних вежби, међу којима су најзначајније здружено-тактичке вежбе са бојевим гађањем „Заједнички одговор 2023” и „Победник 2023”, чије извођење је могла да прати и најшира јавност, и вежба подржана рачунарским симулацијама „Одговор 2023”, која је реализована у Центру за обуку путем симулација Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије и на којој су учествовале команде у саставу заједничких снага и припадници Министарства унутрашњих послова Републике Србије. Истиче се и мултинационална тактичка вежба „Платинасти вук 23”, на Базу „Југ” и Војном комплексу „Боровац”, на којој је поред неколико стотина припадника Војске Србије активно учествовало и око 300 припадника оружаних снага из десет партнерских земаља. Изведено је и 393 гађања из наоружања родова, укључујући и гађања из новоуведеног и модернизованог наоружања.

Очито је да је и током ове године у КОВ-у акценат стављен на здружену (интервидовску) обуку, као најсложенијег облика обучавања јединица различитих видова Војске Србије. Такво обучавање захтевало је непрекорну кординацију између јединица Копнене војске, специјалних снага и јединица РВ и ПВО у решавању постављених задатака у реалним условима извођења савремених борбених дејстава, што је у целини утицало на унапређење оперативних и функционалних способности јединица Копнене војске. Садејство је важан елемент савремене обуке, у циљу прилагођавања новинама у наоружању и опреми, као и одржавању високог нивоа стручности и креативности у припреми и извођењу садржаја обучавања у условима извођења савремених ратова.

ДАН ИНЖИЊЕРИЈЕ

У новембру ће свој дан прославити и инжињеријске јединице. Тај род постоји од 6. новембра 1865. године. Тада је у Кнежевини Србији донет Закон о измени и допуни Закона о уређењу војске из 1864. године, којим су понтонири и пионири издвојени из артиљерије у посебан род – род инжињерије. Инжињеријске јединице Копнене војске данас располажу високостручним кадром, способним да квалитетно и професионално извршава све постављене задатке инжињеријског обезбеђења, користећи најсавременија инжињеријска средства и опрему.

Савремена борбена дејства намећу потребу да се у Копненој војсци изврши измена и прилагођавање обуке њених припадника, а у том делу посебна пажња посвећује се организацијској доградњи јединица КоВ, усавршавању кадра, набавци и модернизацији наоружања и војне опреме, садејству јединица Копнене војске са специјалним снагама и снагама РВ и ПВО и свеобухватном прилагођавању обуке њених припадника за дејства на савременом ратишту.

Све је то потврдило способност Копнене војске да извршава додељене мисије и задатке и да непрекидно јача.

ОПРЕМАЊЕ – ПЛАНСКИ И НЕПРЕКИДАН ПРОЦЕС

Основни задатак Копнене војске у миру и јесте достизање и одржавање високог нивоа обучености сваког војника, подофицира и официра, јер се на тај начин стварају оперативно способне јединице, спремне да правилном употребом нове и модернизоване ратне технике победе у оружаном сукобу, а самим тим и да одбране своју државу од оружаног угрожавања.

Копнена војска се у последњој деценији континуирано и интензивно опрема савременим средствима и системима. Припадници Копнене војске су у потпуности овладали употребом новоуведених средстава и кроз вежбе са бојевим гађањима потврдили њихову убојитост и ефикасност. Обука се у доброј мери заснива на искуствима стеченим у досадашњим оружаном сукобима и ангажовањима појединаца и јединица у мултинационалним операцијама. Сведоци смо значаја употребе беспилот-

них летилица и несагледивих могућности у прикупљању обавештајних података и ватрених могућности релативно јефтиних средстава. Зато се обука у Копненој војсци усклађује са актуелним безбедносним изазовима, ризицима и претњама по безбедност Републике Србије и развојем средстава наоружања и војне опреме.

На вежбалиштима и полигонима лако се препознаје да су ватрена моћ, покрет, удар и маневар јединица Копнене војске данас на значајно вишем нивоу, у поређењу са претходним периодом. Овакав резултат је производ синергије квалитетног командовања, врхунске обучености, високог морала, креативности и инвентивности у редовима Копнене војске и континуираног опремања и модернизације јединица Копнене војске.

– Опремање и модернизација представљају плански и непрекидан процес. Ове године учињени су значајни искораци на том плану како би Копнена војска могла правилно и правовремено да одговори свим изазовима, ризицима и претњама савременог ратовања – истакао је начелник штаба Команде Копнене војске бригадни генерал Зоран Драгићевић и навео којим је то новим средствима НВО опремљен КоВ. – Значајно је унапређена способност за противоклопна дејства увођењем противоклопног ракетног система „корнет” у састав пешадијских батаљона. Настављено је опремање пешадијских батаљона са оклопним борбеним возилима точкашима „лазар 3” и МРАП, а батаљона војне полиције оклопним борбеним возилима точкашима „милош”, који су производ домаће наменске индустрије, док су извиђачке

чете добиле возила „хамер”. Опремањем пешадијских јединица савременим наоружањем, оптоелектронским средствима и заштитном балистичком опремом подигнут је ниво заштите људства и унапређене су способности за извођење борбених дејстава у ноћним условима и условима ограничене видљивости.

У претходном периоду опремљени су и остали родови. У оперативну употребу уведена су самоходна артиљеријска оруђа 155 mm НОРА Б-52 М15, а модернизацијом лансера ракета самоходног вишецевног „огањ” у значајној мери су унапређене оперативне способности и ватрене моћи артиљеријских јединица. Значајно је унапређен и рад оклопних јединица у Копненој војсци, које су прославиле свој дан 31. октобра (у спомен на борбе за ослобођење Краљева када су борци у борбама за ослобођење први пут дејствовали из тенка). У претходном периоду, довођењем тенковског батаљона Т-72М у пуну оперативну способност и усвајањем процеса модернизације тенка

ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА

Постао је препознатљив пројекат цивилно-војне сарадње „Војни лекар на селу” који реализују порипадници Копнене војске у Копненој зони безбедности и теже доступним селима, где се посебно издвајају она села у којима живе мештани различитих националности. До сада су у овој години реализовали 22 таква пројекта током којих је прегледано преко 600 мештана села, а заједно са Црвеним крстом Републике Србије подељено је 250 пакета хуманитарне помоћи.

Осим наведеног пројекта, припадници Копнене војске уређивали су и путеве у Копненој зони безбедности у граду Прокупљу, општинама Бујановац, Куршумлија и Сјеница. Такође, били су ангажовани на чишћењу и уређењу одводних канала и речних корита на делу територија градова Новог Пазара и Прокупља и у општинама Житорађа и Куршумлија. Водобезбеђење техничком водом заједно са рашчишћавањем појилишта за воду припадници Копнене војске вршили су на Пештерској висоравни у општини Сјеница и обезбеђивали пијаћом водом Врњачку Бању. Такође, током године помагали су становништву са територија градова Јагодине, Краљева и Шапца и у општинама Босилеград, Брус, Лозница, Пожега, Пријепоље, Рашка, Сјеница, Тутин и Трговиште у отклањању последица изазваних обилним падавинама.

М-84 и борбених возила пешадије М-80, као и формирањем оклопно-извиђачког батаљона, род оклопних јединица у Копненој војсци начинио је напредак у достизању захтеваних оперативних способности. Такође, извршено је опремање тенкова Т-72МС са елементима експлозивно реактивног оклопа, што је додатно утицало на повећање заштите борбене технике и људства.

На основу свега реченог, евидентно је да Копнена војска, као и Војска Србије у целини, тежи да прати савремене токове у развоју сложених борбених средстава и система свих родова. У обезбеђењу потребних покретних средстава велики допринос даје домаћа одбрамбена индустрија, што је не само добро већ и пут који води ка дугогодишњој стабилности у набавци резервних делова, али и уштеди новчаних средстава.

КЗБ – ЈЕДАН ОД ТЕЖИШНИХ ЗАДАТАКА КОВ-а

Савремено наоружање и опрема су, свакако, изузетно важни и за извршавање једног од тежишних задатака Копнене војске, а то је обезбеђење 384 километра административне линије према Косову и Метохији и Копнене зоне безбедности на површини од 1.920 километара квадратних. Тај зада-

так припадници Копнене војске успешно извршавају од 2001. године.

Људству које се ангажује на овом задатку створени су оптимални услови за смештај у базама које се налазе на административној линији. Узимајући у обзир сложеност задатка, специфичне временске и просторне услове, као и повећано психофизичко напрезање, посебна пажња се посвећује избору и припреми људи, које треба да током спречавања илегалних активности у захвату административне линије обезбеди брзо и ефикасно деловање органа обезбеђења са база и поседнутих објеката. Посебан ризик представљају шумокрадице које најчешће долазе са простора Косова и Метохије, а нису ретки ни случајеви да се на припаднике

Копнене војске дејствује из ватреног оружја. И поред низа отежавајућих околности, припадници Копнене војске професионално и одговорно извршавају све постављене задатке.

На високом нивоу је сарадња са припадницима Министарства унутрашњих послова и локалним становништвом. Бројне су ситуације када су при-

падници Копнене војске снабдевали становништво у Копненој зони безбедности водом и лековима, пружали медицинску помоћ, поправљали путеве до села, рашичишћавали снег и превозили старе и болесне до медицинских установа. Захвалност локалног становништва за овакве поступке је, како у Команди КоВ истичу, приметна на сваком месту.

Сарадња са Кфором је, такође, на високом професионалном односу, пре свега у циљу обезбеђења мира и стабилности и одржавању безбедног окружења за све грађане у нашој јужној покрајини. Она се заснива на реализацији састанака на командном, координационом и локалном нивоу, заједничким активностима у захвату административне линије и правовременој размени информација. Од почетка сарадње са припадницима Кфора реализовано је неколико хиљада заједничких активности, од којих се посебно издвајају заједничке вежбе и увежбавања процедура медицинске евакуације повређених припадника са терена употребом хеликоптера.

ЗА СВЕ СПРЕМНА ЛОГИСТИКА

При помињању Копнене војске увек се прво помисли на оне који рукују тенковима, борбеним возилима или личним наоружањем, а тек онда на оне који стоје иза исправности технике и комплетности и исправности личне опреме. За обављање тих послова већим делом је заслужна логистика – са техничком, интендантском, саобраћајном, здравственом службом.

– Пред овим службама стално стоје бројни, често и нови изазови. Техничка служба убрзано усваја технологије одржавања нововведених борбених система. Интендантура поред функције исхране има и задатке обезбеђења водом за пиће и енергената, одевања и бројних услужних делатности. За сваког војника обезбеђен је основни комплет униформе маскирне М-10 и допунски комплет, што има велики значај, поготово у светлу чињенице да уни-

форме

СПОМЕН-СОБА

У свакој од јединица Копнене војске могу се запазити детаљи који нас враћају у давно прошла, храбра и никад заборављена времена, док је у згради Команде Копнене војске, захваљујући преданом и упорном истраживачком раду команданта Копнене војске генерал-потпуковника Милосава Симовића и његових сарадника, креирана јединствена и узбудљива панорама прошлости. То је својеврсни музеј у коме је на зидовима ходника, подовима и плафонима зграде Команде представљена позната, а многим и непозната, прошлост српске оружане силе од 7. века до данас. Експонати „говоре“ историју, али они нису само хладни сведоци прошлих времена већ из њих зрачи патриотизам уткан у преко 12.000 фотографија, текстова, карата, скица, ратних застава и ознака, војних униформи, средстава НВО, размештених у сваком кутку четвороспратног објекта. До сада је ту јединствену спомен-собу Копнене војске обишло преко 10.000 посетилаца, а у наредном периоду ће је интензивније посећивати ученици седмог и осмог разреда основних школа, средњих школа и факултета.

ма, произведена у домаћој наменској индустрији, не само што доприноси бољој маскарној заштити и бољој заштити од утицаја спољашњих фактора већ и побољшава визуелни идентитет.

Добра организација и подршка је потребна за скоро сваку активност и логистика мора да буде спремна не само да пружи подршку јединицама Копнене војске већ и да помогне грађанима Србије, цивилним и државним институцијама у кризним или ванредним ситуацијама, било да се ради о здрављу људи, угрожености од временских непогода или неког другог разлога. Све те активности цивилно-војне сарадње јачају поверење грађана у Војску Србије и учвршћују сарадњу са представницима локалних самоуправа.

ПОДОФИЦИРСКА ПОДРШКА КОМАНДОВАЊУ

Подофицирска подршка командовању успостављена је пре петнаест година постављењем првих и главних подофицира, а данас је већ видљиво да су учињени значајни помаци у њеном функционисању. Подофицирима је враћен углед који су

некад имали, док значај њиховог рада постаје препознатљив у деловању Копнене војске. Има много примера храбрости, снажне воље, дисциплине, самоиницијативе, стручности и способности за тимски рад међу подофицирима Копнене војске, како код оних који су на свакодневним задацима у Копненој зони безбедности, тако и код оних на вежбама који су поносно корачали испред строја и били пример и узор својим војницима.

Подофицири и професионални војници су својим знањем и постигнутим резултатима показали висок ниво обучености припадника Копнене војске, а посебно у обучености за руковање и употребу нововведених борбених средстава. Успешне активности подофицира и професионалних војника препознате су од стране команданта Копнене војске који је увек нашао за сходно да подофицире и професионалне војнике адекватно награди и стимулише. У прилог томе говори и чињеница да од укупног бројног стања подофицири и професионални војници чине осамдесет посто учесника током реализације важних задатака. Својим радом подофицирски кор Копнене војске је на делу показао и доказао обученост, спремност, ефикасност у раду, мотивисаност и одлучност да у потпуности изврши задатке које пред њих поставе команданти и командири.

РЕЗЕРВНИ ОФИЦИРИ У СТРОЈУ

Копнена војска непрекидно реализује процес пријема у професионалну војну службу официра, подофицира, професионалних војника и цивилних лица. У 2023, као и у 2022. години запажена је посебна новина у делу попуне радних места официра непосредним пријемом слушалаца класе резервних официра. Полазницима шестомесечног Курса за резервне официре омогућено је да се током трајања курса изјасне о пријему у професионалну војну службу, и уколико задовоље критеријуме за пријем, буду примљени и постављени на радна места официра.

Пријемом наведеног кадра обезбеђени су поузданост и континуитет попуне упражњених радних места официра свих родова. На тај начин младима са високим академским образовањем омогућено је да реше свој професионални статус и обезбеде сигурну егзистенцију себи и својој породици. ■

Уочи Дана Прве бригаде Копнене војске

СЛОЖЕНА И ИЗАЗОВНА ОБУКА

О квалитету и ефикасности обуке, као и нивоу индивидуалне и колективне оспособљености у бригади, сведоче и резултати постигнути на више од 25 вежби на којима су учествовали припадници њених јединица, усавршавајући вештине и доказујући спремност за извршавање наменских задатака

Пише Душан ГЛИШИЋ
Фото: Горан Станковић

Јединице Прве бригаде, којом командује бригадни генерал Зоран Насковић, размештене су на подручју шест градова и 26 општина АП Војводине (Нови Сад, Бачка Топола, Сремска Митровица, Зрењанин и Панчево) и Мачванског округа (Лозница). У саставу има команду и 11 непосредно потчињених јединица ранга батаљон-дивизион, што поред наменских задатака у највећој мери одређује и врсту и ниво сложености обуке, као једног од најважнијих задатака, како за јединицу, тако и за сваког њеног припадника. Истичући да се од самог формирања бригаде, јула 2006, обуци поклања изузетна пажња, бригадни генерал Зоран Насковић подвлачи да је то стални задатак који се извршава у континуитету и коме се поклања највише пажње, средстава и времена.

– Због формацијског састава Прве бригаде КоВ-а и задатака за које смо намењени, колективна обука у јединицама је сложена и изазовна и реализује се, како у рејонима размештаја, односно у касарнама у којима су стациониране, тако и на полигону „Пасуљанске ливаде“, као и на стрелиштима „Орешац“, „Аеродром“ и „Десић“. Иначе, Прва бригада Копнене војске намењена је, попут других, за извршавање мисија и задатака Војске Србије кроз развијање и унапређење оперативних способности и достизање потребне расположивости снага за извођење операција и пружање помоћи цивилним властима приликом природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа. У складу с наменом, задаци које реализујемо су изградња и одржавање оперативних способности, оспособљавање и увежбавање команде и јединица за извршавање наменских задатака, припрема и учешће у мултинационалним операцијама, припрема и ангажовање јединица за пружање помоћи цивилним властима у санацији последица природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа. Кад је реч о колективној обуци војника на добровољном служењу војног рока, треба нагласити да је протекле године у нашим јединицама било више стотина војника који су дошли из центара за обуку, где су прошли захтеван ниво индивидуалне обуке. У другом периоду обуке њихово знање и вештине усавршавају се кроз реализацију садржаја чији је акценат на обучавању за извршавање колективних задатака, истакао је бригадни генерал Насковић.

ДОКАЗАНА СПРЕМНОСТ ЗА ИЗВРШАВАЊЕ НАМЕНСКИХ ЗАДАТАКА

О квалитету и ефикасности обуке, као и нивоу обучености војника на добровољном служењу војног рока, свакако сведоче и вежбе на којима су учествовали усавршавајући вештине и доказују-

ТРАДИЦИЈА ПРВЕ БРИГАДЕ КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

Славну традицију Прва бригада везује за две јединице различитих епоха – одред мајора Војислава Бугарског Дунавске дивизије Прве српске армије и Новосадски корпус Војске Југославије. Дан Прве бригаде обележава се 9. новембра, као и Дан ослобођења Новог Сада у Првом светском рату.

Зграда Команде Прве бригаде Копнене војске налази се у центру Новог Сада. Састоји се из три објекта, грађена у различито време, за различите намене и различитих је стилских карактеристика. Прва једносратна зграда, чији је оригиналан изглед фасаде, уз минималне измене, сачуван до данас, саграђена је 1881. за адвоката Јозефа Клајнчека. Друга је саграђена пре 1900. на месту где се налазио некада чувени хотел „Фабри“, назван по власнику Петеру Фабрију. Трећа зграда, у наставку хотела „Фабри“, завршена је 1925. године. Министарство војске и Морнарице већ следеће године откупило је зграду за седиште Команде Прве армијске области Војске Краљевине Југославије.

После Другог светског рата у згради се налазила Команда Новосадске дивизије, све до 1980, када је формиран 12. механизовани корпус Југословенске народне армије, који је 1987. преименован у 12. корпус ЈНА, а пет година касније у Новосадски корпус. Прва бригада Копнене војске формирана је 31. јула 2006. од јединица Новосадског корпуса и Оперативних снага.

ћи спремност за извршавање наменских задатака. Командант бригаде каже:

– У току 2023. на нивоу Прве бригаде реализовано је 25 националних вежби на којима је проверен и унапређен ниво обучености јединица у руковању и одржавању средстава ратне технике и извршавању бојевих гађања. Поред тога, унапређен је рад органа команде бригаде и команди батаљона–дивизиона у процесу доношења одлуке, планирању операције, реаговању на различите ситуације, као и у току командовања снагама у операцији. Наше јединице

учествовале су и у реализацији вежбе „Заједнички одговор 2023”, на којој је унапређена обученост припадника команде бригаде у командовању снагама у операцији, подвукао је генерал Насковић.

У Прву бригаду КоВ-а и ове године примљен је значајан број тек промовисаних потпоручника који су, после завршене Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије, прве официрске кораке направили у њеним јединицама. Најмлађи официри су, према речима заменика команданта бригаде пуковника Живице Огњанова, веома мотивисани за рад, имају велику жељу и амбицију за даљим усавршавањем и напредовањем у служби, врло добро су оспособљени и поседују сва потребна знања и вештине за реализацију задатака на свом формацијском месту. Њихова стручност долази до изражаја посебно у обуци на новим и модерним средствима којима је бригада опремљена у протеклом периоду.

– Прошле и ове године новим и модерним средствима опремљене су јединице у гарнизонима Нови Сад, Лозница и Сремска Митровица, што је значајно унапредило нашу оперативну способност, истакао је пуковник Огњанов. – Командни батаљон опремљен је возилима високе проходности намењеним за транспорт и подршку јединица. Обучавање и оспособљавање за употребу реализовано је на полигонима и у касарни. Обучавање припадника 111. пешадијског батаљона, опремљеног новим пешадијским наоружањем и оклопним борбеним возилима точкашима 8×8 „лазар 3”, намењеним за транспорт и подршку јединица пешадије, реализовано је на полигонима и у касарнама у гарнизонима Лозница, Сремска Митровица и гарнизоним месту Панчево, а гађање на стрелишту „Орешац” и на ВК „Пасуљанске ливаде”. У гарнизону Сремска Митровица реализовано је опремање 13. дивизиона СВЛР командно-извиђачким возилима, као и ЛРСВД М-17 128 mm „огањ”. Наведена средства значајно убрзавају рад посаде на откривању, праћењу и обради елемената за остваривање ватре по непријатељу, као и рад на ватреном положају. Обучавање и оспособљавање припадника дивизиона за рад на наведеним средствима спороведено је на полигону ЦИНВО „Никинци”. У протеклом периоду реализовани су обучавање и оспособљавање и других припадника Прве бригаде, као и гађања са новоуведеним

Бригадни генерал
Зоран Насковић

Пуковник
Живица Огњанов

Капетан прве класе
Ивица Ивановић

и модерним средствима на ВК „Пасуљанске ливаде”. Поред тога, беспилотни ваздухоплови – дронови, новитет у опреми потчињених јединица, постали су део наоружања и опреме који свакодневно имплементирамо у обуку, напомиње пуковник Огњанов.

ТРАДИЦИОНАЛНО РАЗВИЈЕНА ЦИВИЛНО-ВОЈНА САРАДЊА

Поред обуке, најважнијег сталног задатка, јединице Прве бригаде извршавају и задатке из друге мисије Војске Србије.

– Учешћем у међународној војној сарадњи и мултинационалним операцијама, припадници Прве бригаде КоВ-а реализују задатке у оквиру друге мисије војске, рекао је пуковник Огњанов, додајући да је из састава бригаде у мировној операцији UNIFIL у Републици Либан ангажована пешадијска чета. – У оквиру треће мисије војске припадници јединице били су ангажовани, у координацији са локалном самоуправом, у снабдевању пијаћом водом на територији општине Љубовија за време сушног периода. Такође, пружају помоћ у премошћавању реке Кубрушнице у селу Рабровац у општини Младеновац. Традиционално реализујемо и акције „Отворени дан” и „Војни лекар на селу” кроз пројекте и активности цивилно-војне сарадње. Акција „Отворени дан” до сада је реализована у Новом Саду, Бачкој Тополи, Сремској Митровици и Панчеву, а пројекат „Војни лекар на селу” од 2009. у местима у којима је медицинска заштита периодична и где је становништво старије популације. Закључно са октобром 2023. на територији функционалне надлежности Прве бригаде спроведене су 32 акције у којима смо лекарску помоћ пружили старијим суграђанима, истакао је пуковник Огњанов.

Са локалним установама које се баве пословима заштите ресурса остварена је врло добра сарадња. Према речима пуковника Огњанова, најбоља и најинтензивнија била је са локалним ватрогасним јединицама МУП-а са којима су, почев од 2006. у неколико наврата извели заједничке ватрогасне вежбе.

– За нас су то веома корисне и квалитетне вежбе које реализујемо једном годишње на нивоу гарнизона, у Новом Саду, Сремској Митровици, Бачкој Тополи и Панчеву. У склопу ватрогасних вежби ангажују се и припадници Црвеног крста. Учествујемо у раду штабова за ванредне ситуације поменутих управних округа, градова и општина,

где је, као и увек, војска на располагању у пружању помоћи становништву и локалним самоуправама. Посебно смо поносни на редовно исказивање хуманости наших припадника, како у традиционалним акцијама добровољног давања крви, тако и учествовањем у више десетина хуманитарних акција у којима су прикупљена значајна финансијска средства за помоћ онима којима је то било потребно, рекао је пуковник Огњанов.

ДОСТИГНУТИ САВРЕМЕНИ СТАНДАРДИ У ОБУЧАВАЊУ

О квалитету и ефикасности обуке која се реализује у јединицама Прве бригаде КоВ-а говорио је и капетан прве класе Ивица Ивановић, командир самоходне ракетне батерије за противваздухопловна дејства „стрела-10М“:

– Обука у дивизиону реализована је у складу са документима обуке, смерницама претпостављене команде и проценама обучености. У претходном периоду тежиште је било на практичном увежбавању послуга и јединица. Као најбитније садржаје обуке током 2023. издвојио бих стално кондиционирање оператора кроз реализацију тренажних, контролно-тренажних и бојевих гађања. Поред тога, успешно је реализована индивидуална и колективна обука лица из резервног састава у неколико циклуса обучавања. Самоходна ракетна батерија за ПВД „стрела-10М“ оспособљена је за реализацију свих задатака који произлазе из додељене мисије, нагласио је капетан Ивановић.

Поручник Марко Црногорац, командир извиђачког вода у извиђачкој чети, говорио је о обуци извиђачких јединица у протеклом једногодишњем периоду:

– Као што је познато, обука извиђачких јединица је комплексна и разноврсна, нешто сложенија од оне у другим јединицама. Како су наши наменски задаци изузетно захтевни, извиђачи морају бити физички доминантни, психолошки стабилни,

Поручник Марко
Црногорац

Заставник прве
класе
Горан Ђукић

Водник прве класе
Бојан Цвијовић

тактички изврсни и оспособљени за рад са савременим техником. Због тога, у планирању процеса обуке водимо рачуна да крајњи резултат буде врхунски професионалац, са одличним резултатима гађања из свих врста наоружања, од пиштоља до далекометних снајперских пушака, способан да самостално опстане у природи дужи временски период, савлада све просторне препреке, обучен за извођење извиђачких борбених активности и диверзантских дејстава, оспособљен да прикупи и елементима командовања достави обавештајне податке употребом савремених оптоелектронских средстава, беспосадних платформи или беспилотних ваздухоплова. Поред наведеног, извиђачи пролазе и обуку за рад са експлозивима и средствима за рушење, обуку у првој помоћи, обучавају се у вештинама борења, употребе хладног оружја, у скијању и боравку у планини зими, вештинама прикупљања намирница и исхране у природи, вештинама пливања и савлађивања водених препрека. У процесу обуке примењујемо искуства најбољих домаћих и страних специјалних јединица сличне намене и несумњиво је да држимо корак с њима, тврди поручник Црногорац.

О индивидуалној обуци подофицира и професионалних војника нешто више је рекао главни подофицир у Првој бригади КоВ-а заставник прве класе Горан Ђукић, који је истакао да су

припадници бригаде учествовали на различitim курсевima и другим облицима стручног оспособљавања за обављање формацијских и осталих задатака.

– У протеклих годину дана реализовали смо бројне садржаје индивидуалне обуке подофицира и

професионалних војника и тако створили услове за извођење колективне обуке у јединицама бригаде. Акценат у обуци био је на одржавању и унапређењу индивидуалних способности за обављање формацијске дужности, са тежиштем на унапређењу ватрене, тактичке и физичке способности, као и успешном руковању и одржавању новоуведених средстава у јединице бригаде. Тиме су створени услови за успешну реализацију садржаја колективне обуке, оспособљавање појединаца за индивидуалне и колективне задатке, а финале обуке је оспособљеност јединица за извршавање додељене мисије. Успешно су реализоване индивидуална и колективна обука наших припадника ангажованих у саставу пешадијске чете која је у јуну ове године упућена у мултинационалну операцију UNIFIL у Либану.

О обуци за управљање беспилотним ваздухопловима за „Одбрану” говорио је водник прве класе Бојан Цвијовић, командир одељења беспилотних ваздухоплова.

– Од доласка у јединицу, захваљујући старијим колегама, моје професионално знање и радно искуство прогресивно је расло, упоредо са сталним усавршавањем и обуком потребном за праћење све сложенијих савремених метода прикупљања података о непријатељу. Тако и моја дужност захтева непрекидно проширивање знања о новим технологијама и савременим начинима прикупљања обавештајних података са терена, прилагођавање брзим променама и константно праћење тренда о беспилотним ваздухопловима. Сведоци смо модерног ратовања и све чешће употребе беспилотних ваздухоплова на бојном пољу, сада већ технологије која мења ток и начин ратовања.

Војни службеник Снежана Станчетић, референт за физичку обуку у Команди Прве бригаде КоВ-а, истакла је да се у јединицама посебна пажња поклања физичкој обуци и спремности сваког појединца, чиме се обезбеђује потпуна психофизичка способност припадника јединице за извршавање задатака. Од бројних припадника бригаде који су постигали значајне резултате на спортским такмичењима истакла је водника Ђуру Борбелца, који је ове године победио на Првом војном првенству Балкана у планинском трчању, а који је и првак Србије у маратону, полумаратону, на 10.000 метара на стази и на путу, као и поручника Марка Божића, који је на 31. Новосадском маратону у маратонској трци освојио друго место.

– На истом такмичењу у трци на пет километара поручник Сара Стојковић из 11. пешадијског батаљона освојила је треће место, рекла је Снежана Станчетић, додајући да такви примери сведоче о важности физичке обуке у свим јединицама Прве бригаде Копнене војске. ■

Центар за обуку Копнене војске у Пожаревцу

БОГАТА КОШНИЦА ЗНАЊА И ВЕШТИНА

Колико се и како ради у Центру, сведочи редовна евалуација, а ако знамо да су њени резултати увек најмање врлодобри, јасно је колико је напора уложено у оспособљавање војника и официра, што се посебно види током гађања из различитих оруђа и оружја на полигону „Пасуљанске ливаде“

Пише Душан ГЛИШИЋ

Фото: Даримир Банда

Један од најсложенијих и најмасовнијих центара за обуку Команде за обуку, у којима се организује и изводи општа војна обука и војнострочно оспособљавање припадника Војске Србије, од војника до официра, свакако је онај у Пожаревцу, за обуку припадника Копнене војске, у који војници на добровољном служењу војног рока долазе после савлађивања првих војничких корака у Сомбору, Ваљеву или Лесковцу. Центар за обуку Копнене војске, поред њих, обучава и професионалне војнике, подофицире и официре који своје дужности обављају у јединицама најмасовнијег вида војске, њихове колеге из резервног састава, кадете

Војне академије и Медицинског факултета ВМА, као и младиће и девојке који до сада нису служили војни рок. Сви они специфична војностручна знања и вештине стичу на бројним курсевима различите врсте и трајања.

Центар за обуку Копнене војске намењен је за извођење индивидуалне специјалистичке обуке чак 54 специјалности Копнене војске свих категорија лица, стварање услова за извршење мобилизације Браничевске бригаде и пружање помоћи цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа. О задацима које свакодневно извршавају припадници Центра за обуку КоВ-а, његов командант пуковник Душко Јовић каже:

– Поред индивидуалне обуке војника и полазника разних курсева и усавршавања, Центар ангажовањем својих капацитета пружа подршку војнообразовним установама у војностручном оспособљавању полазника све време њиховог школовања. Индивидуалном специјалистичком обуком кадета Војне академије и полазника курсева, подршком у њиховом методском и војностручном оспособљавању, реализацијом садржаја обуке и стажирања у току њиховог школовања, те применом стечених знања и искустава, доприносимо успешном профилисању будућих командира одељења и водава у јединицама Војске Србије. Обуком сталног састава, тежишно кроз организационе облике практичне обуке, одржавамо и унапређујемо достигнуте способности за извршавање додељене мисије. Обуком резервног састава на једнодневним и вишедневним обукама и курсевима унапређујемо способности за извршавање индивидуалних и колективних задатака Команде и јединица Браничевске бригаде. Њихову обуку унапређујемо коришћењем научених лекција стеченим кроз богато искуство у извођењу садржаја обуке са претходним генерацијама свих категорија субјеката обучавања. По завршетку индивидуалне специјалистичке обуке или различитих курсева, сви они су обучени у правилном роковању и употреби оружја, оруђа и опреме у оквиру своје специјалности, извршавању борбених радњи и поступака на бојишту и успешном обављању дужности органа унутрашње службе, чиме стварамо поузданог, дисциплинованог, физички спремног и мотивисаног појединца који поседује основне вештине и квалитете потребне за борбу и очување живота у борби – истакао је пуковник Јовић.

СВЕСТРАНИ ЗАДАЦИ

Центар се ангажује и на задацима у мултинационалним операцијама, обезбеђује снаге за интервенцију ка угроженим објектима, делом снага пружа помоћ цивилним властима у случају природ-

них непогода, техничко-технолошких и других несрећа на територији гарнизона Пожаревац и Шумадијског управног округа, обезбеђује људство и објекте и логистички подржава ослободене јединице.

Бројне обавезе подразумевају и специфичну организацијску структуру, па Центар за обуку Копнене војске у свом саставу има команду, командну чету, батаљон за обуку и логистичку чету. Као вредност јединице којом командује, пуковник Јовић истиче и одличне инфраструктурне услове за живот и рад јединице, оптималне смештајне капацитете, завидне услове за извођење обуке на полигонима и стрелиштима у надлежности јединице и бројне кабинете за обуку, опремљене најсавременијим средствима.

– По увођењу противоклопног ракетног система „корнет” у наоружање и војну опрему Војске Србије, наш центар је од марта 2022. опремљен тренажером за обуку послужоца на том средству. Обуку реализују инструктори потпоручник Алекса Рацковић и заставник Бојан Крстић. Обука се реализује са свим категоријама кадра предвиђеним за руковање тим средством – официрима, подофицирима и професионалним војницима. До сада је на том тренажеру обучено више од 50 припадника Војске Србије – напомиње пуковник Јовић, истичући још један тренажер, чијим је коришћењем знатно подигнут ниво ефикасности и квалитета обуке. Тренажер за обуку посаде тенка М-84 користи се од октобра 2021. у обуци војника на служењу војног рока, професионалних војника, кадета Војне академије и за увежбавање и тренаж старешина и професионалних војника у Центру за обуку Копнене војске.

– Тренажер је развијен у Институту „Михајло Пупин”, у сарадњи са Војнотехничким институтом, и тренутно се налази и користи једино у Центру за обуку Копнене војске. Састоји се од радних места за командира, нишанцију, возача тенка и инструктора. Радна места посаде тенка опремљена су оригиналним деловима и функционалним моделима делова и уређаја тенка, којима непосредно рукују чланови посаде тенка, стварајући тако, на највернији начин, утисак код лица на обуци да се налазе и раде у реалним условима тенка М-84. Радно место инструктора опремљено је са осам екрана на којима прати рад сваког члана посаде тенка и рукује обуком – истиче пуковник Јовић.

Пуковник
Душко Јовић

Потпуковник
Предраг Митровић

Мајор
Горан Дувњак

ИЗУЗЕТНО ОПРЕМЉЕНИ КАБИНЕТИ ПРЕДУСЛОВ УСПЕХА

Тренажер за обуку посаде тенка М-84 омогућава обуку и увежбавање посаде тенка или појединачних чланова посаде у решавању различитих ватрених и тактичких задатака. За реализацију обуке инструктор може да користи четири реална терена и да бира различите циљеве који својим изгледом и својствима у потпуности одговарају оклопним и ватреним средствима која се данас могу срести на савременом бојишту. И на крају, тренажер омогућава сагледавање и оцењивање степена обучености и увежбаности лица на обуци за реализацију различитих ватрених и тактичких задатака.

Посебно истичући чињеницу да Центар за обуку КоВ-а, реализацијом индивидуалне специјалистичке обуке различитих категорија припадника Копнене војске, оспособљава кадар за потребе свих јединица КоВ-а, заменик команданта Центра потпуковник Предраг Митровић каже да се у Пожаревцу обучавају и лица из резервног састава територијалних бригада. Центар, такође, пружа подршку војнообразовним установама у сврху војностручног и методског оспособљавања кадета ВА и полазника курсева реализацијом садржаја обуке и стажирања у току њиховог школовања.

– Поред извођења обуке са лицима која се упућују у Центар за обуку КоВ-а, не запоставља се ни оспособљавање сталног састава Центра, тежишно кроз организационе облике практичне обуке, на којима одржавамо и унапређујемо достигнуте способности за реализацију додељене мисије. Обуку унапређујемо користећи веома богато досадашње искуство. Треба истаћи да је од формирања Центра до данас у јединици оспособљено више од 25.000

лица. У току једне године у њему се оспособи око 1.500 лица. Динамика извршавања задатака је на високом нивоу у току целе године. У прилог томе треба навести и чињеницу да се ту организује и реализује велики број гађања из личног наоружања и колективног наоружања родова Копнене војске. И поред бројних задатака које јединица свакодневно извршава, добрим планирањем и организацијом увек се нађе времена и за обилазак културно-историјских знаменитости које су заиста бројне у овом крају, тако да лица која до сада нису боравила у Браничевском округу имају прилику да боље упознају Пожаревац и околину – напомиње потпуковник Митровић.

ЉУДИ СУ НАЈВАЖНИЈИ ЧИНИЛАЦ ОБУКЕ

Истичући изузетно добре услове за реализацију обуке припадника више од 50 специјалности свих родова Копнене војске и бројних курсева, у Центру за обуку КоВ-а посебно напомињу људе који својим знањем, стручношћу, искуством, али и младалачким ентузијазмом омогућавају квалитетну експлоатацију веома опремљених кабинета и техничких учионица, оближњих полигона и стрелишта. Али, људи су, кажу у Команди, најважнији. Они дају печат несумњивом квалитету Центра и успеху у извршавању бројних сложених и одговорних задатака. Зато дајемо реч и њима, инструкторима обуке и непосредним извођачима.

Мајор Горан Дувњак је заменик команданта батаљона за обуку у Центру за обуку КоВ-а. Истичући да се у Центру оспособљавају различите категорије полазника обуке и многобројних курсева, мајор Дувњак напомиње да се свакој од њих поклања заслужена пажња и све време које је потребно да постигну тражене резултате.

– Колико се и како ради у нашем батаљону сведочи редовна евалуација, а ако знамо да су њени резултати увек најмање врлодобри, јасно је колико је напора уложено у оспособљавање војника и официра. На крају, круна обучености су гађања из различитих оруђа и оружја на полигону „Пасуљанске ливаде”, која су до сада показивала изузетну ватрену оспособљеност обучаваних категорија – истакао је мајор Дувњак.

Заставник Бојан Крстић је инструктор специјалистичке обуке на противоклопним ракетним системима.

– Обучавајући све категорије лица, од војника на служењу војног рока, преко професионалних војника, подофицира и официра Војске Србије на средствима попут ПОЛК 9 К-11, остварујемо један од најважнијих задатака из прве мисије војске. Ниво њихове обучености у нашем центру може се мерити с оним које имају припадници најмоћнијих армија Европе и света. Не само због квалитетних и модерних тренажера којима поједностављујемо обуку већ и због веома добро припремљених искусних и верификованих инструктора обуке, који све своје знање преносе полазницима обуке и разних курсева. Са војницима на служењу војног рока радимо обуку за послужиоце на „маљутки”, док за остале групе полазника обуку, веома сложену, делимо на четири етапе како бисмо ефикасније остварили циљеве обучавања. Са њима изводимо и обуку на системима

Поручник
Илија Хорват

Заставник
Александар Велимиров

„корнет” и „фагот” у кабинету и на полигону, а гађање из тих система реализујемо на полигону „Пасуљанске ливаде”.

Заставник Александар Велимиров представио је тренажер са рељефним полигоном за реализацију обуке и гађања на тенку М-84.

– Овај полигон позајмљен је са минијатурног полигона и собног стрелишта за гађање, прилагодили смо га нашим потребама за реализацију гађања системима „маљутка” и „фагот”. Рађен је у размерама 1 : 30, што даје идеалне услове за гађање циљева на даљину од 1.000 до 3.000 метара и служи за обуку и кондиционирање професионалних подофицира и официра – објашњава заставник Велимиров.

СТВАРАЊЕ САМОУВЕРЕНОГ И ОДЛУЧНОГ ВОЈНИКА

Говорећи о обучавању у Центру за обуку Копнене војске у Пожаревцу, први подофицир у батаљону за обуку заставник Драган Продановић истакао је изузетне услове за оспособљавање свих категорија полазника обуке и курсева. Поред веома опремљених кабинета и техничких учионица, оближњих полигона и стрелишта,

ефикасности обуке толиког броја специјалности КоВ-а знатно доприноси и искусан подофицирски кадар који, поред официра, учествује у оспособљавању полазника обуке, међу којима су војници, подофицири и официри, али и кадети Војне академије и резервни састав.

– Обуку и курсеве реализујемо како у Центру, тако и на терену, у Војној академији, или у другим јединицама Војске Србије у којима полазнике обуке и различитих курсева оспособљавамо за основне и допунске специјалности Копнене војске. Оно што је карактеристично за оспособљавање у овом центру није само део који се односи на специјалистичку обуку и савлађивање вештина већ и допринос стварању самоувереног и одлучног војника, спремног да прихвати одговорност за своје место у колективу, било као појединца који извршава индивидуалне задатке, попут снајперисте или извиђача, било као члана посаде или послуге, који своје задатке извршава као део тима. Током оспособљавања у нашем центру војници на служењу војног рока и професионални војници стичу тако потребно самопоуздање и веру у јединицу којој припадају, у оружја и оруђа која користе, стичу снагу у сопствене вештине и могућности. Овде током обуке стичу увид у све вредности, одговорност и тежину посла којим се баве, тако потребан у данима који долазе. Јер многи

од девојака и младића који овде стичу знања током другог периода добровољног служења војног рока опредељују се за наставак каријере у војсци, претежно у јединицама Копнене војске – прича заставник Продановић.

Индивидуална специјалистичка обука војника на добровољном служењу војног рока у батерији за обуку артиљерије реализује се за три специјалности – извиђач мерник, послужилац на хаубици 152 милиметра М-84 НОРА и послужилац на самоходној хаубици 122 милиметра 2С1 „гвоздика“, рекао је поручник Илија Хорват, командир инструкторског тима за обуку, и додао да поред војника на добровољном служењу војног рока обучавају и професионалне војнике за додатни вес, подофицире и официре за командне дужности у артиљерији.

Капетан Слободан Милошевић је командир пионирског тима у чети за обуку инжењерије. У току је обука маскираца, који у јединици савлађују све што је потребно за успешно и ефектно маскирање појединца и тима.

– Војници на добровољном служењу војног рока који су у септембру дошли у центре за основну обуку, а затим прекомандовани код нас, овде ће и теоријски и практично сазнати све што је потребно за обављање задатака који их очекују у наредном периоду. Користимо формацијска и приручна средства за маскирање, али их оспособљавамо и за

ТРАДИЦИЈА ЗА ПОНОС

По одлуци кнеза Милоша Обреновића први центар за обуку војске из свих кнежина Пожаревачке, Смедеревске и Ресавске нахије отпочео је са радом у Пожаревцу од Велике госпојине, 28. августа 1826. године.

Центар за обуку Копнене војске наставља традиције некадашњих школских центара пешадије, артиљерије, оклопних и механизованих јединица и инжењерије, као и традиције војних јединица са територије Браничевског, Подунавског и Поморавског управног округа. Формиран је 2006. године преформирањем 565. наставног центра.

Дан јединице је 16. новембар, у знак сећања на почетак Колубарске битке, када се обележава и слава јединице Ђурђиц.

употребу и маскирање минскоексплозивних средстава, помоћу којих извршавају задатке заштите јединица. Поред њих, у јединици обучавамо професионалне војнике, кадете Војне академије, резервне припаднике Војске Србије, али и лица која нису служила војни рок. Наравно, за додатне специјалности у инжењерији оспособљавамо и подофицире и официре, који нам долазе из пешадијских и других јединица Копнене војске – каже капетан Милошевић. ▀

У сусрет Дану Централне логистичке базе

МОДЕРНИЗАЦИЈА У СЛУЖБИ ЛОГИСТИЧКИХ ТОКОВА

Задовољавајући потребе крајњих корисника у систему одбране, ради обезбеђења оптималних услова за живот и рад јединица и установа Министарства одбране и Војске Србије, Централна логистичка база већ 17 година реализује најкомплексније логистичке задатке. Обим обавеза и одговорности сврставају ову јединицу Војске Србије, која наставља традиције 608. позадинске базе Војске Југославије, међу најзначајније у систему логистичке подршке.

Пишу Владимир ВЈЕШТИЋ и Анита СТАНОЈЕВИЋ

З а успешну реализацију сваког појединачног задатка у систему одбране неопходно је учешће логистике, па је свака модернизација средстава која се користе у Централној логистичкој бази од великог значаја за унапређење извршења задатка. Добра вест уочи 16. новембра – Дана јединице јесте да је током ове године у великој мери зановљен возни парк. Набављена су транспортна возила веће носивости, а до краја децембра очекује се и пријем неборбених моторних возила опште и специјалне намене.

Командант Централне логистичке базе бригадни генерал Саша Петровић посебно подвлачи важност

осавремењавања возног парка за реализацију наменских задатака.

– Континуитет саобраћаја један је од основних услова за нормално одвијање друштвеног живота и економског развоја. Набавка нових возила у великој мери је олакшала свакодневну реализацију транспортних задатака, који подразумевају велики број пређених километара и превозење значајних количина терета. Тиме је унапређена и оперативна способност базе, али и осталих јединица у систему, имајући у виду брже и ефикасније довођење састава у рејоне извршења задатака. Овом приликом похвалио бих рад припадника Централне логистичке базе, а посебно наших возача. Веома сам задовољан њиховим односом према послу јер су све задатке извршили професионално и нити једним својим поступком их нису довели у питање. Сва средства из наших складишта стигла су до крајњих корисника благовремено и безбедно – каже генерал Петровић и додаје да је обнављање возног парка знатно допринело задовољству припадника који сада имају нова средства за рад, па са још већим еланом приступају реализацији сваког задатка.

НОВИ ТЕГЉАЧИ, ТЕРЕТНА ВОЗИЛА И АУТОБУСИ

Тегљачи марке „Ивеко” са теретном полуприколицом, који су јединици предати на коришћење, опремљени су модерном опремом, алатом и уређајима

ма. То средство, кажу у јединици, служи за превоз палетизованог терета, првенствено убојних и погонских средстава, са стварном статичком носивошћу од 24 тоне. Јединица је ојачана и савременим теретним возилима носивости од 8 до 12 тона, такође намењеним за превоз свих врста палетизованог терета.

Новопримљени аутобуси марке „Ман” тренутно имају највећи превозни капацитет у систему и користе се за групна превоза лица ради реализације службених задатака установа и јединица Министарства одбране и Војске Србије.

До краја текуће године планиран је пријем цистерни за превоз воде, вучних возова који представљају приоритетно транспортно средство за превоз борбених возила, као и додатног контингента теретних аутомобила.

Током године, на основу закључених уговора, у Централној логистичкој бази извршен је пријем из производње муниције различитог калибра и намене. Ради унапређења обуке у јединицама Војске Србије, приоритет у набавци имала су вежбовна убојна средства, упаљачи, имитатори дејства, специјалне ручне бомбе, чијом набавком је подигнут квалитет обуке, али и ватрена оспособљеност професионал-

Бригадни генерал
Саша Петровић

АНАГАЖОВАЊЕ У ОТКЛАЊАЊУ ПОСЛЕДИЦА ПОПЛАВА У СЛОВЕНИЈИ

Током августа јединица је, у оквиру контингента Војске Србије, ангажована на задацима помоћи цивилном становништву Републике Словеније на отклањању, ублажавању и санирању последица поплава које су задесиле ту земљу. Припадници Централне логистичке базе, уз ангажовање формацијских средстава предвиђених за ту намену, дали су велики допринос водообезбеђењу и снабдевању погонским горивом угрожених подручја. Ради даљег унапређења ангажовања у овој области, до краја године јединици ће бити дата на располагање савремена средства за транспорт, чување и дистрибуцију воде. Поред водообезбеђења, Централна логистичка база логистички је подржала припаднике Војске Србије који су били ангажовани у овој хуманитарној операцији. О изузетном професионализму и обучености припадника Војске Србије говоре и признања и захвалност министара у Влади Републике Словеније и високих војних званичника који су их посетили током ангажовања.

ТАКМИЧЕЊЕ У ВОЈНИМ ВЕШТИНАМА

У Централној логистичкој бази велика пажња поклања се активностима које за циљ имају промоцију традиционалних вредности и здравог живота, као и јачање тимског духа и осећаја припадности и заједништва. Другу годину заредом за припаднике највеће логистичке јединице организује се такмичење у војним вештинама на коме се пет екипа надмеће за трофеј. Свака екипа броји седам чланова, уз обавезно учешће свих структура професионалних војних лица и оба пола, независно од чина. У питању је трка са колико дисциплина, а победник је екипа која за најкраће време савлада предвиђену стазу. Дисциплине су бирани тако да осликавају основне војне вештине и главне радне задатке припадника у реализацији снабдевања, притом подржавајући унапређење физичких способности и оспособљености.

них припадника. Такође, из производње, али и са ремонта примљена је и артиљеријска муниција, чиме је омогућена реализација гађања из нових оруђа и оружја набављених у систему одбране.

УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ЗА ЖИВОТ И РАД ПРИПАДНИКА КАО МИСИЈА ЈЕДИНИЦЕ

Јединица је задржала континуитет снабдевања система свим врстама интендантских покретних ствари, уз тренд константног повећања количине и асортимана артикала хране и потрошног материјала за одржавање личне и колективне хигијене, уз проширење врста делова комплекта униформе које следује сваког професионалног припадника. Један од приоритетних задатака интендантских органа је унапређење услова за живот и рад припадника, који се током године огледао у занављању канцеларијског намештаја ради унапређења радног амбијента, а, у сарадњи са органима инфраструктуре, уградњом савремених средстава за пречишћавање решен је и вишегодишњи проблем снабдевања пијаћом водом дела јединица базе.

У погонима услужних делатности Централне логистичке базе у Београду континуирано се пружају интендантске услуге свим припадницима Војске Србије размештеним у гарнизону. Реч је превасходно о берберским и услугама хемијске чистионице и перионице, као и о услугама из делокруга столарске радионице. Такође, у јединици су предузете мере на побољшању телекомуникационог и информатичког обезбеђења, модернизацијом средстава и повећањем броја корисника интерне рачунарске мреже, а проширени су и информациони капацитети, што је довело до стварања оптималних услова за рад у тек уведеном рачуноводственом информационом систему РИС. ■

Обука ронилаца Речне флотиле

НЕПРЕКИДНА БОРБА С ВОДА

Курс за лаког бродског рониоца изузетно је тежак и тражи максималну посвећеност, како оних који га похађају, тако и инструктора. Свакодневна психофизичка напрезања нису за потцењивање, тражи се веома висок баланс менталне и физичке спремности да роне два-три сата дневно, а одмах затим реализују веома напорну физичку обуку. После свега тога, изнурени од физичких напора, одлазе у учионице и уче теорију.

Пише Душан ГЛИШИЋ
Фото: Горан Станковић

ОМ

Војник по уговору Ђорђе Палачковић већ три године је у 1. речном одреду Речне флотиле. Средином октобра био је на обуци за лаке бродске рониоце, која је реализована на каналу Дунав – Тиса – Дунав. Курс који је трајао шест недеља изузетно је напоран и психички и физички,

што ни њега, ни његовог нешто млађег колегу, војника по уговору Станка Стојановића, није спречило да савладају све предвиђене обавезе и сада с поносом истичу како су рониоци пете категорије.

– Било је тешко јер смо свакодневно имали нове и све сложеније изазове, међу којима су слаба видљивост у реци, тежина боце и тегова које носимо при роњењу или хладноћа били најлакши. Обука се постепено усложњавала. После роњења на дах, савлађивали смо роњење с боцом која тежи осамнаест килограма – рекао је Палачковић, а његов друг из јединице Станко Стојановић додао је да су пре почетка курса прошли ригорозне лекарске прегледе

и тестирања физичке и психичке спремности за бављење роњењем и извршавање наменских задатака, што им је, свакако, помогло да издрже све напоре.

— Овај курс схватили смо не само као прилику за стицање нових знања већ и за борбу са собом и проверу сопствених способности. Са сваким новим извршеним задатком, са сваким савладаним изазовом и новостеченом вештином, ма колико био тежи од претходног, свакодневно смо имали све више самопоуздања и сигурности у сопствене вредности — рекао је Стојановић.

Чак и на обуци у води, док не вежбају с оружјем, младићи који су се определили за овај курс, прошли све лекарске прегледе и тестирања физичке способности, око струка носе тегове од десетак килограма да не би нежељено изронили. Јер одело у коме роне има позитивну пловност, па их избацује ка површини и тако доводи у опасност да при извршавању задатака буду откривени. Станко Стојановић је две године војник по уговору, такође у 1. речном одреду, а на курс за лаког бродског рониоца јавио се добровољно.

Овај курс им је први по реду, специјалистички, а надају се, ако задовоље све захтеве професије, даљем напредовању и упућивању на курсеве за подофицире. Кад савладају све ронилачке вештине којима их инструктори уче, очекују их нимало лаки задаци, попут трагања и спасавања, прегледа подводног дела бродског трупа, где проверавају исправност бродова и њихових система, противдиверзантских прегледа пловила и њиховог обезбеђења, као и командних места на води или неких

Поручник бојног брода
Жељко Крмпот

битних постројења на води, попут брана, хидроелектрана, устава. Један од њихових највидљивијих задатака је трагање и спасавање на речним пловним путевима и унутрашњим водама. То подразумева проналажење потонулих објеката или предмета и њихово вађење помоћу одређених ронилачких средстава, попут ронилачких лифтова.

Нешто више о курсу за лаке бродске рониоце и будућности момака који су га завршили, као и оних који ће то учинити у наредним генерацијама, јер обука се наставља и наредне године, сазнали смо од поручника бојног брода Жељка Крмпота, командира курса и 93. ронилачке чете у 1. речном одреду Речне флотиле.

— Курс је изузетно захтеван и зато, поред стручног, има и селективни карактер. Момци су избрани на конкурс, после медицинског прегледа и физичке провере. Курс се састоји од теоријског и практичног дела. Кад је о теорији реч, поред упознавања с опремом коју ће користити у обуци и касније у раду у јединици, савлађују и медицину роњења, а затим одлазе на базене у којима практично увежбавају основе ронилачких вештина. Прави изазов их очекује у отвореним водама, у којима се свакодневно доказују у савлађивању не само речних ћуди већ и сопствених могућности. Ту, у рекама и пловним путевима, у којима ронимо у свим временским и дневним условима, види се да посао рониоца најуспешније раде они који га воле, који воле воду и њене дубине и који се не плаше њених изазова.

Курс за лаког бродског рониоца изузетно је тежак и тражи максималну посвећеност, како оних који га похађају, тако и инструктора. Свакодневна психофизичка напрезања нису за потцењивање, тражи се веома висок баланс менталне и физичке спремности да роне два-три сата дневно, а одмах затим реализују веома напорну физичку обуку. После свега тога, изнурени од физичких напора, одлазе у учионице и уче теорију. То јасно показује да курс није нимало лак, као што нису једноставни ни лаки и задаци које извршавају иначе веома одговорни и без права на грешку и рутину. Чак и када савладају овај шестонедељни курс, каже поручник бојног брода Крмпот, чека их много усавршавања, надограђивања стечених вештина и знања, свакодневног кондиционирања.

– Са завршетком курса постају рониоци пете ронилачке категорије, а у годинама које су пред њима очекују их курсеви за наредне ронилачке групе и још сложеније задатке. Зато и кажемо да посао рониоца није лак и да га најквалитетније раде они који уживају у роњењу и који су, зарад тога, спремни на извесна одрицања и жртвовања.

Свака нова ронилачка категорија омогућава им извршавање све сложенијих и одговорнијих задатака, отварајући им врата ка новом доказивању и новим победама у својеврсном надметању

са водом и самим собом. Очекује их роњење са затвореним кругом дисања, као и са ронилачком кацигом која се снабдева с површине. Доста има учења, као и напредовања на личном и професионалном плану. Оно што нам даје снагу да издржимо све напоре које ронилачки посао подразумева свакако је та победа над самим собом, свакодневно савлађивање све новијих и сложенијих изазова и последично јачање самопоуздања – истиче поручник бојног брода Жељко Крмпот.

Квалитет опреме коју користе у обуци и извршавању наменских задатака је изванредан, кажу рониоци, ради се о најмодернијем програму који користе и друге војске.

– То су, поред осталог, апарати отвореног, полузатвореног и затвореног круга дисања, мокра и сува ронилачка одела, ронилачки лифтови за дизање потонулих објеката. Имамо и стационарну и мобилну барокомору, а занављамо и сонар којим се претражује акваторија. Све су то модерна ронилачка средства с којима је роњење не само наменски задатак већ и задовољство – каже Крмпот.

Као део 1. речног одреда у Речној флотили, 93. ронилачка чета је једина у Војсци која се бави искључиво роњењем, односно његовом дефанзивном компонентом. У себи има два вода, оперативни и вод за подршку и обезбеђење роњења.

– Први вод ронилаца састоји се од противминског тима, тима противдиверзантских ронилаца и тима за трагање и спасавање. Други вод, за подршку и обезбеђење роњења, поред одељења за обуку, који чине инструктори задужени за реализацију и евалуацију обуке и курсева, има и медицинско особље, руковооце барокомором, механичара за ронилачку опрему, што им омогућава аутономију у извршавању задатака. А они су бројни, од противминског обезбеђења објеката на унутрашњим пловним путевима, важних пролаза на рекама и скелских места прелаза, противдиверзантског обезбеђења командних места на води и важних објеката на рекама, попут мостова, преводница, хидроцентрала, проналажења, преко трагања и спасавања на рекама, до обуке ронилаца према потребама Војске Србије. Једна од намена јединице је и реализација тренажа за рониоце који су, после седам година непрекидног боравка у јединици, напустили њене редове, али су задржали звање рониоца и дужни су да једном годишње кондиционирају, што им омогућава евентуални повратак на старе дужности, наравно, по потреби службе – закључује поручник бојног брода Жељко Крмпот.

Све то показује комплексност задатака које свакодневно обављају припадници 93. ронилачке чете. Како често истичу – с великим уживањем, истрајношћу и ентузијазмом. ■

75 година Војнофилмског центра „Застава филм“

ТРАЈАЊЕ КАО ОДГОВОР НА ИЗАЗОВЕ ВРЕМЕНА

Након времена стагнације најдуговечнија кинематографска кућа у региону данас је креативна и продуктивна установа, која добија најзначајније награде за своја кинематографска дела. Нови Закон о филмском и осталом аудио-визуелном наслеђу препознаје је и као „установу од националног значаја у домену архивистике кинематографске грађе“. Продукција се заснива на производњи документарних и промотивних филмова, десетинама рекламних спотова и више стотина различитих видео-прилога за потребе Министарства одбране и Војске Србије. Спасовањем од заборава важних личности и догађаја из националне историје, „Застава филм“ пружа немерљив допринос култури сећања, а као једну од највећих мисија данас види обраћање млађој популацији уметничким формама које би им дале што више разлога да воле своју земљу и поштују своје порекло и традиције свог народа.

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

Фото: Горан Станковић

Почетком октобра стигла је вест да је филм „Војничке љубави заувек”, у продукцији „Застава филма”, награђен на париском Фрида фестивалу као најбоље документарно-играно остварење. Није то у њиховом комплексу на Кошутњаку био разлог за неко посебно славље, јер је та реномирана кинематографска кућа током деценија за нама много пута награђивана, о чему сведочи више од две

стотине признања која красе свечане витрине у холу здања.

Директор Војнофилмског центра „Застава филм” пуковник Горан Иконић каже да је незахвално градирати успехе, али да је вероватно највредније признање за ту установу Управе за односе са јавношћу „Златно сунце”, са филмског фестивала у Версају, а касније у Паризу, за филмове са војном тематиком.

– Реч је о реномираном фестивалу, ранга „Оскара” у тој категорији, а посебан куриозитет је податак да је „Застава” почетком седамдесетих три пута добила „Златно сунце”, док је, примера ради, француска војна кинематографија, као зачетник војног филма у свету, у том тренутку имала две ласкаве награде. Иза наше куће је још много значајних награда, међу којима је и „Златни витез” на фестивалима у Москви и Санкт Петербургу, за више остварења. Последњи је за филм „Крстић”, нашег прослављеног редитеља Драгана Елчића, а освајали смо много вредних признања са фестивала у Немачкој, Холандији, Италији и другим земљама.

Филм „Војничке љубави заувек”, редитеља Жељка Мирковића, освојио је већ 18 награда. Реч је о наставку приче коју је исти редитељ, у то време војник на ослужењу војног рока, радио пре 20 година. Сакупио је исте актере и направио причу о њиховим животима сада, о испуњеним, али и неиспуњеним војничким љубавима и жељама. Према Иконићевим речима, реч је о једној људској, ванвременској и емотивној причи, награђеној на фестивалима у Европи, Америци и Канади, испричањом универзалним језиком који се препознаје на свим меридијанима.

Пуковник Горан Иконић

УСТАНОВА ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА У ДОМЕНУ АРХИВИСТИКЕ КИНЕМАТОГРАФСKE ГРАЂЕ

Најважније државно признање које је реномирана филмска кућа добила током минулих деценија је Сретењски орден трећег степена, за изузетне заслуге у области којом се бави.

– То признање, из руке председника Републике, које на посебан начин валоризује наш рад свих ових година, дало нам је ветар у једра, да знамо да смо на правом путу и да наставимо даље још бржим темпом – каже директор „Заставе” и као још једну добру вест додаје да је та установа однедавно, уз Филмске новости, Јавни медијски сервис и Југословенску кинотеку, означена као један од националних фондова архивске грађе. Нови Закон о филмском и осталом аудио-визуелном наслеђу препознаје „Застава филм” као установу од националног значаја у домену архивистике кинематографске грађе.

– Такво одређење донеће нашој кући и нове обавезе, али лепо је бити у друштву реномираних институција. Са највишег нивоа препознати су резултати ове куће, а током неких година за нама сведочили смо и покушајима да будемо минимализовани или чак угашени. Било је захтева за пребацивање нашег комплетног архивског фонда у Југословенску кинотеку, која је била носилац кинематографије или архивистике у том тренутку. Од тада је кренула, може се рећи, наша борба за опстанак, али и за доказивање значаја, не само у систему одбране већ и у друштву. И ето, данас, првенствено захваљујући ре-

зултатима и наградама, дошли смо до те тачке да је наш архив препознат као посебно вредан сегмент националног културног сваралаштва, који треба да остане за будуће генерације.

У свету културе јубилеји се мере четвртинама века, па посебну тежину имају 25, 50 или 75 година постојања. У „Застави” су ове године стигли до те последње цифре, након које следи она округла са две нуле. Осврћући се на бројку за поштовање, као посебан успех виде што су „ту где јесу” у времену знатно измењених друштвених околности и система вредности.

КУЋА СА ДВЕ МИСИЈЕ

– У свету данас преовлађују сензационализам и популизам. Доминира „ријалити” култура, која је постала саставни део наших живота и донела неке нове вредности. Управо зато је наш јубилеј још важнији и представља својеврсан одговор на тај изазов времена у коме живимо. „Застава филм” од настанка практично има две мисије. Једна је усмерена на систем одбране и у првом плану реч је о едукативним и наставним филмовима за потребе процеса оспособљавања и обучавања наших војника

и старешина у Министарству одбране и Војсци Србије. То је наша тежишна мисија и зато има приоритет у раду. Ту спада и информативна делатност, где такође дајемо значајан допринос бележећи догађаје из живота и рада наше војске и преносимо то јавности како би стекла увид шта и како војска ради. Превасходно ту мислим на емисију „Дозволите”, коју већ 58 година реализујемо са Радио-телевизијом Србије. Што се тиче наше друге мисије, увек смо неговали традицију снимања уметничког или документарног филма, са темама које се првенствено тичу српских војничких традиција. Има ту веома важних тема које избегавамо од заборавља, историјских догађаја и личности које смо овековечили, чиме дајемо свој допринос култури сећања – каже директор „Заставе”.

Последњих неколико година установа је реализовала више веома важних пројеката, који су привукли изузетну пажњу и милионску гледаност. Међу њима су филмови „Ратне приче са Кошара” и „Ратне приче са Паштрика”, настале у копродукцији са РТС-ом, филм „Радо иде Србин у војнике”, „Бранили су небо отаџбине”, „Прва српска ескадрила”, као и „Топлички устанак”, који је премијерно емитован 2017. године у директном преносу на РТС-у, поводом стоте годишњице тог херојског догађаја. Такође, већ поменуто остварење „Војничке љубави заувек” знатно је допринело враћању угледа „Застава филма”.

– Ти пројекти су заиста прошли веома запажено, а ми смо током прошле и ове године снимили филм „Офлаг 13-Б”, о официрском логору у Хамелбургу у Немачкој. Офлаг је био назив за логоре у које

су одвођени српски официри краљевске војске Југославије почетком 1941. године и, нажалост, већина се није никада из њих вратила. То је прича која носи једну посебну емоцију јер је испричана из визуре нашег прослављеног редитеља Ђорђа Кадиевића, чији је отац био један од тих официра. Филм је изазвао изузетне реакције публике и стручне јавности и оцењен је као једно од најбољих документаристичких остварења о тим стратиштима. Премијера је била у марту и дело је већ вишеструко награђено.

ЗНАЧАЈ И ДОПРИНОС КУЛТУРИ СЕЋАЊА

Производња наставног филма један је од важних задатака куће која обележава 75 година рада. Некада се на том пољу много радило, а онда је крајем деведесетих и почетком две хиљаде године наступила стагнација, јер су урађени готово сви важнији наставни филмови о употреби средстава које је војска имала у том тренутку.

– Последњу деценију карактерише значајна модернизација војске и данас је у пуном јеку израда таквих филмова. Нова средства донела су нека нова правила, процедуре, које треба приказати кроз наставни едукативни филм, и то је веома важно за процес обучавања и оспособљавања војске, да не говорим колика се уштеда у процесу обуке на тај начин остварује – истиче директор ВФЦ „Застава филм” пуковник Горан Иконић.

Не треба посебно објашњавати колики је значај војне филмске куће за културу сећања. Она кроз објектив камере, бележећи важне људе и догађаје, идентификује кључне „угаоне каменове” националног корпуса.

– Колектив „Заставе” као важну мисију осећа потребу да нашој јавности, а посебно младим људима, прикаже што више важних историјских догађаја, чињеница и личности, како би учврстили осећај припадности свом народу и држави. То је једна важна мисија којом се поносимо, превасходно јер смо, током реализације већ споменутих пројеката, дошли до сазнања да смо успешно допрли и до младих људи. Заиста верујемо да се од нас очекује да им презентујемо што више покретних слика које ће их уверити колико је важно волети своју земљу и поштовати своје порекло и своје традиције. У том контексту нека буде споменуто да смо радили серијал од 120 кратких документарних филмова везаних за Први светски рат и агресију НАТО-а на нашу земљу – каже Иконић.

И по питању едукативних и наставних филмова војно-филмска кућа направила је искорак. Запажено је прошао серијал кратких едукативних филмова о практичним стварима, намењених углавном млађој популацији под именом „Војска Србије за децу”. Серијал обрађује бројне теме, од објашњавања делова „војничког живота” до понашања и реаговања у бројним животним ситуацијама.

САРАДЊА И УМРЕЖАВАЊЕ

„Застава филм” је последњих година знатно унапредила модалитете сарадње и умрежавања са блиским високошколским институцијама и медијским кућама. Такође, сарађује са многим домаћим референтним установама из света филма и културе: Југословенском кинотеком, Филмским новостима, Филмским центром

„ЗАСТАВА ФИЛМ” ЈЕ ПОНОС СИСТЕМА ОДБРАНЕ И СВИХ ГРАЂАНА СРБИЈЕ

О значају „Застава филма” много говори податак да је реч о најстаријој филмској установи у региону која траје читавих седам и по деценија и која је опстала у тешким временима, истиче начелник Управе за односе са јавношћу бригадни генерал Михаило Зоговић.

– За систем одбране је од посебног значаја њихов допринос у области продукције едукативних садржаја који се користе у обуци војника, а никако не смемо занемарити оно што раде на пољу информативне и кинематографске делатности. Под њиховим кровом некад је радило 150 људи који су стварали архиву са око две хиљаде филмских производа, којим се данас поносимо. Мало је филмских кућа с толиком традицијом који се могу похвалити таквим резултатима рада – истиче генерал Зоговић и додаје да значај „Застава филма” надилази систем одбране и да је реч о кући од националног значаја и „као такву је препознају и закони који регулишу област архивске делатности”.

– Кроз њихове објективе забележени су многи догађаји из наше скорашње државне и војне историје. Чувајући на јединствен начин ту драгоцену архиву, кућа доприноси захвалном сећању на све оно што су радили људи који су честито носили униформу наше војске. Они су својеврсни хроничари једног времена и сведоци најважнијих дешавања у Министарству одбране и Војсци Србије, чиме, на пољу информативне делатности, доприносе угледу и представљању система одбране у најбољем светлу – каже начелник Управе за односе са јавношћу.

Он додаје да смо сведоци низа позитивних промена у тој кући у односу за неке периоде за нама, када су у Министарству одбране постојале намере да се „Застава филм” угаси.

– Сигуран сам да су та времена далеко иза нас и да, захваљујући нашем заједничком труду са вредним „Заставиним” људима, никад више неће бити таквих идеја. Установа је значајно напредовала и кад је реч о кадровској попуњености и опремању новим средствима неопходним за рад једне филмске куће, па све до уређења простора у коме стварају. Наш заједнички задатак је да учинимо све да даље јачамо ВФЦ „Застава филм”, јер је реч о кући од посебног значаја не само за систем одбране већ за друштво у целини – каже бригадни генерал Михаило Зоговић и, упућујући срдчане честитке свим припадницима Војнофилмског центра поводом великог јубилеја, истиче да му је жеља да трају још много година, „на понос система одбране и свих грађана Србије”.

Србије, Факултетом драмских уметности, Академијом уметности, као и са бројним телевизијама, националним и регионалним, на којима пласирају филмске производе.

– Са еснафски блиским партнерима размењујемо искуства по питању кинематографске производње и архивирања филмске грађе, што нам много значи. Такође, сарађујемо и са уметницима из тих кућа, јер, иако смо мали и компактан колектив, свакако су нам неопходни квалитетни сарадници за све што радимо, а такво ангажовање је и својеврсна традиција у „Застава филму” – каже пуковник Иконић и додаје да та установа данас располаже квалитетним кадром и врло добром продукцијом и постпродукцијом техником.

– Технички, кад је реч о врсти филмова које реализујемо, не заостајемо за другим продукцијским кућама. Техника убрзано напредује и свима је проблем да држе корак. Оно што је данас најквалитетније, већ за пар месеци или година бива застарело и потребно га је мењати. Опрема је наравно скупа, улажемо велике напоре да одржимо корак и чини ми се да успевамо. Што се тиче попуне људима, много нам значи реноме и препознатљивост установе, јер, реално,

није лако парирати приватним продукцијама које раде у условима рекордно високог нивоа филмске производње у сваком смислу. Али са задовољством могу да кажем да смо знатно подмладили колектив. Доста младих људи дошло нам је са Факултета драмских уметности и Академије уметности. Листом кажу да су били мотивисани трајањем и реномеом установе, у чему виде прилику за стицање искустава и учење од старијих колега.

Данас је то врло креативна и продуктивна установа, која извршава многобројне задатке са знатно мање запослених од времена пре неколико деценија, када се радило на филмској траци и док је радила лабораторија за њено развијање.

– Просечно годишње реализујемо три до четири документарна и пет до шест промотивних филмова о нашим јединицама, као и десетине рекламних спотова и на стотине различитих видео-прилога за потребе Министарства одбране и Војске Србије. Што се тиче тренутно актуелних пројеката, завршавамо сторије о две наше херојске јединице током НАТО агресије 1999. године – о 63. падобранској и 549. моторизованој бригади. Радимо и филм који ће, надам се, бити једно од наших најквалитетнијих остваре-

ња – „Драва се не предаје”, о ратном броду „Драва” и њеном прослављеном капетану Берићу, који је током Априлског рата потонуо заједно са тим речном монитором. Радимо још доста пројеката, споменуо сам само најзначајније. У плану је и филм којим бисмо практично заокружили тај „ратни циклус”, посвећен 25-годишњици од НАТО агресије. Ту ће бити још два остварења. Једно о Приштинском корпусу, из визуре његовог ратног команданта генерала Лазаревића, а друго ће, верујем, изазвати посебне емоције. Радни наслов му је „Последња заклетва” и то је прича о о војницима мартовске генерације 1998. године, али, наравно, и о осталим генерацијама младих људи које су ушле у тај ратни вихор крајем деведесетих на Косову и Метохији. Ипак, генерација „март 98” је свакако поднела највећи терет и ти млади момци су били истински хероји ове земље – каже директор ВФЦ „Застава филм” пуковник Горан Иконић и додаје да се у војној филмској кући радују свим наредним пројектима и да имају велике планове и амбиције.

УЗ АРХИВУ, ЉУДИ СУ НАЈВЕЋЕ „ЗАСТАВИНО” БЛАГО

– Жеља нам је да наставимо да спасавамо од заборавља људе, догађаје и важне историјске теме којих је напретек. С друге стране, тежишна активност нам је и експлоатација нашег филмског архива који је ризница од непроцењивог значаја, која ће тек добити на значају у временима која долазе. Грађа у филмском архиву сакупљана је од 1948. године и то су вредни материјали не само за војску већ за нашу

Потпуковник
Бојан Павић

земљу, и својом обавезом сма-трамо да све оно што можемо, ставимо на увид јавности.

Закључујући осврт на 75 година постојања куће којом руководи, пуковник Иконић посебно истиче да су њен најзначајнији ресурс људи који чине колектив, спреман и мотивисан да одговори свим задацима и то је кључ свих будућих успеха.

– Учинићемо све да и даље идемо у корак са технолошким развојем, да пратимо трендове. У томе нам много помаже Управа за односе са јавношћу, која чини све да изађе у сусрет нашим потребама. Без њихове безрезервне подршке не бисмо били у прилици да реализујемо наше пројекте – закључује директор „Застава филма” пуковник Горан Иконић.

Начелник Одељења продукције ВФЦ „Застава филм” потпуковник Бојан Павић истиче да се та организациона целина бави организовањем снимања свих кинематографских дела из плана Министарства одбране и Војске Србије.

– Сарађујемо са стручним носиоцима израде свих кинематографских дела ради

припреме и израде сценарија. Важан сегмент нашег рада је и то да организујемо комисије за усвајање сценарија и кинематографских дела. Овог тренутка у току је петнаестак пројеката нашег одељења. Реч је углавном о продукцији промотивних и наставних филмова, спотова за организацију целине МО и ВС, као и документарних филмова за Музеј ваздохопловства и Бригаду везе – каже потпуковник Павић.

ПОСТПРОДУКЦИЈА И АРХИВА

Одељење постпродукције и архива представља један од два производна одсека Војнофилмског центра „Застава филм”, који функционише кроз две примарне делатности – прву у функцији филмске производње у ужем смислу, односно постпродукцију, као и другу, која се бави архивском делатношћу – каже начелник одељења Александар Величковић.

– Одељење обавља послове монтаже слике и тона, као и дизајн звука и израду анимација у филмским и видео производима. Од тренутних пројеката издвојио бих израду целовечерњег играног филма „Драва се не предаје”, који се налази у завршној обради и у току је израда анимираних секвенци. Одељење у свом саставу има и архив, од скоро препознат и законски као један од четири аудио-визуелна архива у нашој земљи од националног значаја. Богата грађа са полица нашег архива, више од 35.000 кутија филмске траке и преко пет хиљада носача филмске грађе сведоче о војничком животу на овим просторима од 1948. године – истиче начелник Одељења постпродукције у

СИМБОЛ СРПСКЕ ВОЈНЕ КИНЕМАТОГРАФИЈЕ

Историја „Застава филма” почиње 1948. године, када је формирано Одељење за производњу филмова Југословенске армије, које убрзо добија и садашњи назив „Застава филм”. Тиме је настављен прекинути континуитет војне кинематографије који је започео 1916. године, када је наредбом ђенерала Петра Бојовића у Солуну формирана кинематографско-фотографска секција при главном штабу српске војске.

„Заставу филм” карактерише и чињеница да је тешко пронаћи значајније име југословенске и српске кинематографије које није радило у установи или сарађивало са њом.

„Застава филму” Александар Величковић.

„Застава филму” и пуковнику Горану Иконићу у мају 2023. године уручена је повеља „Капетан Миша Анастасијевић” за очување културног наслеђа. На 51. Филмском фестивалу у Сопоту установа је добила почасну Статуету слободе за допринос српској и југословенској кинематографији. На фестивалу „Златна буклија” освојене су три награде, међу којима је и Гран-при за филм „Херојска 37. моторизована бригада” у режији Марка Каменице, а филм „Војничке љубави заувек” освојио је више од 12 признања на престижним филмским фестивалима. Један од најзначајнијих редитеља у историји српске кинематографије Ђорђе Кадиевић за филм „Офлаг” придобио је велики део публице и критичара.

Богатим продукционим и уметничким опусом „Застава филм” сврстава се међу најважније институције југословенске и српске кинематографије. Укупно културно наслеђе, које су стварале генерације синеаиста у „Застава филму”, представља подстрек и инспирацију за будуће стваралаштво. ■

75 година Војнотехничког института

У КОРАК СА ТРЕНДОВИМА РАЗВОЈА У СВЕТУ

– У последњих десетак година имамо велики број новоусвојених средстава наоружања и војне опреме (НВО) у оперативну употребу Војске. Само од 2018. има их више од 20 на годишњем нивоу, али укупан број задатака ВТИ-а у области основних и примењених истраживања, развоја и модернизације постојећих средстава НВО често је већи од сто.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Фото: Јово Мамула и Мина Петровић

Н а овогодишњем сајму НВО „Партнер 2023” од 26 изложених новитета, највише је представио Војнотехнички институт. То се и очекивало јер је највећа и најзначајнија истраживачко-развојна институција из области наоружања у Србији, а њихова новоразвијена средства привукла су пажњу како посетилаца, тако и стручне јавности.

Међутим, сјај ове сајамске манифестације је једно, својеврсна је смотра достигнућа, али не открива

шта се заиста ради у ВТИ-у. Не виде се пројектна документација, вишемесечне анализе, пробе и испитивања нити све друго што се ради већ 75 година, а што чини суштину ове куће од знања. У години јубилеја, која ће бити на посебан начин обележена, разговарали смо са челним људима те установе да сазнамо где су сада и који су даљи правци развоја.

– Велика је част и задовољство да представим ВТИ као најзначајнију и највећу научноистраживачку установу у области истраживања и развоја средстава НВО, која постоји од 3. новембра 1948. године. Институт се током постојања развијао, пролазио и лепе и ружне тренутке, делећи судбину народа и државе. Чак му је 2005. претио и даљи опстанак, јер је у време тадашњих реформских промена, у једном дану било отпуштено 40% запослених. После тог драстичног смањења требало се опоравити и с временом надокнадити нарастајућу потребу за новим људима, што сматрам да је ВТИ данас успешно пребродио. Конкурсима и стипендирањем добили смо нове инжењере, које смо одмах укључили у цео процес истраживања и развоја, да не бисмо створили непремостив генерацијски јаз у преносу знања и искуства, односно информација о многобројним пројектима на којима смо радили и радимо – истакао је пуковник проф. др Александар Кари, заступник директора ВТИ-а.

Он је нагласио да је 75% средстава НВО којим је опремљена Војска Србије развијено управо у ВТИ-у и да се последњих десетак година Институт такође може похвалити великим бројем новоусвојених средстава у оперативну употребу Војске. Само од 2018. има их више од 20 на годишњем нивоу, али укупан број задатака ВТИ-а у области основних и примењених истраживања, развоја и модернизације постојећих средстава НВО често је већи од сто. Комплексност тих

Наоружана беспосадна платформа „милош В2“

задатака је наравно различита – од „једноставнијих“ функционалних задатака, где се решавају одређени проблеми, најчешће детаљи везани за модернизацију постојећих средстава, преко истраживачких задатака до најсложенијих развојних задатака, чији је резултат ново средство за Војску. Може се рећи да је данас ВТИ место где се на основу искуства и стечених знања, историје и прошлости, будућност претвара у садашњост.

КАДАР КОЈИ ДОЛАЗИ

Причу о Институту нећемо започети приказом достигнућа, јер када се сви пројекти, савремене технологије и сва нова решења разгину, као највеће благо остају људи. Људи различитог профила, различитих генерација, који стоје иза сваког потписаног задатка, из сваког испитивања, из сваког средства. То су махом инжењери и техничари разних струка – из области машинства, електротехнике, технологије рада са специфичним материјалима, информатике, као и они који се баве менаџментом, организацијом и логистиком.

Институт има одличну сарадњу са јединицама Војске Србије, управама Генералштаба и са организационим целинама МО као што су Универзитет одбране и Војна академија, али и са факултетима у Србији, који су неисцрпан извор кадра, тако да је дефинитивно успостављена флукуација кадра, боље рећи флукуација знања, која иде у добром смеру, ка даљем унапређењу односа

Пуковник Кари је готово целу своју каријеру провео на Војној академији и био у непосредном додиру са младим, талентованим људима који ће једног дана постати и добри официри и инжењери Института.

– Са Војне академије смо ове године добили два потпоручника – једног електронца радарца и једног машинца, смер ваздухоплови и ваздухопловни мотори, који су одмах укључени у рад ВТИ и пројекте. Били су међу најбољима на својим смеровима током школовања. Мени је драго што су и неки од мојих студената, којима сам био ментор, после пет-шест година искуства и рада у ВТИ-у прошли по неколико степеница врло брзо – од укључивања у пројекте, руководиоца једноставнијих задатака, до сложених пројекта, и

стигли чак до првих руководећих функција, као што је начелник одсека у појединим секторима. А управо су они та спона и веза између новопримљених младих инжењера и старијих, искуснијих колега, који им могу пренети драгоцену искуства. На то сам посебно поносан – истиче пуковник проф. др Кари.

У Војнотехнички институт данас долазе и студенти са факултета. У последње три године путем два јавна конкурса примљено је више од 150 људи у стални радни однос и сви су већ ангажовани на пројектима.

– Њиховим доласком променили смо кадровску структуру. То су инжењери у најбољој доби, интелектуално и физички јаки, са искуством. Наравно, то не значи да смо се одрекли и старијих колега инжењера, пензионера, који су и даље укључени у рад Института. Они своје немерљиво искуство из појединачних области преносе на млађе колеге и заједно са њима и даље учествују на развоју нових средстава. Тако се преошћава генерацијски јаз – каже пуковник проф. др Кари и објашњава како постоји стара прича о томе да је потребно минимално 10 година да би од школованог студента инжењера постао добар инжењер ВТИ-а, али да је сада због веома динамичних промена и брзог напретка технике то време сигурно смањено. – Осим тога, данас је изазовно добити младе и амбициозне стручњаке са стране. Министарство одбране помаже нам тако што омогућава различите видове стипендирања студената, на основним и мастер студијама, на факултетима и универзитетима у Србији, углавном техничким, и они касније заснивају радни однос у ВТИ-у.

Пуковник проф. др Кари истиче да је систем одбране препознао потребу за тим кадром, а у жељи да Институт буде конкурентан на тржишту кад је реч о младима, припадници ВТИ-а добили су значајно побољшање материјалног статуса.

Осим тога, Министарство одбране и Институт сваке године подржавају одлазак људи на разне стручне конференције, научне скупове.

– У претходним годинама није се десила ниједна велика изложба наоружања у свету, било да је реч о Европи, Азији, чак и Америци, где наши припадници нису били присутни. А по правилу, део експертског тима Министарства одбране увек чине и инжењери из Института – истиче заступник директора.

Пуковник проф. др Александар Кари

Пуковник др Миодраг Лисов

ДИНАМИКА ОПРЕМАЊА

Захваљујући сазнањима која стекну на међународним скуповима, сајмовима и разменом искустава са колегама, али и личним образовањем, запослени у Институту имају могућност да прате светске трендове у области наоружања.

– Свесни тренутних војнополитичких догађања и у вези с тим дронске револуције, ВТИ се максимално укључио у то да Војску данас опрема новим беспилотним летелицама из свог развоја. Ту су и беспосадне платформе, као што је „мали милош“, који је урађен у неколико верзија и налази се у специјалним бригадама Војске. Велики је број и средстава која су већ ушла у серијску производњу, а намењена су Копненој војсци, као што су оклопно возило МРАП, возило за транспорт људства, оклопни транспортер, а која су заштићена од дејства мина и неких специјалних експлозивних направа. Ту је и ПАСАРС, као средство блиске противваздухопловне одбране – каже пуковник проф. др Кари.

Да би се постигла већа динамика опремања, ВТИ има могућност да у сарадњи са Генералштабом ВС и Техничким опитним центром заједнички уђе у завршна испитивања. Према речима заступника директора, основни разлог за то није само убрзавање опремања Војске већ и знатна уштеда. И за то даје

пример: – Зашто бисмо из неког средства гађали два пута, прво на нашим конструкторским испитивањима, па на интерним испитивањима, зашто бисмо још једном радили возњу од пар хиљада километара неког моторног возила, тенка, БВП-а и узалудно трошили људске и техничке ресурсе.

Сваке године Војнотехнички институт учествује на једној до две здружено-тактичке вежбе са бојевим гађањем.

– То је јако добра прилика да ВТИ реално прикаже и провери резултате свог рада, али, што је још важније, и изузетна шанса (која се не пропушта) да се припадници Војске сроче са новим средствима – да немају непознаница и страха од новог средства и уједно дају конструктивне критике о томе шта би могло да буде боље. Најчешће, они дају примедбе које се тичу, на пример, ергономије и подесности за употребу тог средства. Иако за сваки задатак који радимо имамо формиран радни тим и опитну посаду која се бави испитивањем, да би се избегла било каква субјективност у развоју, испитивању и оцени у завршном делу развоја, нама много значи такав вид сарадње са Војском Србије – наглашава пуковник проф. др Кари.

ПРОЈЕКТИ РАЗВОЈА

Основна делатност ВТИ-а је истраживање и развој и сваке године усваја се нови план научноистраживачке делатности, који одобрава министар одбране, а његов саставни део је план истраживања

У последње три године путем два јавна конкурса примљено је више од 150 људи у стални радни однос у ВТИ и сви су већ ангажовани у пројектима

и развоја, који је најзначајнији и највећи и по броју задатака, и по финансијским средствима опредељеним за њихову реализацију. План истраживања и развоја садржи задатке основних, примењених и развојних истраживања. Ова подела није увек једнозначна и често се области рада ових задатака међусобно преклапају. Пуковник др Миодраг Лисов, помоћник директора ВТИ-а за НИД, каже да је циљ да се у основним истраживањима постигну фундаментални искораци у области материјала, технологија и на тај начин створи добра основа за примењена и развојна истраживања. Пример за то су наноматеријали и нанотехнологије.

– Могућност примене наноматеријала је више-струка и почетна испитивања охрабрују нас да ће се значајни помаци десити управо у области енергетских материјала, балистичкој заштити, РХБ заштити и композитним структурама. Наночестице су већ имплементирани у филтерима за РХБ заштиту, новим тканинама, а извесна побољшања добијена су применом у балистичкој заштити и енергетским материјалима. Поред тога, значајан

помак остварен је њиховом применом у сфери наоружања и друге војне технике, где се повећава поузданост средства, а смањује хабање – истиче пуковник др Лисов.

Он указује на поступност развојног циклуса у коме основна и примењена истраживања обично претходе коначном развоју неког средства. Ова истраживања треба да дају одговор на питање да ли је предложени концепт оправдао очекивања. Тако се кроз реализовани функционални модел потврђује идејно решење пројектанта и са већом сигурношћу се улази у поступак уговарања и реализације прототипа, односно прототипске партије. А кад је реч о развојним истраживањима и задацима у различитим областима, пуковник др Лисов каже да су они бројни и наводи неке од њих.

– То су активности на беспилотној летелици „пегаз“, где је ВТИ носилац развоја. Иако је средство у серијској производњи, увек има активности које се односе на одређену помоћ произвођачу и значајни ресурси одлазе и у том смеру. Такође, у току је усавршавање возила „хамер“, при чему се

Возило „хамер“ са имплементираним противтенковским системом „корнет“

Беспилотна летелица „пегаз“

пored извиђачке реализује и друга варијанта са имплементираним противтенковским системима „фагот“ и „корнет“, што је недавно приказано на „Партнеру 2023“. Следе задаци који се односе на развој извиђачких и борбених, наоружаних дронова, што је у последње време препознато као тренд у опремању и употреби у све већем броју савремених армија. Актуелна ратна искуства указују на све већу употребу дронова, тако да расте и потреба за развојем система који их детектују, ометају и неутралишу. У том смислу ми имамо развојни задатак који се односи на детекцију и ометање беспилотних летелица малог домета „кобац“. Такође, за потребе пешадијских јединица у току је развој оклопног транспортера МРАП, на платформи теренског аутомобила ФАП 6×6, који поседује висок ниво балистичке и противминске заштите и наоружаног оклопног транспортера 4×4 БОВ ОТ.

Тактички носилац највећег броја њихових задатака је Управа за развој и опремање Ј-5 Генералштаба. Како каже наш саговорник, за потребе овог тактичког носиоца модернизован је противавионски систем „бофорс“, који у опреми, поред топа 40 mm интегрисаном на платформи возила ФАП 6×6, има и ракете „игла“, а у новијој варијанти и ракете „мистрал“, што га по свим одликама чини савременим хибридни системом.

– Значајно је да радимо и на даљински управљаној станици 12,7 mm која је стабилисана, а њена примена је могућа на многим средствима, пре свега на оклопним транспортерима, модернизованом тенку и на беспосадним платформама. Она омогућава гађање у покрету статичних и покретних циљева и представља значајан искорак јер је систем стабилизације први пут реализован код нас на даљински управљаној оружаног станици. Такође, значајан је развој топа 30 mm у калибру 30×173 mm, где је испитивање прототипске партије у току и њен пријем очекује се у наредном периоду. Имплементација топа 30 mm на даљински управљаној станици модернизованог БВП-а знатно ће унапредити ватрену моћ овог средства, а може да буде и важан извозни посао

Иако за сваки задатак који радимо имамо формиран радни тим и опитну посаду која се бави испитивањем, да би се избегла било каква субјективност у развоју, испитивању и оцени у завршном делу развоја, нама из ВТИ-а много значи сарадња са Војском Србије

за нашу одбрамбену индустрију јер мали је број земаља које производе овакав аутоматски топ, у овом калибру.

Према речима др Лисова, значајни помаци остварени су у последње време у области маскирне заштите. Реч је о развоју мултиспектралних маскирних камуфлажних мрежа за различита средства технике, пре свега за маскирање борбених платформи, као што су БВП, тенк, ПАСАРС и друга средства. Увођењем тих маскирних мрежа знатно се смањује могућност уочавања маскираних средстава, јер се смањује њихов термални и радарски одраз. Осим тога, пројекат усавршавања радара „жирфа“ је у завршној фази, као и преосталих подсистема интегралног система веза.

Освајањем више елемената реактивног оклопа знатно је унапређена балистичка заштита модернизованог БВП-а и тенка.

– Када је реч о трендовима у свету, они се свакако односе на све већу примену беспосадних платформи којима се смањује ризик ангажовања људства у борбеним операцијама. У тој области запажена је наша наоружана беспосадна платформа „милош В2“, као и његова логистичка варијанта. Такође, евидентан тренд у свету је употреба дронова, како извиђачких, тако и наоружаних. Војнотехнички институт у текућим плановима има истраживачке и развојне задатке који се односе на развој беспилотних летелица и дронова различитих намена. Поред тога, запажени резултати остварени су у области модернизације артиљеријских система увођењем у оперативну употребу модернизоване самоходне хаубице 122 mm „гвоздика“ и командног оклопног транспортера КОТ. Потреба за већом прецизношћу артиљеријских и ракетних пројектила довела је до потребе за применом упалача са корекцијом путање, који обезбеђује знатно већу прецизност на циљу. Тако да се поред сталног захтева који се поставља пред артиљерце, а односи се на повећање ефикасности и домета, намеће и потреба за већом прецизношћу, што је и посебан задатак на чијој реализацији раде наши истраживачи – истиче пуковник др Лисов.

Све су то планови и развојни задаци на којима се тренутно ради, али, према речима пуковника проф. др Карија, у ВТИ-у су свесни да наступајућа времена неће бити једноставна и лака.

– Осећамо на својој кожи све претње, изазове и ризике које нам носе нова времена, али сам мишљења да се у ту „борбу“ храбро упуштамо јер 75 година постојања Института представља гаранцију да имамо дубоко корење и да смо постојани. ■

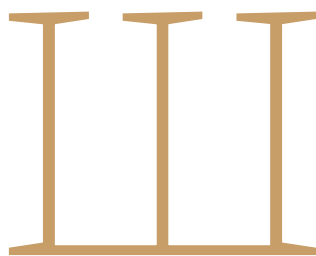
170 година фабрике „Застава оружје“ АД

КОЛЕВКА СРПСКЕ ВОЈНЕ ИНДУСТРИЈЕ

– Од првог изливања топа у крагујевачкој Тополивници 1853. године до представљања низа нових производа на Међународном сајму наоружања и војне опреме „Партнер 2023“, „Застава оружје“ континуирано се развијала и истрајала 170 година, поставши бренд признат у свету

Пише Јована Шикман

Фото: Горан Станковић и Мина Петровић

танд компаније „Застава оружје” на овогодишњем Међународном сајму наоружања и војне опреме „Партнер

2023” био је у знаку обележавања 170 година постојања. С великом одговорношћу колевке војне индустрије, фабрика се, пратећи светске трендове у наоружању, представила мноштвом нових производа. Неки од њих су модулarna пушка М19 и модулarnи аутомат М20 у калибрима 7,62×39 mm / 6,5×39 mm, затим модификовани митраљез модел М84М у калибру 7,62×54R, снајпер-

ска пушка СП М07М у калибру .338 Lapua Magnum, као и више модела модернизоване аутоматске пушке АП М70. Нови модел далекометне пушке М12М у калибрима 12,7×108 mm и 12,7×99 mm такође је имао премијеру на сајму. Руководство је с посебним поносом истакло „освајање” топа М12 у калибру 30×173 mm, будући да само неколико земаља поседује капацитет за његову производњу.

Садашњи успех у земљи и свету фабрика „Застава оружје” свакако дугује темељима на којима је успостављена давне 1853. године, а који су служили као основа за развој кроз 170 година дуги пут војне индустрије у Србији. Велики јубилеј био је повод да се осврнемо на богату историју некадашње Војне фабрике у Крагујевцу – Војнотехничког завода (ВТЗ). О прошлости ове фабрике, снагом аутентичних експоната, историјом сачуваном међу зидинама старе Тополивнице – сведочи импозантан Музеј „Стара ливница”. Колевка српске индустрије била је стециште, за XIX век, револуционарних идеја и иновативних начина пословања.

ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ ПРЕ ДВА ВЕКА

Са изградњом Тополивнице, 1851. године, руководство и стручни кадар доведени су из иностранства – Французи, Швајцарци, Чеси, али и наши људи који су се образовали у иностранству. Како би се обучио домаћи кадар за потребе фабрике, на предлог првог управника Шарла Лубрија, а по угледу на велике европске фабрике, 1854. године оснива се Занатлијска школа, која ће шездесетих година XIX века добити назив Војнозанатлијска школа. Позната по војничкој дисциплини, на почетку је имала пет заната: машинисти, колари, бравари, стругари и ковачи, да би касније, како су се потребе фабрике повећавале, тај број порастао на 14 заната. Питомци су имали сразмерно заступљене општеобразовне предмете и практичну наставу. У почетку су им теоретске предмете предавали официри, а од 1872. године цивили, али то није утицало на војничку дисциплину. Ученицима са истакнутим резултатима дата је могућност усавршавања у иностранству. А све то је било финансирано из буџета Војнотехничког завода.

ЈЕ

Услед историјских околности, ратова који су се дешавали на нашем простору, школа је престајала са радом и била обнављана, мењала име. У свим тим превирањима увек је остајала блиско повезана са војном фабриком, што је и данас случај. Политехничка школа, како се сада зове, уско је везана за фабрику „Застава оружје” – у фабрици се одвија практична настава, а смерови у школи се отварају сходно потребама фабрике.

МЕНАЏМЕНТ ЉУДСКИХ РЕСУРСА ДЕВЕТНАЕСТОГ ВЕКА

Војнотехнички завод је улагао у своје раднике. Фабрика је градила и опремала трпезарије и с великом пажњом бринула

о исхрани радника и њиховом здрављу. Уз помоћ новог управника Петра Протића Драгачевца, у периоду 1854–1859. године, борци за своја права – радници фабрике, иницирали су оснивање Радничке болесничке касе. Они су одвајали део фонда од својих плата, од чега се и финансирао лечење запослених. Тај систем био је претеча данашњег социјалног осигурања. Поред бриге о здрављу, водило се рачуна и о стамбеном питању радника, те је за многе раднике била обезбеђена изградња станова.

БОРБА ЗА ПРАВА РАДНИЧКЕ КЛАСЕ

Високо подигнута црвена заставица са натписом „Самоуправа” завијорила се 1876. године улицама Крагујевца. Са намером да подрже идеје Светозара Марковића и његову победу на општинским изборима, коју је режим хтео да оспори, организоване су прве радничке демонстрације. Владајући режим је чинио све да спречи учешће радника у економској и политичкој борби, велики број је ухапшен и отпуштен са посла. То је живописно дочарао Мића Поповић својим делом „Црвени барјак”, које је истакнуто у Музеју „Стара ливница”. Борба за боље услове живота и рада ту не престаје. Радници су и даље током историје штрајковали и демонстрирали, али и илегално прослављали Први мај од 1904. године.

И БИ СВЕТЛОСТ

Тридесет сијалица и две лучне лампе засијале су први пут на простору Краљевине Србије у новоподигнутој згради Чаурнице у крагујевачкој војној фабрици лета 1884. године. Спремајући се за рат са Бугарском било је потребно да се производи у три смене, при чему је ноћ отежавала услове рада. Инжењер Тодор Тоша Селесковић заложио се за набавку прве динамо-машине од нирнбершког индустријалца Зигмунда Шукерта и спровео у рад прву инсталацију динамо-електричног осветљења. Само четири године након изума Томаса Едисона, док су српски двор обасјавале свеће, сијалица је обасјала Војнотехнички завод.

У њиховој борби помагали су им посланик, социјалиста др Михаило Илић и адвокат Триша Кацлеровић.

КРАГУЈЕВАЦ – ГРАД ОКО ФАБРИКЕ

Рад фабрике и начин живота њених радника, као и њихово школовање имали су утицај на развој Крагујевца. Доласком

страних радника у фабрику, који су временом заснивали породице и остајали у Крагујевцу, уследиле су демографске промене. Зато је данас уобичајено наићи на Крагујевчане са чешким презименом.

Културни живот града био је под великим утицајем питомаца Занатлијске школе. Музичко друштво које су основали

ПУШКА МАУЗЕР-МИЛОВАНОВИЋ / КОКИНКА

Након стицања независности 1878. године Србија се окреће проблему модернизације и унификације своје војске. Мајора Косту Коку Миловановића заинтриговало је решење Маузерове пушке M1871/78 и балистички ју је усавршио, повећавши јој брзину и прецизност гађања. Једнометна острагуша M1880 – „кокинка“ по балистичким карактеристикама била је једна од најбољих пушака на свету. Почетком XX века и појавом брзометних пушака, она застарела, али ВТЗ на челу са конструктором потпуковником Гојком Ђурићем врши њену преправку са једнометне на петометну.

Често је приређивало хорске и инструменталне концерте. Место за размену идеја и мишљења био је Клуб свршених питомаца, међу којима је било једриличара, шахиста, соколара и стрелаца. Постојала су и четири фудбалска клуба – Славија, Јадран, Репид и Мач, којима су питомци Занатлијске школе оживљавали спортски дух својих суграђана.

Инфраструктура града је такође била под утицајем постојања и рада фабрике. По угледу на енглеске радничке колоније изграђене су дрвене бараке за потребе радника. У баракама Радничке колоније, дислоцираним из центра града како би се смањио утицај синдиката и Комунистичке партије Југославије на раднике, живело је близу 500 радничких породица. Данас је сачуван један мали део – „Соколана“, која је била језгро Радничке колоније.

Фабрика је иницирала и настанак прве водоводне мреже у Србији – Водојажа у Грошници, одакле се и данас један део Крагујевчана снабдева водом.

КРОЗ АЈФЕЛОВУ КУЛУ ДО СВЕТСКИХ ПРИЗНАЊА

Први пут 1889. године српска привреда представљена је међународној јавности. Српски штанд са 1.700 излагача, што појединаца, што фабричких произвођача, учествовао је на великој светској изложби привреде у Паризу. Тим поводом, као улаз у изложбени простор, подигнута је тада највиша грађевина на свету – Ајфелова кула. Крагујевачка фабрика изложила је 42 производа: пет машина, оригиналних српских конструкција, које су биле иновације машинског инжењера Тодора Тоше Селесковића, као и 24 фотографије на којима су приказане радионице, фабрика и цртежи машинских делова. Водило се рачуна да су сви изложени предмети израђени у фабрици и да су материјали српског порекла – кудеља је била из Крушевца и Лесковца, а кожа од српског говечета, штављеног у Крагујевцу. Према писању тадашњих новина штанд Војнотехничког завода био је најпосећенији међу српским излагачима. У великој конкуренцији са иностраним гигантима – „Круп“ из Есена, „Маузер“ из Обендорфа, „Шнајдер“ из Крезона, ВТЗ је освојио шест медаља, и то пет сребрних – за оруђа војне вештине, машине и оруђа за разне послове, седларска оруђа, ужарска оруђа и кожарске, дрводељске и четкарске производе. Бронзану медаљу добили су за стрељачке пушке и ловачку опрему.

Највећу пажњу привукла је пушка Маузер-Миловановић „кокинка“, као и збирка разних контролника за пушке и чауре, које су добиле похвале за прецизност израде од врхунских стручњака за наоружање.

МУЗЕЈ У МУЗЕЈУ

Увид у развој фабрике од самих почетака пружа поставка музеја, која је свој финални изглед добила 1973. године. У згради ливнице, која је пренаменом постала музеј и тако спасена од утицаја времена и заборава, налази се велики број експоната, од укупно 5.500 предмета колико броји музејски фонд. Најзначајнији производи, попут српске једнометне пушке Маузер-Миловановић „кокинке“, прве српске ручне бомбе, страног оружја које је преправљано у ВТЗ, првог топа који је изливен у фабрици, али и машине

коришћене у производњи, изложени су у оквиру ове поставке. Посетиоци могу видети и цивилни програм који је фабрика произвођила између два рата.

Оригинални и аутентични део музеја представљају куполне пећи из XIX и с почетка XX века, из којих се добијао метал у течном стању за потребе фабрике. Изнад оригиналне металне конструкције налази се велико метално „звono“ које је служило као вентилација и извлачило отровна испарења.

Годишње музеј посети 2.000–3.000 посетилаца из земље и иностранства. Честе су и организоване ђачке и студентске посете. Стални посетиоци су и страни партнери фабрике, будући да фабрика доста својих производа извози у иностранство.

170 ГОДИНА КАСНИЈЕ

„Застава оружје” АД је већински у државном власништву, од 2003. године је у саставу Одбрамбене индустрије Србије, односно Групације Одбрамбена индустрија Србије од јануара 2020.

године. Војска Србије је један од најважнијих партнера на домаћем тржишту, чему у прилог говори и више уговора који су ове године потписани са Министарством одбране Републике Србије за испоруку наоружања и војне опреме. Уговорна вредност је три пута већа у односу на 2022. годину. Поред пласмана на домаћем тржишту, пословање се великим делом базира на извозу. Програм наоружања и војне опреме „Застава оружје” састоји се из фамилија аутоматског оружја, митраљеза, снајперских пушака, пиштоља, аутоматског бацача граната, потцевних бацача граната и топова у калибрима 20 mm и 30 mm, које су прилагодљиве захтевима купаца. Стални акценат је на побољшању дизајна, ергономије и функционалности. Програм ловачког, спортског и оружја за личну одбрану састоји се из ловачких карабина, полуаутоматских карабина, малокалибарских пушака и пиштоља једноструке и двоструке акције. ■

Владислав Јовановић, бивши министар спољних послова

ВОЈНА НЕУТРАЛНОСТ ЈЕ НАША ТРАДИЦИЈА И НАША ПОТРЕБА

Војна неутралност је наша историјска константа и капитал кога не бисмо смели да се лишавамо. Она нам омогућава да још интензивније користимо постојеће и важеће аргументе из домена међународног права у контексту одупирања притисцима за признање независности наше јужне покрајине Косово и Метохија. Рекао бих да је војна неутралност наша традиција и наша потреба.

Разговарао

Александар СКАКИЋ

Фото: Мина Петровић

Када је реч о војној неутралности наше земље, за мене је кључан историјски контекст на којем се добрим делом изградио идентитет наше државности након ослобађања од ропства под Османлијама. Наиме, Србија никада у миру није била члан ниједног војног савеза, само смо у рату знали привремено да склапамо савезништва. Као пример одређене историјске недоследности могли бисмо да наведемо Балкански пакт, везан за Титово време, али тај савез је по много чему био специфичан, готово непознат и скривен од домаће јавности – у разговору за „Одбрану” каже Владислав Јовановић, својевремено амбасадор СФРЈ у Турској, министар иностраних послова у Влади СР Југославије у два мандата, наш стални представник при Уједињеним нацијама, човек којег одређују изузетан интелект, господствено држање, сталоженост, али и својеврстан унутрашњи немир који буди занесеност поезијом. Разговарамо о искуствима дугогодишњег бављења дипломатијом, њиховој примени у анализи савремене ситуације у свету, али и о поезији.

ГОСПОДИНЕ ЈОВАНОВИЋУ, КАДА СМО ДОГОВАРАЛИ ОВАЈ ИНТЕРВЈУ, У ПРВОЈ РЕЧЕНИЦИ СТЕ ЕВОЦИРАЛИ УСПОМЕНЕ НА ВАШЕ ВОЈНИЧКЕ ДАНЕ И У ВАШИМ РЕЧИМА ОСЕТИО САМ НЕСКРИВЕНУ ЉУБАВ И ПОШТОВАЊЕ ПРЕМА ВОЈСЦИ. МОЖЕТЕ ЛИ СЕ ПРЕ РАЗГОВОРА НА ТЕМУ ДИПЛОМАТИЈЕ ПОДСЕТИТИ ДАНА КОЈЕ СТЕ ПРОВЕЛИ У УНИФОРМИ ТАДАШЊЕ ЈНА И ПРЕНЕТИ НАМ НАЈУПЕЧАТЉИВИЈА СЕЋАЊА?

– Тешко је издвојити конкретна сећања, с обзиром на то колико је година прошло.

Био сам примеран војник, чак сам тужио Војни одсек што нису удовољили мом захтеву и нису ме одмах након завршеног факултета послали у војску. Војни рок сам провео у Нишу, у тенковској јединици. Остала су сећања на другове из војске, а нешто касније сам разумео и колико је тих годину дана позитивно утицало на развој моје личности. Зато ме посебно радује ревалоризација угледа војске и размишљање о поновном враћању редовног служења војног рока, што је од много већег значаја за појединца од самог оспособљавања за одбрану земље.

ДИПЛОМАТИЈА ЈЕ ОБЕЛЕЖИЛА ВАШ ЖИВОТ.

МЕЂУТИМ, ВАШ УПАЗАК У СВЕТ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ БИО ЈЕ ПРИЛИЧНО НЕУОБИЧАЈЕН, ПОСЕБНО ЗА ВРЕМЕ ПОСПЕРАТНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ. КАДА БИ НЕКО КО НЕ ЗНА ВАШ ЖИВОТОПИС ПРЕТПОСТАВЉАО КАКВИ СУ БИЛИ ВАШИ ПОЧЕЦИ И КАКО СТЕ СЕ ЗАПОСЛИЛИ У ТАДАШЊЕМ ССИП-У, СВАКАКО НЕ БИ ПОМИСЛИО ДА СЕ ТО ДЕСИЛО НА КОНКУРСУ ЗА КОЈИ СТЕ СЛУЧАЈНО САЗНАЛИ, НА КОМЕ СТЕ ПРИМЉЕНИ, А ДА ПРИТОМ НИСТЕ БИЛИ ЧЛАН КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ. ДА ЛИ ЈЕ ТАДА МЛАДИ СВРШЕНИ СТУДЕНТ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА МОГАО, ПА И У ДОМЕНУ МАШТЕ, ДА ПРЕТПОСТАВИ ДА ЋЕ МУ ТО ПОТПУНО ОПРЕДЕЛИТИ КАРИЈЕРНИ И ЖИВОТНИ ПУТ?

– Од ране младости гајио сам склоност ка проучавању политичких доктрина и међународних односа. Ипак, након завршетка факултета покушавао сам да се запослим у суду или да наставим академску каријеру, али је чињеница да у том тренутку нисам био члан Комунистичке партије представљала непремостиву препреку у остваривању тих планова. Случајно, током покушаја да започнем судску каријеру, срео сам колегицу са факултета која је знала да имам проблема око запослења и предложила ми да

пробам да се јавим на конкурс у тадашњем Савезном секретаријату за иностране послове. Тамо се, ако могу тако да кажем, шеф кадровске службе смиловао и узео у разматрање моју пријаву, иако је конкурс био затворен. Чињеница да нисам био члан партије некако је превазиђена високом просечном оценом и подацима да сам био део партизанског покрета, да ми је отац био затвореник Гестапоа, а брат једно време припадник партизанског Космајског одреда. Тако је започела моја каријера у дипломатској служби. Додуше, због неприпадања партији прве три-четири године провео сам на споредним техничким пословима.

ТОКОМ ВАШЕГ ПРВОГ СПЛУЖБОВАЊА У ИНОСТРАНСТВУ, У БРИСЕЛУ, БИЛИ СТЕ ЗАДУЖЕНИ ЗА ИНФОРМИСАЊЕ И ШТАМПУ. НАШАО САМ ЈЕДНО ВАШЕ КАЗИВАЊЕ ГДЕ НАВОДИТЕ ДА ВАМ ЈЕ ЧИЊЕНИЦА ДА НИСТЕ БИЛИ ЧЛАН ПАРТИЈЕ ДАВАЛА САМО ФОРМАЛНИ СТАТУС, АЛИ ДА НИСТЕ БИЛИ УКЉУЧЕНИ У КЛАСИЧНУ ДИПЛОМАТСКУ ПРАКСУ.

– Тачно је да нисам припадао дипломатском делу амбасаде, али сам ипак пре првог одласка на службу у иностранство, који се десио касније него што је то било уобичајено за нове кадрове, постао члан партије, додуше на позив, не својом иницијативом. С друге стране, морам да нагласим да сам у идеолошком смислу увек био левичар и то сам и данас. Када је реч о бављењу информисањем и штампом, до тога је дошло помало и спонтано, након експлозије бомбе коју је тадашња четничка емиграција поставила испред амбасаде. Како нико из амбасаде није хтео да се тим поводом обрати медијима – осећали су нелагоду, готово страх од јавног наступа – истурили су мене пред објективе камера. Поред тог изненадног посла, ситуација са подметнутом бомбом суочила ме је, као младог човека пуног идеала, са првим благим разочарањима и разбијањима одређених илузија када сам уочио да су највећи страх и панику приликом експлозије показали они који су у својим биографијама посебно наглашавали херојства током рата.

С ДРУГЕ СТРАНЕ, ПОРЕД ПОЛИТИЧКЕ ЕМИГРАЦИЈЕ И ИНФОРМИСАЊА, БАВЕЋИ СЕ И ПОСЛОВИМА ИЗ ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ ДОБИЛИ СТЕ ПРИЛИКУ ЗА КОНТАКТЕ ИЗ СВЕТА УМЕТНОСТИ, КОЈИ СУ У ВАМА РАСПЛАМСАВАЛИ ОДРАНИЈЕ ПОСТОЈЕЋУ СТРАСТ ЗА ПОЕЗИЈОМ И КЊИЖЕВНОШЋУ. МАЛО ЈЕ ПОЗНАТО ДА СТЕ ОБЈАВИЛИ ЗБИРКЕ ПОЕЗИЈЕ, КАО И РОМАНЕ, КОЈЕ СТЕ ПОСВЕТИЛИ РАНО УМРЛОЈ СЕСТРИ И ОЦУ. КОЛИКО ЈЕ ТА УМЕТНИЧКА СТРАНА ВАШЕ ЛИЧНОСТИ БИЛА У САГЛАСЈУ ИЛИ У СТАЛНОМ СУКОБУ СА ЧЕСТО ФОРМАЛНОМ И БИРОКРАТСКОМ ПРИРОДОМ ДИПЛОМАТСКОГ ПОСЛА?

– То су била два потпуно одвојена света. Када је један престајао, други је настајао. Поред страсти коју сам гајио према књижевности и уметности, увек сам читао и литературу из области политичке теорије и међународних односа. Поезију и књижевну реч строго сам држао као део своје интима, нико то тада није знао, та дела објавио сам тек у последњој деценији прошлог века. Да се вратим на Ваше питање, можете се дипломатским послом бавити и само у том

формалном и бирократском смислу, али тада се ваша улога своди само на „експедитирање” ствари. Ипак, за потпуно и свеобухватно бављење тим послом потребно ја да имате јако развијену интроспекцију, богат унутрашњи свет, пре свега у смислу неопходности дубљег аналитичког размишљања које захтева успостављање кохезије између различитих елемената. Бављење пословима културе омогућило ми је познанства са ондашњим младим интелектуалцима и уметницима, посете изложбама, концерти-ма, песничким вечерима где сам значајно проширивао своја сазнања и спознају света, чега бих у амбасадри која је радила у то „Ранковићево време” и у којој је владао готово полицијско-војнички дух, свакако био лишен.

ВАША КАРИЈЕРА ЈЕ БИЛА НЕУОБИЧАЈЕНА И ПО ДИНАМИЦИ. У ОДНОСУ НА УСТАЉЕНУ ПРАКСУ У ТАДАШЊЕМ САВЕЗНОМ СЕКРЕТАРИЈАТУ ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА, ВИ СТЕ У ОДНОСУ НА КОЛЕГЕ ИЗ ВАШЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ ПРИЛИЧНО КАСНО, ПОСЛЕ СКОРО ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ИСКУСТВА, ПОСТАЛИ АМБАСАДОР. КАДА ДАНАС САГЛЕДАВАТЕ СОПСТВЕНИ РАЗВОЈНИ ПУТ КАО ДИПЛОМАТЕ, ДА ЛИ НА ТУ ЧИЊЕНИЦУ ГЛЕДАТЕ КАО НА ХЕНДИКЕП ИЛИ КАО НА ОКОЛНОСТ КОЈА ВАМ ЈЕ ДОНЕЛА ИСКУСТВО, ИЗНИЈАНСИРАНО ДО НИВОА ПОТРЕБНОГ ЗА НАЈОСЕТЉИВИЈЕ ВИДОВЕ ДИПЛОМАТСКОГ РАДА?

– Истина је да је моја каријера имала такав развој, све је долазило касније од уобичајене динамике. Знате, сазревање једне личности је поступан процес, на који може да утиче огроман број фактора. Самоконтрола и јасна одређеност у смислу вашег циља јесу предуслови да тај процес несметано тече. У оба аспекта моје личности, које смо напоменули, имао сам врло јасно и конкретно опредељење – да максимално изградим сопствене могућности. Жеља за бављењем књижевношћу била је мој начин да испуним дуг који сам осећао према прерано изгубљеној сестри, а у каријери сам настојао да ми приоритет буде стално надограђивање и упијање знања, за разлику од већине мојих колега који су били фокусирани на напредовање и премештаје у иностранство. Сећам се да сам више од шест година био начелник Управе за Западну Европу, колико нико није био пре, а чини ми се и након тога. Због тог дисбаланса између формалног звања и нивоа реално стеченог знања дешавало се да будем ангажован на пословима који су по протоколарном рангу били изнад моје тадашње позиције. Као пример таквих ситуација издвојио бих сарадњу у домену међународних послова са тадашњим начелником Генералштаба адмиралом Бранком Мамулом и чувеним градоначелником Београда Богданом Богдановићем.

Војска је темељни конститутивни елемент постојања државе и из те перспективе потпуно је јасно колики је њен значај за наш спољнополитички капацитет. Процес модернизације, јачања војске у свим сегментима, враћање и снага њеног угледа свакако значајно доприносе јачању наше спољне политике.

ПРОШЛИ СТЕ СВЕ СТЕПЕНИЦЕ У НИВОИМА БИПАТЕРАЛНЕ И МУЛТИПАТЕРАЛНЕ ДИПЛОМАТИЈЕ. ЧЕСТА СУ РАЗМИМОИПЛАЖЕЊА ДВЕ ШКОЛЕ МИШЉЕЊА О ПРЕИМУЋСТВУ ЈЕДНОГ У ОДНОСУ НА ДРУГИ ВИД ДИПЛОМАТСКОГ РАДА. СВЕДОЧИЛИ СТЕ И БИЛИ НЕПОСРЕДНИ АКТЕР МЕЂУНАРОДНИХ ОДНОСА У БИПОЛАРНОМ СВЕТУ, ТОКОМ ДОМИНАЦИЈЕ ЈЕДНЕ ВЕЛИКЕ СИЛЕ, А ДАНАС СВЕДОЧИМО О МУЛТИПОЛАРНОМ ГЛОБАЛНОМ ПОРЕТКУ. КАДА ДАНАС ПОСМАТРАТЕ РЕАЛНОСТ МЕЂУНАРОДНЕ ПОЛИТИКЕ И ОДНОС СНАГА У СВЕТУ, КОЛИКО, ПО ВАШЕМ СУДУ, ТА РЕАЛНОСТ ГЛОБАЛНИХ ОДНОСА ОДРЕЂУЈЕ ЗНАЧАЈ МУЛТИПАТЕРАЛЕ У ОДНОСУ НА БИПАТЕРАЛУ И ОБРНУТО?

– Пре свега важно је сагледати да ли је глобални распоред снага такав да чини један опипљиви свет, или је то процес у својој динамици кретања. Оба облика дипломатије имају своје предности и мане и неопходно је коришћење свих потенцијала које пружају. Када је свет стабилан у смислу чврстог распореда снага, то омогућава стабилније позиционирање, какво је радио Тито у хладноратовско време, користећи обе стране а градећи сопствену независност. Док се након хладног рата свет мењао ка доминацији једне силе и ушао у фазу неизвесности, то је значајно променило и карактер међународних организација. Данашњи тренутак је посебно изазован услед јачања Истока, што доводи до динамичног преформулисања снага и прерасподеле глобалне моћи.

МОЖЕТЕ ЛИ СЕ ОСВРНУТИ НА ДАНАШЊИ ЗНАЧАЈ МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, САВЕЗА, ИНИЦИЈАТИВА ПОПУТ УН, ОЕБС, БРИКС, ЕУ?

– Узећу за пример ОЕБС, који се након пропасти совјетског блока претворио у једну љуштину свог изворног облика и постао обичан инструмент интереса САД. Сличан процес дешавао се и када су УН у питању, чија је маргинализација довела до ситуације да су данас, преко својих агенција и институција, само сервис за обнављање урушених и разорених држава. Ипак велике силе знају по потреби да искористе УН као покриће за неке своје акције и потезе, попут својевременог инсталирања мисије КФОР, иако је агресија на нас извршена без икакве одлуке Савета безбедности УН. Губитак значаја принцијелних основа из повеље УН отворио је простор иницијативама попут БРИКС-а да користе један такав вредносни основ за своје уређење и добијање интегритета и значаја у глобалној равни. Када је реч о данашњем тренутку, ЕУ као најозбиљнији међународни

облик организовања још увек тражи себе, карактеришу је стална и јака унутрашња динамика, превирања, а све време у суштини тражи начин за оптимално позиционирање према САД.

Посебност актуелног тренутка је до сада непозната ситуација да ка једном центру моћи на истоку – Кини, која се издваја као истинска велика сила, са Русијом и Индијом као додацима на њену моћ, отворено гравитира око 40 држава и чека у реду да приђе новој конфигурацији међународних односа, са чим се западне силе до сада нису суочавале и још увек траже модалитет за реаговање на ту нову реалност.

ЈЕДАН АСПЕКТ ДИПЛОМАТИЈЕ, СВАКАКО ИНТРИГАНТАН ЗА ШИРУ ЈАВНОСТ, ЈЕСТЕ ОБАВЕШТАЈНИ РАД. МЛАЂЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ ЧИТАЛАЦА СЕ МОЖДА И НЕ СЕЋАЈУ ОБАВЕШТАЈНОГ ДИПЛОМАТСКОГ СЕРВИСА, ВЕЗАНОГ ПРЕ СВЕГА ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКУ ДИПЛОМАТИЈУ, ПОД НАЗИВОМ СЛУЖБА ЗА ИСТРАЖИВАЊЕ И ДОКУМЕНТАЦИЈУ, ПОЗНАТИЈЕГ ПО СКРАЋЕНИЦИ СИД. ОВА СЛУЖБА ЈЕ УКИНУТА 2007. ГОДИНЕ, КАДА ЈЕ ТРАНСФОРМИСАНА У ОДЕЉЕЊЕ ПОД ДРУГИМ ИМЕНОМ И СА ДРУГАЧИЈОМ ПРИРОДОМ РАДА. И КАО МЛАД ДИПЛОМАТА, ПА АМБАСАДОР, НАПОСЛЕТКУ МИНИСТАР И ШЕФ МИСИЈЕ У УН, СВАКАКО СТЕ БИЛИ ДОБРО УПОЗНАТИ СА ДЕЛОМ ДИПЛОМАТСКОГ ПОСЛА КОЈИ СЕ ОДВИЈАО ПРЕКО СИД-А. МОЖЕТЕ ЛИ НАМ ПРЕНЕТИ ВАША ИСКУСТВА И ПЕРЦЕПЦИЈУ ЊЕГОВОГ ЗНАЧАЈА ЗА НЕКАДАШЊУ ЈУГОСЛОВЕНСКУ ДИПЛОМАТИЈУ.

– Никада нисам био члан СИД-а, али сам, наравно, посебно на вишим функцијама сарађивао са њима у интересу државе, пре свега у циљу прецизнијег и дубљег информисања за јасније формулисање позиционирања у међународној политици. У фази док су се бавили политичком емиграцијом, било је ту неких аспеката рада који су водили ка једној елитистичкој психологији, осећају посебности, где је та група уживала у тој тајновитости и одређеним привилегијама. У каснијој фази били су отворенији за сарадњу са остатком дипломатског особља и кадровска структура је била млађа, са другачијим менталитетом и начином рада. На страну одређене посебности тог типа, све државе на свету имају такву службу у оквиру свог дипломатског сервиса, дакле за дубљи рад на плану спољнополитичког деловања земље. Нестанак те службе свакако је оставио одређену празнину, коју би било потребно на неки начин попунити. Ја сам

Посебност актуелног тренутка је до сада непозната ситуација да ка једном центру моћи на истоку – Кини, која се издваја као истинска велика сила, са Русијом и Индијом као додацима на њену моћ, отворено гравитира око 40 држава и чека у реду да приђе новој конфигурацији међународних односа, што је ситуација са којом се западне силе нису до сада суочавале и још увек траже модалитет за реаговање на ту нову реалност

својевремено радио у Одељењу за планирање и анализу, које је првобитно било део СИД-а, а после издвојено, које је радило врло корисне послове и где сам се као дипломата додатно изграђивао, али одељења тог типа не могу бити замена за обавештајну службу.

СВЕТ СЕ УБРЗАНО МЕНЈА. НАЧИН И БРЗИНА КОМУНИКАЦИЈЕ У ОВО ДИГИТАЛНО ДОБА, КАДА ЈЕ СВЕТ ЗАИСТА ПОСТАО ГЛОБАЛНО СЕЛО, СВАКАКО НЕМИНОВНО УТИЧУ И НА ДИПЛОМАТСКУ КОРЕСПОНДЕНЦИЈУ. ДАНАС ДОНОСИОЦИ ОДЛУКА НЕРЕТКО КОМУНИЦИРАЈУ ДИРЕКТНО, ДОК СЕ ФОРМАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ОБАВЉА ПУТЕМ ДИПЛОМАТСКО-КОНЗУЛАРНИХ ПРЕДСТАВНИШТАВА. ИАКО ЈЕ ТЕШКО ГЕНЕРАЛНО ГОВОРИТИ О ЗНАЧАЈУ И СНАЗИ АМБАСАДОРСКЕ ФУНКЦИЈЕ, ПОШТО МНОГО ФАКТОРА УТИЧЕ НА ЊЕН КАПАЦИТЕТ У КОНТЕКСТУ СНАГЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ДРЖАВА, СПАЖЕТЕ ЛИ СЕ СА СВЕ ЧЕШЋИМ СТАВОМ ДА ЈЕ ЗВАЊЕ ШЕФА ДКП ИЛИ МЕЂУНАРОДНЕ МИСИЈЕ ИЗГУБИЛО ЗНАЧАЈ У ПОРЕЂЕЊУ СА ПЕРИОДОМ ПОЧЕТКА И ТОКОМ ПРОШЛОГ ВЕКА?

– Ако узмемо у обзир буран технолошки развој, таква једна констатација на неки начин може да се узме као релевантна. Међутим, у овој прашуми информација, дезинформација, подвала, сугерисаних информација потребно је да неко ипак то на прави начин измери и одреди праву линију догађања и деловања. У свакој земљи се дешавају бројни процеси у до-

мену унутрашње и спољне политике и та збрка често може да наведе на погрешне закључке. Кључни задатак амбасадора је јасна процена намера одређене земље према нама, било тактичке или стратешке природе.

ТОКОМ ЧИТАВЕ КАРИЈЕРЕ САРАЂИВАЛИ СТЕ ЗА ИЗАСЛАНИЦИМА ОДБРАНЕ И ДОБРО СТЕ УПОЗНАТИ СА ВОЈНОМ ДИПЛОМАТИЈОМ. КАКО САГЛЕДАВАТЕ ЗНАЧАЈ ТОГ ДЕЛА ДИПЛОМАТСКОГ РАДА ЈЕДНЕ ЗЕМЉЕ И КАКВА ЈЕ БИЛА ВАША САРАДЊА КАО АМБАСАДОРА СА НАШИМ ИЗАСЛАНИЦИМА ОДБРАНЕ СА КОЈИМА СТЕ СЛУЖБОВАЛИ У АНКАРИ И ЊУЈОРКУ?

– Током моје каријере увек сам имао добре и развијене односе са изасланицима одбране и посебно сам ценио значај њиховог рада, како у историјској перспективи, тако и у смислу интереса земље. Наравно, свако од њих имао је своје посебности, различите квалитете, али ако бих некога издвајао, напоменуо бих сарадњу са Станетом Броветом.

ДОБРО ЈЕ ПОЗНАТА ЧИЊЕНИЦА ДА ВОЈСКА ЗНАЧАЈНО ДЕТЕРМИНИШЕ И ОДРЕЂУЈЕ СПОЉНОПОЛИТИЧКИ КАПАЦИТЕТ ЈЕДНЕ ЗЕМЉЕ. У ТОМ СМISЛУ КАКО САГЛЕДАВАТЕ ПРОЦЕС СТАЛНОГ ЈАЧАЊА И МОДЕРНИЗАЦИЈЕ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ? ЧИНИ СЕ ДА ШИРА ЈАВНОСТ НИЈЕ ДОВОЉНО СВЕСНА ЗНАЧАЈА ТОГ ПРОЦЕСА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ДЕЛОТВОРНОСТ НАШЕ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ.

Сликовито говорећи, узимајући у обзир нашу изложеност свим могућим ветровима и преформулисање светских односа, треба да имамо насмејано лице према свима и спремне мишиће за одбрану ако је потребно

– Војска је темељни конститутивни елемент постојања државе и из те перспективе потпуно је јасно колики је и њен значај за наш спољнополитички капацитет. Процес модернизације, јачања војске у свим сегментима, враћање и снага њеног угледа свакако значајно доприносе јачању наше спољне политике. У том контексту посматрам и важност контрибуције наше земље глобалној безбедности кроз учешће у мировним мисијама, што је од огромног значаја за позитивни имиџ земље. Такође, то јача и њену позицију у оквиру УН, јер се сензитивније и јасније одређују према захтевима земље која значајно контрибуира њеним мисијама.

СПОЉНА ПОЛИТИКА НАШЕ ЗЕМЉЕ ДОБРИМ ДЕЛОМ ЈЕ ОДРЕЂЕНА И ПРОКЛАМОВАНОМ ВОЈНОМ НЕУТРАЛНОШЋУ, У СМISЛУ НЕПРИСТУПАЊА НИЈЕДНОМ ВОЈНОМ САВЕЗУ ИЛИ ПОСТОЈЕЋОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ ЗА КОЛЕКТИВНУ ОДБРАНУ. ЗНАЧАЈ И ОДРЖИВОСТ ОВАКВЕ ПОЗИЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЈЕ ЧЕСТА ТЕМА У СВИМ СФЕРАМА ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА. УЗИМАЈУЋИ У ОБЗИР ВАШЕ ДИПЛОМАТСКО ИСКУСТВО, А НАРОЧИТО КАО НЕПОСРЕДНОГ УЧЕСНИКА ПЕРИОДА КОЈИ ЈЕ ПРЕТХОДИО НАТО АГРЕСИЈИ НА СРЈ, КАКО ГЛЕДАТЕ НА ОВАКВО ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НАШЕ ЗЕМЉЕ?

– Када је реч о војној неутралности наше земље, за мене је кључан њен историјски контекст, који је добрим делом изградио идентитет наше државности након ослобађања од Османлија. Наиме, Србија никада у миру није била члан ниједног војног савеза, само смо у рату знали да привремено склапамо савезништва. Као пример одређене историјске недоследности могли бисмо да наведемо Балкански пакт, везан за Титово време, али тај савез је по много чему био специфичан и готово непознат и скривен од домаће јавности. У сваком случају, војна неутралност је наша историјска константа и капитал кога не бисмо смели да се лишавамо. Он нам омогућава простор да још интензивније користимо постојеће и важеће аргументе из домена међународног права, попут Резолуције СБ УН 1244 и закључака Бадинтерове комисије, у контексту одупирања притисцима за признање независности наше јужне покрајине Косово и Метохија. Рекао бих да је војна неутралност наша традиција и наша потреба.

У ДЕЛУ „ДИПЛОМАТИЈА И ШАХ“ ВАША ОСНОВНА ПРЕМИСА О ИДЕНТИТЕТУ НАШЕ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ ЈЕ ДА СЕ ОНА МОРА СПРОВОДИТИ ТАКО ДА НИЈЕ „НИ КОНФРОНТАЦИЈА, НИ КАПИТУЛАЦИЈА“. АКТУЕЛНИ ТРЕНУТАК ЈЕ ВИШЕ НЕГО ИЗАЗОВАН ЗА КРЕИРАЊЕ СПОЉНЕ ПОЛИТИКЕ. ДА ЛИ НАШУ СПОЉНУ ПОЛИТИКУ, КОЈА СЕ ПРЕ СВЕГА ОГЛЕДА У ЗАШТИТИ ВИТАЛНИХ НАЦИОНАЛНИХ ИНТЕРЕСА, ПОСЕБНО КАДА ЈЕ РЕЧ О СИТУАЦИЈИ НА ТЕРИТОРИЈИ НАШЕ ПОКРАЈИНЕ КОСОВО И МЕТОХИЈА, САГЛЕДАВАТЕ У ТРАЈЕКТОРИЈИ КОЈУ СТЕ ИЗНЕЛИ У ТОМ СВОМ ДЕЛУ?

– Таква формулација је својеврсна корекција политике од последње деценије прошлог века када смо дозвољавали конфронтацију, иако је нисмо хтели. Сагласан сам да се актуелна спољна политика Србије води у овом оквиру које сте навели у питању, што је јако добро и надам се да ће се наставити у том правцу. Сликовито говорећи, узимајући у обзир нашу изложеност свим могућим ветровима и преформулисање светских односа, треба да имамо насмејано лице према свима и спремне мишиће за одбрану ако је потребно. Требало би да наставимо позивање на суверенитет и да још наглашеније то објашњавамо свету, притом не мислим на наше противнике који ће без сумње наставити правац досадашње политике према нама. Сматрам да је у овом целом контексту од великог значаја вођење спољне политике у свим правцима, посебно развијање односа са свим водећим светским силама.

ПОСТАВИЋУ ПИТАЊЕ ОНОМ ВЛАДИСЛАВУ ЈОВАНОВИЋУ КОЈИ ЈЕ ЈОШ КАО МЛАДИЋ РАЗВИО СКЛОНОСТ КА УМЕТНОСТИ, УНУТРАШЊИМ ИНТРОСПЕКЦИЈАМА И МИСТИЦИ. КАО ШТО СМО СВЕДОЧИЛИ ОВИМ РАЗГОВОРОМ, ВАША СТРАСТ ЗА ДИПЛОМАТИЈОМ НИЈЕ ИШЧЕЗЛА. ПРОЧИТАО САМ ДА СТЕ СЕ ПЕСМОМ „ПОСТ СКРИПТУМ“, КОЈУ СТЕ ОБЈАВИЛИ ПРЕ ПАР ГОДИНА, ОПРОСТИЛИ ОД ПОЕЗИЈЕ. ДА ЛИ ЈЕ ТАЈ ЖАР ЗА ПИСАЊЕМ ЗАИСТА НЕСТАО?

– Морам да Вас исправим, иако сам то тада рекао, нисам се опростио од поезије. Недавно сам објавио песму „Ватра времена“, а признаћу Вам да ми се песма коју сте навели у питању није суштински допала. Жар за писањем и даље тиња, тачније то је константа, баш као и потреба да и даље читам књиге везане за политику и дипломатију. ▀

Балкански филателисти у Београду

БАЛКАНФИЛА XIX

Након скоро пет деценија српска престоница поново је била домаћин највећег филателистичког догађаја на Балкану

Пише Јована ШИКМАН

Фото: Мина Петровић

Деветнаеста „Балканфила“, током три октобарска дана, окупила је филателисте дванаест држава у Атријуму београдског Дома Војске Србије. Сто педесет изложака распоређених у једанаест класа учествовало је у такмичарском делу догађаја, док је приближно 600 витрина било изложено за посетиоце, љубитеље филателије.

Као део Југославије, Србија је била домаћин манифестације у Београду 1977. и Новом Саду 1987. године. Након четрдесет шест година Београд је поново био место окупљања филателиста из Србије, Босне и Херцеговине, Албаније, Бугарске, Хрватске, Грчке, Северне Македоније, Црне Горе, Румуније, Словеније, Турске и Мађарске. Значај изложбе, као и резултате које српски излагачи постижу на светским филателистичким изложбама, препознао је и председник Републике Србије Александар Вучић, прихватајући да буде њен покровитељ. У његово име, на свечаном отварању обратио се Дејан Савић, саветник председника Републике за културу, нагласивши да је догађај јединствена прилика да се посетиоци упознају са нашим народом и државом. Основни циљ организовања филателистичких догађаја овог ранга је да се привуку нови заљубљеници у поштанске марке и неговаоци традиције сакупљања.

У години обележавања три значајна филателистичка јубилеја – 150 година од прве поштанске карте Србије, 100 година од оснивања ППТ музеја у Београду и 75 година од оснивања Савеза филателиста Србије, Београду је, према ми-

шљењу председника Савеза филателиста Србије Николе Љубичића, указана велика част поверавањем организације „Балканфила XIX”.

Финансијску и логистичку подршку организацији манифестације „Балканфила XIX” пружила је Пошта Србије. Изложбу је отворио Зоран Ђорђевић, в. д. директора овог јавног предузећа. Он је подсетио да почеци окупљања светских филателиста датирају од пре 160 година, те се и деветнаеста „Балканфила” одржава у години јубилеја. ■

МУЗЕЈ ВАЗДУХОПЛОВСТВА КАО ПОЧАСНИ ИЗЛАГАЧ

Део грађе из богате збирке филателије Музеја ваздухопловства први пут је представљен домаћој и међународној стручној јавности. Аутор филателистичких изложака је Мања Чајић, кустос збирке филателије. Они приказују пионирски период авијације, настанак и развој цивилног и војног ваздухопловства, оснивање, годишњице и значајне јубилеје РВ и ПВО. Посетиоци су могли да виде и изложке које је Пошта Србије уприличила поводом обележавања века постојања и развоја националне ваздухопловне индустрије.

ИСТОРИЈАТ МАНИФЕСТАЦИЈЕ „БАЛКАНФИЛА”

Прва међународна филателистичка изложба „Балканфила” одржана је у Софији 1965. године, као резултат иницијативе филателистичких друштава балканских држава. Одржавање овакве манифестације препознато је као прилика да се промовише филателија, омогући размена искустава и унапреди сарадња филателистичких друштава балканских земаља. Осамнаест смотри одржано је до 2016. године у различитим временским размацима, а наша земља била је домаћин два пута – у Београду 1977 („Балканфила VI”) и у Новом Саду 1987. године („Балканфила XI”).

Промоција књиге Славице Поповић
Филиповић у Војној болници Ниш

ЧУВАРИ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА

Текст и фотографије др Зоран Миладиновић

Почетком октобра у амфитеатру Одељења за хируршке болести Војне болнице Ниш одржана је промоција монографије Славице Поповић Филиповић „Чувари народног здравља у Нишу у рату и миру 1878–1941”, којој су присуствовали припадници Војне болнице, „Кола српских сестара”, грађани Ниша и други гости. Том приликом публици су се обратили уредница издања из Медија центра „Одбрана” Мирјана Сандић, бригадни генерал у пензији доцент др Вељко Тодоровић и ауторка књиге Славица Поповић Филиповић.

Уредница Мирјана Сандић је у свом излагању нагласила да је књига резултат вишедеценијског истраживања и да се ауторка није бавила казивањима, већ истрајним истраживањем. – Посебну вредност овог дела представљају чињенице о људима који су себе несебично давали за напредак у струци и чувању народног здравља – нагласила је Мирјана Сандић и додала: – На осам стотина страница рукописа описано је више од 150 породичних и професионалних биографија знаменитих личности које су бринуле о развоју здравствене струке. Свака од њих је прича за себе, а заједничка им је по-

свећеност лечењу војника и становништва. Бројним фотографијама, највећим делом добијених од потомака, осветлили смо људе, временске прилике и догађаје, као и оригинална документа, дневничке белешке из лекарске праксе ратних и поратних дана.

Бригадни генерал у пензији доцент др Вељко Тодоровић истакао је да је главни мотив Славице Поповић Филиповић био да у монографији на објективан, непристрасан и аналитичан начин, на основу изворних докумената и научних доказа, осветли и протумачи догађаје и напише књигу о Војној болници у Нишу и нишком здравству. – Књига има диван и едукативан наслов „Чувари народног здравља у Нишу у рату и миру”, који је информативан, али изражава и један аксиом у медицини, то јест подсећа нас на изузетну важност очувања и унапређења здравља, а не само на лечење болесних и повређених – рекао је др Тодоровић и истакао: – Монографија ће бити од велике користи историчарима, лекарима, студентима медицине, официрима и професионалним војницима, као и широј читалачкој публици, посебно са подручја града Ниша и шире околине.

Књига је настала као резултат дводеценијског истраживања Славице Поповић Филиповић по архивима, музејима, библиотекама и њених разговора са потомцима учесника међународних мисија из Првог светског рата. Ауторка је у надахнутом излагању потврдила да је монографија пре свега намењена обележавању јубилеја Војне болнице Ниш, 145 година постојања. – Моја

истраживања почела су из жеље да дам свој мали допринос у очувању српског научног и културног наслеђа. Временом сам заволела своје и наше хероје и хероине у белим и плавим мантилима, па ми је дужност, спојена с љубављу, пружила благослов коме сам посветила драгоцене године живота. Порука за младе и будуће чуваре народног здравља је да воле оно што раде, а Бог ће им вишеструко вратити – по-

двукла је Славица Поповић Филиповић.

Војна болница Ниш део је историјског наслеђа српског војног санитета. Њену традицију су у 145 година постојања исписали бројни великани српског војног санитета и страни санитетски официри, апотекари, медицинари, медицинске сестре, болничари, комесари, писари, хуманисти чије се животне приче налазе на страницама ове монографије. ■

Министарство одбране и Војска Србије на
66. Међународном београдском сајму књига

СНАГА ТРАДИЦИЈЕ

Посетиоци штанда Министарства одбране и Војске Србије на реномираној културној сајамској манифестацији уверили су се да се Медија центар „Одбрана“ не дичи само дугом традицијом војне књиге већ и све садржајнијом понудом нових наслова којима је обогатио своје едиције. Званично један од пет најзначајнијих националних издавача, у складу са сопственим сајамским слоганом „Снага традиције“, исписао је још једну светлу страницу, завештавајући је култури свог народа, оног који већ вековима војску види као један од стубова националног идентитета.

Пише Владимир Вјештић

местима, поред којих је виђено много познатих лица из система одбране, али и из културног и јавног живота, пред посетиоцима је било много нових, али и ранијих, већ популарних издања Медија центра „Одбрана” Управе за односе са јавношћу.

ГОДИНА ЈУБИЛЕЈА

Најважније вредносне поруке, уз актуелну сајамску понуду коју су за „дане књиге” приредили Министарство одбране и Војске Србије, директор Медија центра „Одбрана” пуковник Биљана Пашић презентовала је изасланицима одбране акредитованим у Републици Србији. Осврћући се на већ традиционални карактер сусрета представника јединог војног издавача са војнодипломатским кором, она је истакла да управо о традицији жели да им говори, јер три установе чији је оснивач Управа за односе са јавношћу Министарства одбране ове године обележавају значајне јубилеје.

– Војна штампарија слави 125 година постојања, Војнофилмски центар седам и по деценија, а већ седамдесет година Велика галерија Дома Војске Србије место је окупљања престоничких поклоника уметности, па смо зато одлучили и да слоган нашег наступа на овогодишњем Сајму књига буде – Снага традиције – рекла је пуковник Пашић и подсетила госте на славну традицију српске војске „достојну поштовања”.

Она је казала и да Србија данас с разлогом чува и негује сва искуства ранијих победа, као и светле странице наше војне историје.

– Мало је народа било увек на правој страни исто-

*стиаши
равно-
душан
према
књизи,
значи
лакоми-
слено
осиро-*

машији сојсџвени живоџ, написао је наш нобеловац Иво Андрић. Кажу да смо на неки мистичан начин постали део сваке књиге коју смо прочитали, као и да је свака од њих или дотакла у нама нешто скривено, за шта нисмо ни знали да постоји, или нас охрабрила, дарујући нам ути-сак бескрајне слободе.

Вероватно трагајући управо за тим даровима, престоничка и свеукупна домаћа, али и регионална културна јавност, жељно је дочекала 66. Међународни београдски сајам књига. Реномирана манифестација још једном је донела живост, за коју би многи поклоници културе рекли да је „лековита”, а неки други и да им греје душу у периоду који најављује зимске дане, током којих ће им управо књига бити незаобилазни сапутник.

Десет сајамских дана на штанду Министарства одбране и Војске Србије, према општем утиску, прошли су веома успешно, у знаку више од двадесет, веома посећених промоција издања јединог војног издавача. На продајним

рије, на страни добра. И мало је малих народа својим жртвовањем уписано великим словима у светску историју – рекла је директор Медија центра „Одбрана” и додала да је у Србији управо војна традиција, као део културе сећања, градивни материјал националног иден-

ПРЕДНОСТИ ВОЈНОГ ШКОЛСТВА И ДОБРОВОЉНОГ СЛУЖЕЊА ВОЈНОГ РОКА

На сајамском штанду Министарства одбране и Војске Србије, тражила се „књига више”, а сајамски наступ војног издавача употпунили су припадници Управе за обавезе одбране, који су, делећи пригодан материјал, популаризовали добровољно служење војног рока. На пулту Универзитета одбране војни гимназијалци и полазници Средње стручне војне школе, с колегама, кадетима Војне академије и Медицинског факултета ВМА, младим посетиоцима Сајма и њиховим родитељима презентовали су предности војног школства.

титета. Представљајући нова издања, настала управо као допринос неговању традиције, издвојила је књиге „Политика одбране Југославије 1945–1959”, „Војислав Танкосић” и „Дневници железничара из Великог рата”, осврнула се и на едицију „Четири војводе”, о нашим најзначајнијим командантима из времена Великог рата, „чија се умећа ратководства данас изучавају на престижним војним академијама Европе и света”.

Споменула је низ нових значајних издања из едиција „Монографије”, увек веома атрактивне и тражене „Војне технике”, али и уџбеничку литературу коју „Одбрана” објављује за Медицински факултет ВМА и Војну академију.

Пуковник Пашић гостима је препоручила и књигу „Специјално физичко вежбање”, која садржи основна знања и вештине на којима почива добро припремљен специјалац, а истакла је да је војни издавач знатно обогатио и војну публицистику

У дану отварања, сајамски штанд МО и ВС посетио је в.д. помоћника министра одбране за људске ресурсе Синиша Радовић

новим насловима потврђених аутора. Истакла је да су то само неки од више од стотину наслова које је Медија центар „Одбрана” објавио између два сајма књига и најавила да ће у сали за промоције током реномиране сајамске манифестације бити представљено 38 књига из различитих едиција, док је на самом штанду у понуди више од 350 издања Медија центра „Одбрана”. Осврнула се и на дугу и богату традицију војне књиге и споменула само нека од бројних добијених признања.

– За „Попис војних и цивилних губитака Краљевине

Србије у људству у Првом светском рату” добили смо специјално признање за издавачки подухват Сајма књига у Београду, а на недавно одржаном Међународном сајму књиге у Бањалуци и ове године, други пут заредом, понели смо посебно признање за најбољу сајамску промоцију.

ДЕСЕТ ДАНА ВОЈНЕ КЊИГЕ

Ако бисмо у једној реченици сажели оно што се током десет сајамских дана дешавало на нашем штанду и у сали за промоције, рекли бисмо да је, уз нова издања којима је обогатио своје едиције, Медија центар „Одбрана” публици поново препоручио и најуспешније раније наслове, чији су поновљени тиражи најуверљивија потврда њиховог квалитета.

Као својеврсни траг још једног учешћа „Војне књиге” на најпрестижнијој културној манифестацији у региону, ево и хронолошког прегледа представљања најзначајнијих издања.

Догађај којим је на штанду Министарства одбране и Војске Србије започео низ сусрета аутора, уредника из Одељења за издавачку делатност Медија центра „Одбрана” и поклоника војне књиге била је промоција два издања из едиције „Монографије”. О књизи „Милутин Миланковић и одбрана отаџбине” говорили су аутор Слободан Стојановић и рецензент Милан Станимировић, а о делу „Чувари народног здравља у Нишу у рату и миру (1878–1941)” ауторка Славица Поповић Филиповић и рецензент пуковник др Небојша Ћенић. Следећег дана присуствовали смо промоцији две књиге из едиције „Историја”.

ПОХВАЛЕ ЗА ВОЈНОГ ИЗДАВАЧА

Нек буде споменуто да су све сајамске промоције издања Медија центра „Одбрана” зналачки и с пуно пажње припремали и модерирани уредници у Одељењу за издавачку делатност мр Снежана Ђокић, потпуковник Владимир Почуч, Мирјана Сандић и др Александар Пећинар. Аутори су листом имали само речи хвале и за њихов ангажман у припреми издања за штампу, а похвале нису мимоишле ни дизајнере, лекторе и коректоре у „Војној књизи”.

О делу „Војислав Танкосић” говорио је један од аутора, мр Милош Аздејковић, а гости су имали прилику да присуствују и представљању књиге „Дневници железничара у Великом рату” Игора Гојковића.

У другом поподневном термину представљена је књига „Случај Николиш – злоупотреба политичке моћи” Светка Ковача. Осим аутора, о књизи, чија је промоција привукла велику пажњу поклоника војне публицистике, говорио је и рецензент проф. др Андреја Савић.

У уторак 24. октобра штанд Министарства одбране и Војске Србије на 66. Међународном београдском сајму књига, у својству изасланика министра одбране, посетио је секретар Министарства одбране Небојша В. Николић, коме је директор Медија центра „Одбрана” пуковник Биљана Пашић представила понуду најновијих издања те куће Управе за односе

са јавношћу. Дан у сали за промоције био је у знаку представљања четири издања војног издавача из едиције „Монографије”. О књизи „Заштитници српског неба – шездесет година 250. ракетне бригаде за ПВД” говорили су командант 250. ракетне бригаде пуковник Новица Гогоћ и заменик команданта 1. ракетног дивизиона мајор Владимир Двоштански, а сала за промоције била је испуњена до последњег места и током друге промоције, посвећене монографији „Двадесет

Директор Медија центра „Одбрана” пуковник Биљана Пашић представила је нова издања војног издавача изасланицима одбране акредитованим у Београду

година учешћа Војске Србије у мултинационалним операцијама”, о којој су говорили начелник Центра за мировне операције пуковник др Мирјана Миленковић и пуковник Драган Ивковић.

Уследило је представљање следећа два занимљива издања која однедавно обогаћују понуду војног издавача. Прво је фото-монографија „Војска Србије у објективу”, коју су приредили уредници МЦ „Одбрана” Мирјана Сандић и потпуковник Владимир Почуч, о којој је на промоцији, осим њих, говорио и један од аутора објављених фотографија Димитрије Остојић, док је последњи дневни термин био посвећен промоцији књиге „Тактика и методика деловања обавештајно-безбедносних служби”, о којој су говорили аутори – професор др Горан Матић, директор Канцеларије Савета за националну безбедност и заштиту тајних података и професор др Милан Милошевић.

ТЕХНИКА, УЏБЕНИЦИ, ДРУГА ИЗДАЊА...

Љубитељи војне технике у среду 25. октобра дочекали су свој дан на сајамском штанду Министарства одбране и Војске Србије, па је презентација издања Медија центра „Одбрана” из те едиције привукла значајну пажњу. На првој промоцији о књизи „Савремени вишенаменски борбени авиони” говорио је коаутор проф. др Драган Цветковић, а о две књиге Владе Радића – „Ратни бродови и подморнице” и „Тенкови” – уредница издања Мирјана Сандић. Други термин промоције издања из едиције „Војна техника” обележио је приказ још две Радићеве књиге – „Беспилотне летелице 1 и 2”, као и представљање издања „Снајперске пушке САД”, о коме су говорили аутор Иван Стаменов и помоћник директора „Југоимпорта – СДПР” Александар Лијаковић.

Дан касније на штанду Министарства одбране и Војске Србије промовисана су издања наставно-образов-

не литературе, коју за потребе војношколских установа објављује војна издавачка кућа. На веома посећеним презентацијама представљени су уџбеници „Увод у стратегију” др Митра Ковача и Станислава Стојановића, „Војна стратегија 1” аутора Вангела Милковског, Хајрадина Радончића, Милана Миљковића и Хатице Берише, као и одабрани уџбеници за Медицински факултет Војномедицинске академије.

И у дану који је најавио викенд током кога је затво-

рен 66. Међународни београдски сајам књига, штанд Министарства одбране и Војске Србије посетио је велики број поштовалаца војне литературе и оних којима су тематски блиски традиција, историја, наука, култура и здрав живот. Термини у сали за промоције били су резервисани за представљање четири репрезентативна издања Медија центра „Одбрана”. Започело је двома књигама из едиције „Сведок”, аутора Драгана Вујичића – „Сенка рата” и „Зрно рата”, а програм је настављен још једним представљањем едиције „Друго издање”, књига „Преживети у природи” од 1 до 4 и „Специјално физичко вежбање”, о којима су говорили аутори Звонимир Пешић и Милан Вукелић.

Промоција којом је завршен званични сајамски програм на штанду Министарства одбране и Војске Србије привукла је велику пажњу поклоника светлих традиција јединица српске војске. Иако није реч о издању које је Медија центар „Одбрана” објавио између два сајма књига, још један приказ већ прослављене, поново штампане књиге „Призренска бригада 1998–1999 – сећање на херојску 549. моторизовану бригаду” Стојана Коњиковца окупио је велики број припадника и поштовалаца јединице, која је због заслуга за одбрану отаџбине одликована Орденом народног хероја. Осим аутора, о књизи су говорили проф. др Сузана Рајић, шеф Катедре за новину историју на Филозофском факултету, и дугогодишњи припадник бригаде пуковник Бранко Мићановић. ■

Ненад Пезо

КО БОЈИ ИНФОРМАЦИЈУ, ФАРБА ГЛЕДАОЦЕ

Дугогодишњи уредник емисије „Дозволите...“, која се преко шест деценија емитује на Радио-телевизији Србије, Ненад Пезо, недавно је преминуо у 75. години

Пише Горан ЈАНИЋЕВИЋ

Рођен је 1949. у официрској породици, што је можда и предодредило његов животни и каријерни пут. Скоро пет деценија активно се бавио новинарством. Поред државне телевизије, радио је као новинар у омладинској штампи, гласилима наменске индустрије, на радио-станицама „Студио Б“ и „Радио Београд“. Емисије које је покретао освајале су бројне награде. Један је од првих новинара бивше Југославије који је отишао на стручно

усавршавање у иностранство и користио рачунар у свакодневном раду.

Од 1995. уређивао је емисију о војсци „Дозволите...“, изоставивши део назива по којем је била препознатљива бројним генерацијама – „да се обратимо“. И са овим краћим, по његовом мишљењу ефектнијим називом, створио је историју. Војска и наменска индустрија били су не само предмет про-

фесионалног интересовања већ и саставни део његовог живота. Млађим колегама често је говорио да „ако могу они о којима извештавамо, можемо и ми“. Чувена је његова максима да никада не треба бојити информацију, јер ко боји информацију, фарба гледаоце.

Сматрао је да у емисији коју је уређивао не треба рећи „ексклузивно објављујемо“, јер је емисија о војсци сама по себи ексклузивна. Са војском је делио и добро и лоше и био уз њу и у миру и у рату. У време агресије НАТО-а на СРЈ учествовао је у оснивању Ратног прес-центра Војске Југославије и био шеф Одсека за аудио-визуелну делатност. Ненад Пезо никада није скретао пажњу на себе, већ на оно што ради и људе који су тема његовог рада. Борио се и изборио да у емисији „Дозволите...“ важи обрнута хијерархија – на првом месту били су војници, па подофицири, затим млађи официри и на крају високи официри.

Водећи се правилом „жар у срцу, лед у глави“, у извештајима и репортажама давао је објективну слику војске. Упркос бројним друштвеним променама и реформама уређивачких политика у медијском јавном сервису, успео је да одржи „Дозволите...“. И након одласка у пензију 2014. пратио је рад нас који смо наставили да правимо и уређујемо емисију, делећи искрено и несебично и похвале и критике. Био је правичан и добронамеран, и када му је на лицу био осмех и када је био љут. Трудио се да буде добар син, брат, супруг, отац, деда, колега, шеф и уредник, или, како је говорио, „прво добар човек, а онда све остало“. ■

Доктор Александар Недок

ГЛАСНИК ПРОХУЈАЛОГ ВРЕМЕНА

Недавно је у Српском лекарском друштву одржан симпозијум „Научни саветник прим. др Александар С. Недок – живот и дело“. На тај начин исказана је почаст њиховом најстаријем члану, који је и у 98. години активан у Секцији за историју медицине. Аутор је 11 књига о српском војном санитету и око 50 стручних и научних текстова из те области. Захваљујући њему и екипи коју је окупио расветљени су многи догађаји и судбине војних лекара у балканским ратовима и Првом светском рату. За тај допринос ванредно је унапређен у чин резервног мајора у 89. години, што је куриозитет. Како је половину од тих дела објавио Медија центар „Одбрана“, и о њима писао магазин „Одбрана“, посвећујемо му ову причу.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Фото: Мина Петровић

Мало је људи којима се за живота посвети стручни скуп, као омаж њиховом раду. Један од њих је примаријус др Александар Недок, кардиолог по струци, а историчар српског војног санитета по осећању. У 98. години седео је за столом председавајућег у Српском лекарском друштву и, не кријући емоције, укратко причао о свом животу и раду, историји.

– Историја је сведок времена, светлост истине, живот успомене, учитељица живота и гласница прохујалих времена, говорио је Цицерон. Она је алфа и омега наше културе и нашега знања. Национална историја даје нам свест о томе ко смо и одакле смо. Посебно је потребна у нашој струци. Сазнајемо ко је стварао медицину, њен развој, како су се развијале дијагностика и терапија. Историја нас учи да ценимо оне који су били пре нас, наше старе професоре, који су створили оно што данас имамо – рекао је др Недок и присетио се проф. Александра Костића, хистолога, који их је учио познава-

њу људских ткива, проф. др Милутина Нешковића, великог физиолога, проф. др Косте Тодоровића, инфектолога, „који је живео и умирао са пацијентима“ и проф. др Јована Славковића, његовог учитеља кардиологије.

Сетио се др Недок и људи којих више нема, а са којима је радио у Секцији за историју медицине СЛД, коју је сматрао својом другом кућом – проф. др Снежане Вељковић, проф. др Бране Димитријевића, са којим је „ратовао“ борећи се да пробије у јавност приче из историје српске војне медицине и генерал-мајора у пензији примаријуса др Бранислава Бацка Поповића, са којим је окупио групу од двадесетак махом војних лекара, који су били коаутори у многим његовим књигама. И објаснио

зашто се 30 година по пензионисању бавио историјом српског војног санитета. Како је рекао, целог живота био је подељена личност – између медицине, као породичне традиције, војске, основног опредељења његове породице, и историје и војске. После рата био је у Југословенској армији на положају заменика команданта батаљона и радио у штабу армије као други ађутант генерала Велимира Терзића. Демобилисао се крајем 1946. јер је у њему превагнула љубав према медицини. Много година касније генерал проф. др Миољуб Кичић предложио му је да у Сплиту буде начелник интерног одељења војне болнице, на шта је пристао. Међутим, то је пропало јер је било време Маспока у Хрватској, када официри из

Александар Недок је рођен у Београду (1925), где је завршио гимназију и Медицински факултет. Примаријус је постао 1965, докторирао је 1978, а научни саветник је од 1988. године. Редовни је члан Академије медицинских наука Српског лекарског друштва (1990) и Њујоршке академије наука (1985). Аутор је 120 научних радова из области медицине објављених у земљи и иностранству, једног уџбеника и руководио је у десет научних пројеката.

Србије нису били пожељни на руководећим местима. Од љубави према војсци и морнарици, остала је љубав према војном санитету који је са пуно жара и истрајности проучавао.

– Ми смо наставили тамо где је стао др Владан Ђорђевић, са српско-бугарским ратом, и завршили са 1918. годином. Мислим да је војна историографија санитета тог периода практично завршена и да могу само да се пишу детаљи – истакао је др Недок и с тугом приметио да су остале неоштампане биографије српских лекара од 1826. до 1918. који су били у рату официри, резервни официри, добровољци и медици-

нари – студенти медицине. До сада је објављено само 265 биографија у *Српском биографском речнику*, а има их око хиљаду.

ЧОВЕК ИМПРЕСИВНЕ БИОГРАФИЈЕ

На симпозијуму који је отворио др Зоран Вацић, председник Секције за историју медицине СЛД, о др Недоку говориле су његове колеге и сарадници бригадни генерал у пензији доц. др Вељко Тодоровић, пуковник у пензији проф. др Драган Микић и потпуковник у пензији Лука Николић. Они су нагласили његов полет у озбиљним годинама, истраживачки нерв

и спремност да сатима буде у архивима Србије, Аустрије, Немачке, Мађарске и Чешке, проучавајући историју санитета на основу оригиналних докумената.

Глумац Народног позоришта Александар Божовић прочитао је речи др Бране Димитријевића о заслугама породице Недок за војни санитет, посебно лекарима – прадеди Штефану и деда-стрицу Јосифу. Потом је о животу др Недока говорио бригадни генерал у пензији доц. др Вељко Тодоровић.

– Није лако написати биографију човека на Балкану који је за скоро век живота доживео два или три рата, ко је променио неколико држава у којима је живео, ко је учествовао и био сведок промене друштвеног уређења и то два-три пута у истој држави, али и човека који је имао пуно животних радости и који се никад није предавао. Човека који је био активан и у друштвеном животу, и поред њега није пролазило ништа, а да он то не примети и да према томе нема свој став – рекао је доц. др Тодоровић.

Имао је бриљантну каријеру клиничког лекара (интерниста-кардиолог, ендокринолог и генетичар), наставника (гостујући професор на универзитетима у Совјетском Савезу). У Заводу за хитна интерна и цереброваскуларна обољења у Београду основао је прву Коронарну јединицу у Србији (1970). Био је начелник Ургентне хирургије у Ургентном центру УКЦ до пензионисања 1990. године. Аутор је 120 научних радова објављених у земљи и иностранству, једног уџбеника, руководио је у десет научних пројеката, имао је више од двеста саопштења на домаћим

На симпозијуму су поред др Недока говорили (сдесна налево): проф. др Владан Вукчевић, др Зоран Ваџић, пуковник у пензији проф. др Драган Микић, бригадни генерал у пензији доц. др Вељко Тодоровић, потпуковник у пензији Лука Николић и глумца Александар Божовић

и међународним конгресима и симпозијумима.

– Сви који знају др Недока, знају да он познаје медицину у целини – да никад није човека делио на срце, плућа, јетру, бубреге, кости и остало, него га је посматрао као целину, иако се највише бавио кардиологијом, ендокринологијом и клиничком генетиком – нагласио је др Тодоровић и додао да др Недок има неоспоран ауторитет у лекарским круговима, да је један од најстаријих и најцењенијих лекара у Српском лекарском друштву и *несћор* историје српске медицине. – Својом животном акивношћу лекара, научника, хуманисте, педагога и историчара задужио је целокупан српски здравствени систем и заслужио почасно место у земљи и широј друштвеној заједници. Био је и остао иницијативан и предузимљив, бритке мисли, неисцрпног радног елана и патриотског заноса. Нестандардна, несвакидашња, веома обдарена и организована и веома вредна особа која је све изазове испуњавала до краја. Чак и данас.

НЕЗАДРЖИВО НАПРЕД

Незадрживо напред у истраживању догађаја и људи који су били светла, хумана страна рата, речи су којима би се могла описати реконструкција опуса др Недока, коју је на симпозијуму изнео пуковник у пензији проф. др Драган Микић, коаутор у његовим књигама. Он је рекао да све књиге које је написао др Недок стоје као почасна стража једног прохујалог времена.

У монографији „Повлачење српске војске ка албанском приморју и њена евакуација на Крф 1915/1916: Рад војносанитетске службе”, из 2006. године, др Недок испричао је своју причу о албанској голготи, причу коју у Србији може да исприча већина породица, јер живе и расту уз сећања на то. Већ наредне године је са проф. др Браном Димитријевићем и генералом др Бацком Поповићем окупио велику екипу стручњака из

разних области медицине како би истраживали рад српског војног санитета у 1916. години. Тако је настала монографија „Српски војни санитет у 1916. години”, издата 2007, а под истим називом 10. октобра 2007, у организацији Академије медицинских наука СЛД, одржан је и научни скуп.

Сарадњом др Недока, генерала Поповића и тима лекара настала је и трећа публикација која се односила на рад санитета на Солунском фронту „Српски војни санитет 1917–1918”, објављена 2008. године. Након тога је одржан научни скуп на ВМА и издат зборник радова.

– Међутим, др Недок није знао да стане. У „Војносанитетском прегледу” 2008. године приказује рад војног санитета 1917–1918, а већ наредне је спремио и рад „Руска санитетска помоћ Србији у њеним ослободилачким и одбрамбеним ратовима”. Невероватан човек који нас је учио како треба радити. Нема стајања, предаје, одустајања – истакао је проф. др Микић и потом се осврнуо на остале књиге, промоције и стручне скупове који су одржавани на ВМА и у Дому Војске.

Професор др Микић је на том симпозијуму излагао и два рада: „Допринос др

Александра Недока проучавању рада српског војног санитета у балканским ратовима (1912–1913)” и „Значај књиге др Александра С. Недока *Рај Србије са Аустроугарском 1914. године: рад српског војног санитета* за проучавање историје ратних зараза”. У првом раду подсетио је на тешку епидемију колере која је избила код Једрена и од које је смртност у редовима српске војске била око 30 одсто, али и на епидемију колере која је настала на реци Брегалници. Великих губитака била је поштеђена само Тимочка дивизија, јер је референт њеног санитета потпуковник Светислав Милосављевић вакцинисао све борце те дивизије против колере.

Подсетио је и на сведочење о колери на Брегалници, које је изнео др Михаило Петровић, а о чему је др Недок писао следеће: „Опис др Петровића од пре 100 година је реалистички и наликује на опис пакла. То је снажна осуда војника који је кренуо у смрт, а да му није пружена никаква могућност да се од пошасте спасе. Број од 13.500 оболелих и око 5.000 умрлих војника и официра тежак је пропуст државе и њене војске, из које нажалост није извучена никаква поука, што ће се показати у рату 1914. године

у време епидемије три тифуса са много већим жртвама”.

Управо је то била тема другог рада проф. др Микића на симпозијуму. Од епидемија тифуса званично су умрла 56.472 официра и војника, што је, како се сматра, само половина од стварне бројке, а ако не и више од тога. Највише их је умрло од пегавца.

– Борба са епидемијама тифуса, како је говорио др Недок, била је „права херојска симфонија српског војног санитета и страних добровољних мисија, где се сопствени живот стављао свесно на жртвеник помоћи рањенику и болеснику”. Од 595 лекара, њих 122 је умрло у епидемијама. Најтрагичнија чињеница је податак да до јануара 1916. није преживео ниједан санитарски поручник и само ретки капетани друге класе – истиче др Микић.

Можда би у та три рата, у којима је погинуло више људи од болести него од метка, било и више жртава да није постојала, како је говорио војвода Радомир Путник, четврта српска армија – железница, о чему је такође писао др Недок. Она је у балканским ратовима имала три санитарска воза, а у Првом светском рату добила је још један – санитарски воз за дезинфекцију и вакцинацију, који је имао 14 вагона, укључујући и вагон-купатило. Професор др Микић каже да је то била потпуно нова мера, дотад непримењивана ни у једној војсци на свету!

– За допринос у изучавању историје српског војног санитета др Недок је ванредно унапређен у чин резервног санитарског мајора на Дан санитарске службе Војске Србије, у 89. години живота, што је

јединствен пример у свету и чиме се он поносио. Некоме је то мало, а њему много, јер је војску волео. Он је испунио своју мисију. Захваљујући њему и екипи коју је окупио светлост је обасјала многе догађаје и судбине лекара у тим ратним временима. Нису више били загуљени у архивама и заборављени – истакао је проф. др Микић.

ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ

Потпуковник у пензији Лука Николић подсетио је у свом излагању на још две књиге др Недока – „Повлачење српске војске ка албанском приморју и њена евакуација на Крф 1915/1916 (Рад војносанитарске службе)” и „Видо”, која је издата 2021. године. У првој књизи представљени су рад и организација санитарског збрињавања приликом повлачења. Наведене су болнице и друге здравствене установе које су организоване ради прихвата и збрињавања болесних и изнемоглих на правцима одступања од Пећи, Ђаковице и Призрена до Скадра, Љеша и Драча. Посебно поглавље аутор је посветио начину и правцима евакуације страних медицинских мисија чији су припадници углавном ишли заједно са српском војском.

Последња издата књига „Видо” (2021), како је у предговору навео др Недок, дуго је сазревала у његовим мислима, чекајући тренутак да буде објављена. Књигу је посветио генералу проф. др Владимиру Станојевићу, ондашњем капетану прве класе и управнику српске болнице на острву Видо, француском мајору др Баперу, управнику француске болнице и свим лекарима и медицинарима који су спасавали војску и регруте.

КЊИГЕ, НАУЧНИ СКУПОВИ, ПРОМОЦИЈЕ

Представљајући рад др Недока и екипе коју је окупио, проф. др Драган Микић поменуо је стручни скуп из 2010. са темом „Српски војни санитет 1914–1915. године”. Повод је била књига др Недока и др Бацка Поповића, у чијем је стварању учествовало чак 17 аутора. Следио је стручни скуп „Српски војни санитет у балканским ратовима”, одржан 2012, такође на ВМА. Штампане су и две књиге – „Балкански ратови 1912–1913, рад српског војног санитета” др Недока и „Српски војни санитет у балканским ратовима” групе аутора које су приказане на још једном симпозијуму, а одржана је и промоција у Дому Војске Србије. Ту је одржана и међународна научна конференција „Балкански ратови 1912–1913: нова виђења и тумачења”, 24. октобра 2012, а отворио ју је тадашњи министар одбране Александар Вучић. Уследио је научни скуп „Српски војни санитет у Првом светском рату”, одржан 2014, и промоција књиге др Недока „Ваљево – српски ратни хируршки центар и град болница у епицентру велике епидемије 1914–1915”, поводом које је такође одржан стручни скуп 16. марта 2017. на ВМА, а 28. новембра и промоција у Дому Војске Србије. Тим који је предводио др Недок појавио се и на међународном научном скупу „Историјско компаративна анализа операција на Солунском фронту 1916–1918”, одржаном у Дому Гарде новембра 1918, а 2021. године штампана је и његова књига „Рат Србије са Аустроугарском 1914: рад српског војног санитета”.

– Књига није само пуко историјско дело аутора, већ његово чедо. Он уз њу јадикује и нариче над судбином десетина хиљада младића из последње партије регрута, као да су му то рођењени синови. Рат их је затекао на првим часовима обуке, неопремљене, необучене у комплетне униформе, без јасне субординације у командовању, без коморе, без ичега – истакао је Лука Николић.

Симпозијум је затворио др Зоран Ваџић представљајући књигу „Рад српског војног санитета у Великом рату”, која је синтеза досадашњих истраживања др Недока о раду санитета 1912–1918. године.

– То је својеврсна историјска читанка или уџбеник чији је циљ да се „никада не заборави и пренесе наследницима какви су нам прадедови и дедови били” – истакао је др Ваџић и назвао др Недока директним наследником др Владана Ћорђевића, јер је наслањајући се на његов рад заокружио историју српског војног санитета до 1919. године. ■

Морнари у акцији спасавања на реци

УВЕК СПРЕМНИ ДА ПОМОГНУ

У акцији спасавања припадници Речне флотиле сачували су један млади живот од утапања. На повике: „Војско помагај, удавиће се“, инстинктивно су реаговали, спремно и хитро притекли у помоћ и правовременим реаговањем и интервенцијом спречили несрећу

Текст и фотографија поручник бојног брода Драган СПАСОЈЕВИЋ

зан по крми брода, убацивши колут за спасавање, ускочили су поручник бојног брода Владимир Матијевић, поручник корвете Александар Стојановић, старији водници прве класе Александар Цветићанин и Радован Свирчев и разводник Немања Стојановић.

– Код моста је увек јака матица, без обзира колики је водостај, ту је река изузетно опасна – наглашава поручник бојног брода Матијевић. – Не може лако да се маневрише, а мрак нам је додатно компликовао пловидбу и отежавао безбедно извлачење унесрећеног лица.

Велики број људи окупио се на мосту и посматрао акцију спасавања. У почетку су се веома опрезно приближавали унесрећеној особи, вребајући идеалну прилику да је уграбе пре дунавског бездана.

– У првом покушају успели смо да добацимо прамчани вез и приметимо, упркос сенкама које су се стварале од светлости с моста и обале, да се унесрећено лице на пар секунди држало за добачени коноп, али га је, вероватно услед недостатка снаге, испустило. То нам је била потврда да је наступио критични моменат и да морамо више да ризикујемо и енергичније приђемо чамцем, јер време је истицало а вирови бивали све опаснији. Приликом новог прилажења учили смо да је за тренутак нестала испод воде, али на срећу било је то само у делићу секунде и том у налету успели смо да је дохватимо и увучемо у чамац – уз уздах олакшања описивали су саговорници ток спасавања.

Тек кад су је унели у чамац, видели су да се ради о

Део бродова Речне флотиле је 22. септембра, након пребазирања из луке Тител, боравио у везу новосадске луке на Београдском кеју код моста „Дуга”, у склопу реализације задатака из међународно-војне сарадње. По завршеним протоколарним активностима у Дому Војске Србије у Новом Саду неколицина припадника Првог речног одреда налазила се на палуби речног вишенаменског брода чекајући наређење за повратак са службеног задатка у Касарну „Александар Берић”. Идиличну ноћ поред реке у једном трену запарао је вапај пролазника са моста: „Војско помагај, војско помагај, удавиће се” и истог тренутка замрзнуо целокупну слику летње вечери.

Први су повике и позив у помоћ чули старешине и морнари са брода укотвљеног у близини и одмах им је било јасно да се неко с моста нашао у води. Погледали су ка стубовима моста и њихове претпоставке испоставиле су се тачним – учили су да наспред Дунава неко плута. У чамац који је био у реци и ве-

И У ВАТРУ И У ВОДУ

Драма спасавања девојке из опасног загрљаја Дунава није прва у којој се затекао поручник бојног брода Владимир Матијевић, један од главних учесника спасавања људи и имовине. Две године пре овог догађаја у Тителу, тада као поручник фрегате и командант брода, по упловљењу у тителску луку чуо је запомагање са Потиског кеја и одмах повео део посаде те притекао у помоћ породици Јерков којој се запалило поткровље породичне куће. – Невероватно је да се у оба случаја, и гашења пожара и спасавања утопљеника, задесила изузетна група професионалаца, која је радила и дисала као савршено увежбан тим. Обука, и теоретска и практична, коју увек стављамо у први план, у битним тренуцима је примењена на најбољи начин. То се посебно потврдило у случају спасавања утопљеника, када су секунде одлучивале о животу – истиче поручник бојног брода Матијевић, поносан на своје колеге, велике професионалце, кадре да на време стигну и помогну и да ради спасавања људских живота и имовине скоче и у ватру и у воду.

веома младој женској особи, не старијој од двадесет година. Девојка је била бела као креч, преплашена, исцрпљена, скоро без даха. По упловљењу чамца преместили су је у носила хитне помоћи, која је чекала на пристану у близини сидришта бродова. Тако се акција спасавања, на сву срећу, завршила успешно.

Тек по искрцавању петочлана спасилачка екипа осетила је јачину адреналина.

– Чим смо се попели на палубу брода, посада нам је дала воду да угасимо жеђ изазвану адреналинском ватром. Попио сам наискап сигурно више од литре – констатовао је поручник бојног брода Матијевић.

– Да се на нашем месту нашао било који други припадник Речне флотиле, потпуно смо сигурни да би поступио исто и без размисљања притекао у помоћ – истакли су на крају разговора наши јунаци. ■

Србија домаћин „Европске конференције CISM“

ЈУБИЛЕЈ У ЈУБИЛЕЈУ

– Република Србија, као војно неутрална држава, у моменту компликованих односа у свету, жели да и на овај начин допринесе афирмацији мира и витештва, да се надалеко чује ваш глас, војнички глас. И управо ви, као најбољи синови и кћери ваших држава, спортским вештинама, али и вашим укупним образовањем и интегритетом, прожети олимпијским духом треба да допринесете развоју пријатељства кроз спорт и мир у свету, рекао је министар одбране отварајући европску конференцију CISM.

Пише Јована ШИКМАН

Фото: Горан Станковић

”Пријатељство кроз спорт”, слоган и мото Међународног савета за војне спортове, већ 75 година окупља представнике светских оружаних снага, у почетку пет држава оснивача, а данас више од 140 земаља. Један од основних циљева савета је, према речима потпредседника CISM-е за Европу пуковника Дирка Шведеа, да шири пријатељство изван свих граница, али и да ублажи последице војних криза и допринесе бржем решавању конфликта.

Република Србија је у Међународни савет за војне спортове примљена као 127. чланица, 2003. године. Током двадесет година дугог стажа у савету, Србија бележи организацију и учешће у приближно 200 спортских активности, на којима је освојено 88 одличја. Делегација Републике Србије прошле године организовала је прву „Регионалну конференцију балканских држава CISM”, на којој је усаглашен

и прихваћен пројекат балканских војних игара, чије одржавање је планирано за 2026. годину. Генерални секретаријат савета препознао је Делегацију РС као иницијатора у области спорта и, у години јубилеја, поверио јој организацију „Европске конференције CISM”.

Конференцију у Дому Војске Србије свечано је отворио министар одбране Републике Србије Милош Вучевић, који је том приликом нагласио да „Република Србија, као војно неутрална држава, у моменту компликованих односа у свету,

жели да и на овај начин допринесе афирмацији мира и витештва”, те да Делегација Србије жели да се надалеко чује војнички глас учесника ове конференције и да представници свих земаља чланица „као најбољи синови и кћери својих држава, спортским вештинама, али и образовањем и интегритетом, прожети олимпијским духом треба да допринесу развоју пријатељства кроз спорт и миру у свету”. Министру Вучевићу, том приликом, потпредседник CISM-е за Европу пуковник Дирк Шведе уручио је одликовање „Grand officer” за заслуге, подршку и допринос земље домаћина.

Двадесет две чланице учествовале су на „Европској конференцији CISM” у српској престоници. Представници делегација разматрали су кључна питања за даљи развој савета. Међу бројним темама, према речима Дирка Шведеа, издвојило се питање одржавања довољног броја активности, које су услед короне смањене, како би се пријатељство ширило. Шеф Делегације РС при CISM потпуковник доц. др Негован Иванковић истакао је да је Србија предузела низ активности на развоју спорта у Војсци и да им учешће на овој конференцији омогућава да ускладе ставове по питању заједничког деловања у наредном периоду како би остали на темељима концепата на којима је заснован Међународни савет за војне спортове, а то је првенствено пријатељство кроз спорт.

– Што више прилика будемо имали да се надмећемо и дружимо на спортским бориштима, не сумњам да ће и наша визија будућности бити далеко светлија – рекао је потпуковник доц. др Иванковић. ■

Скенирајте код и погледајте
све конкурсе на сајту
Министарства одбране

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

R A S P I S V I E

ИНТЕРНИ КОНКУРС

**за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време у 63. падобранску
бригаду Генералштаба Војске Србије;**

референт за правне послове, ФВЕС ФЛО04, 1 извршилац, место службовања Ниш.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати подофицири на неодређено време на служби у Војсци Србије, који испуњавају следеће услове:

Општи услови:

- да су здравствено и психофiziчки способни за службу у Војsci Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедноснo проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране.

Посебни услови:

- да су подофицири на неодређено време на служби у Војсци Србије;
- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- да поседују војнопадобранско звање „падобранац“ или више;
- да имају завршене студије из области правних наука.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне podatke, адресу, контакт телефон и назив формациjskog места – на које конкурише, кандидати подnose јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидати прилажу и следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење посебне безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСГР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Команди 63. падобранске бригаде Генералштаба Војске Србије, појединачно у затвореној конверти са назнаком „За конкурсну комисију по интернетном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА

Изборни поступак спровеће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на проверу физичких способности и тестирање психолошких капацитета.

Радн вршења психолошке процене, кандидати за попуна формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којем ће их информисати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек ocena na osnovnim studijama – do 50 bodova (proizvod konacne ocene i broja 5);
2. proverа fizičke sposobnosti – do 20 bodova (proizvod konacne ocene i broja 4);
3. psihološka procena kandidata – do 20 bodova (proizvod konacne ocene i broja 4);
4. razgovor – do 10 bodova (proizvod konacne ocene i broja 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војсци Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидati са собом обавезно носе извод из здравственог картона и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војно-здравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране носе кандидати који су се пријавили за попуну формацијског места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандида-
тима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и на веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефоне 56-395 и 56-373.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

РАСПИСУЈЕ

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време
у 4. бригади Копнене војске:

начелник Групе за верске послове – војни свештеник,
место службовања Бујановац,
1 извршилац.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати професионални војници
на служби у Војсци Србије, који испуњавају следеће
услове:

Општи услови:

- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије у својству професионалног официра;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране.

Посебни услови:

- да имају завршене студије богословско-теолошког факултета;
- да су рукоположени у чин свештеника од надлежног епископа Српске православне цркве (кандидати морају имати писани благослов свог надлежног епархијског архијереја);
- кандидате за војног свештеника који нису рукоположени, рукополаже надлежни епископ Српске православне цркве, а на предлог архијереја надлежног војним свештеницама у ВС, по окончању изборног поступка и непосредно пре пријема у професионалну војну службу;
- да су професионални војници на служби у Војсци Србије;
- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидати прилажу и следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- писани благослов надлежног епархијског архијереја за пријаву на конкурс;
- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење посебне безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЉР;
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Војној пошти 1097 Ниш, појединачно у затвореној коверти, са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотарa биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на проверу физичких способности и тестирање психолошких капацитета.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

За проверу физичких способности кандидати су у обавези да са собом понесу спортску опрему: патике, тренерка – шорц, мајица (сопствени избор).

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуњу формацијског места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Нишу), према распореду који ће израдити и са којим ће их упознати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

1. просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ коначне оцене и броја 5);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
4. разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате ће бити извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војсци Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране носе кандидати који су се пријавили за попуњу формацијског места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима. Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и на веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефоне 018/555-562.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

РАСПИСУЈЕ

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор у звање наставника у образовно-научном пољу медицинских наука, и то:

1. једног наставника за ужу научну област интерна медицина под област гастроентерологија у звању доцента;
2. једног наставника за ужу научну област медицинска хемија за избор у звање доцента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
- да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
- да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да испуњава услове за избор у звање доцента из члана 17. и члана 18. Правилника о начину, поступку и ближим условима стицања звања наставника („Службени војни лист”, број 40/21);
- кандидати који се први пут бирају у звање доцента морају имати позитивно оцењено приступно предавање из уже научне области за коју се бирају. Приступно предавање биће одржано 5. 12. 2023. године и не може бити краће од 30 минута, нити дужи од једног школског часа (45 минута). Тему приступног предавања бира кандидат, а све у складу са одредбама Правилника о приступном предавању наставника („Службени војни лист”, број 42/21).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

1. документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (одлуке Сената број 10/121 од 21. јуна 2022. године), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Медицинског факултета ВМА);
2. попуњен одговарајући образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника (CD или USB);
3. уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
4. сагласност претпостављене команде за ангажовање у наставном процесу у оквиру студијских програма Медицинског факултета ВМА, осим за лица постављена на формацијско место наставника Универзитета одбране.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војно-медицинске академије Универзитета одбране Црнотравска 17, Београд, са ознаком „конкурс за избор у звање наставника”**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси. Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране. Конкурсна документација неће се враћати кандидату. Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

РАСПИСУЈЕ

ЈАВНИ КОНКУРС

за поновни избор у звање сарадника:

1. једног сарадника за ужу научну област хирургија под област ортопедска хирургија и трауматологија у звању асистента;
2. једног сарадника за ужу научну област медицина рада у звању асистента;
3. једног сарадника за ужу научну област дерматовенерологија у звању асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

За избор у звање асистента:

1. да је кандидат завршио одговарајућу здравствену специјализацију;
2. да је кандидат уписао докторске академске студије;
3. да је кандидат студије првог степена завршио са просечном оценом најмање осам;
4. да кандидат има најмање један рад in extenso, као први аутор у часопису са рецензијом;
5. да кандидат показује смисао за наставни рад, на основу мишљења катедре.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса;
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копијама примерака научних радова и других публикација, уколико их поседују.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаве на конкурс за реизбор у звање сарадника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војно-медицинске академије Универзитета одбране Црнотравска 17, Београд, са ознаком „конкурс за избор у звање сарадника”**.

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси. Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране. Конкурсна документација неће се враћати кандидату. Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)

ПОНИШТАВА РАСПИСАНИ

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време, објављен у магазину „Одбрана”, број 366 и на сајту Министарства одбране дана 1. новембра 2022. године, за попуњу упражњених формацијских места у Копненој војсци, по следећем:

1. референт за обавештајно-извиђачке послове, ВЕС ФП614, 1 извршилац, место службовања Краљево;
2. командир вода, ВЕС ФЦ004, 1 извршилац, место службовања Нови Пазар;
3. командир вода за подршку, ВЕС ФП004, 1 извршилац, место службовања Зајечар;
4. командир командног вода, ВЕС ФН004, 1 извршилац, место службовања Прокупље;
5. командир вода, ВЕС ФЦ004, 4 извршиоца, место службовања Куршумлија;
6. начелник групе, ВЕС Ф0004, 2 извршиоца, место службовања Врање;
7. командир извиђачког вода, ВЕС ФЦ004, 1 извршилац, место службовања Врање;
8. референт, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања Врање;
9. командир инжењеријског вода, ВЕС ФЖ004, 1 извршилац, место службовања Бујановац;
10. командир вода, ВЕС ФЦ204, 1 извршилац, место службовања Врање;
11. референт за заштиту ресурса, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања Врање;
12. командир командног вода, ВЕС ФН154, 1 извршилац, место службовања Ниш;
13. командир командног вода, ВЕС ФН204, 1 извршилац, место службовања Ниш;
14. командир вода – ронилац, ВЕС ФР204, 1 извршилац, место службовања Нови Сад;
15. командир оклопно-извиђачког вода, ВЕС ФЦ004, 1 извршилац, место службовања Ниш.

ОБАВЕШТЕЊЕ

о покретању процеса избора кандидата за учешће у мултинационалној операцији UNIFIL у Републици Либан

Обавештавају се заинтересовани кандидати да је отпочео процес избора за:

1. мултинационалну операцију UNIFIL у Републици Либан за период ангажовања од шест месеци, са почет-

ком ангажовања од јуна 2024. године, за дужности:

- штабни официр на дужности Г-2 у Команди сектора „Исток“ – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- штабни официр на дужности Г-3 у Команди сектора „Исток“ – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- штабни официр на дужности Г-4 у Команди сектора „Исток“ – 1 дужност, логистичка специјалност, чин капетан – мајор;
- штабни официр на дужности Г-5 у Команди сектора „Исток“ – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- штабни официр на дужности Г-9 у Команди сектора „Исток“ – 1 дужност, општа специјалност, чин капетан – мајор;
- штабни официр на дужности С-3 у Команди шпанског батаљона – 1 дужност, општа специјалност, чин поручник – капетан;
- штабни официр на дужности С-4 у Команди шпанског батаљона – 1 дужност, логистичка специјалност, чин поручник – капетан;
- вођа елемента националне подршке уједно старији национални представник – 1 дужност, општа специјалност, чин мајор – потпуковник;
- официр ВБА у елементу националне подршке – 1 дужност, безбедносна специјалност, чин капетан – потпуковник;
- официр у елементу националне подршке – 1 дужност, логистичка специјалност, чин поручник – мајор;
- подофицир у елементу националне подршке – 1 дужност, логистичка специјалност, чин старији водник – заставник прве класе;
- подофицир у елементу националне подршке – 1 дужност, општа специјалност, чин старији водник – заставник прве класе;
- референт за персоналне послове у Команди пешадијске чете – 1 дужност, општа специјалност, чин старији водник – заставник прве класе.

На основу члана 14. Правилника о критеријумима за избор и начину избора припадника Војске Србије који се припремају и обучавају за учешће у мултинационалним операцијама и начину издавања сертификата о оспособљености („Службени војни лист”, број 5/21) заинтересована лица детаљније информације о општим и посебним критеријумима за предметни процес избора могу добити у матичним јединицама.

Рок за достављање документације заинтересованих кандидата је **10. новембар 2023.** године.

ОБАВЕШТЕЊЕ

о покретању процеса избора кандидата за учешће у мултинационалној операцији EUTM Mozambique у Мозамбику

Обавештавају се заинтересовани кандидати да је отпочео процес избора за:

1. мултинационалну операцију EUTM Mozambique у Мозамбику на период од шест месеци, са почетком ангажовања март/април 2024. године, за дужност:

штабни официр у Ј-4 Команде мисије – 1 дужност, специјалност инжењерија или грађевинска служба,

чин поручник – капетан прве класе.

На основу члана 14. Правилника о критеријумима за избор и начину избора припадника Војске Србије који се припремају и обучавају за учешће у мултинационалним операцијама и начину издавања сертификата о оспособљености („Службени војни лист”, број 5/21) заинтересована лица детаљније информације о општим и посебним критеријумима за предметни процес избора могу добити у матичним јединицама.

Рок за пријаву заинтересованих кандидата је **1. новембар 2023.** године.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са „В:PM Export-Import d.o.o.”

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-387, који је закључен 12. октобра 2023. године између „В:PM Export-Import d.o.o.” и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, омогућена је куповина сатова и накита по повољнијим условима у односу на редован ценовник у износу од 10%.

Наведени попуст односи се на комплетан асортиман двовоца услуга, осим на артикле који су већ на снижењу.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Ординацијом денталне медицине „Doctor A.Mi” и Салоном за одржавање и негу тела „A. Mi Studio”

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-353, који је закључен 27. септембра 2023. године између Ординације денталне медицине „Doctor A.Mi” и Министарства одбране и Салона за одржавање и негу тела „A. Mi Studio” и Министарства одбране (Уговор број 11-352 од 27. 9. 2023. године), у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, као и чланова њихове уже породице, омогућено је коришћење услуга наведених субјеката по повољнијим условима у односу на редован ценовник у износу од 10%, као и могућност плаћања на рате, путем административне забране, и то:

- до 30.000 динара на 3 месечне рате;
- преко 30.000 динара на 6 месечних рата.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Чланови уже породице, уколико услуге наведених субјеката користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране односно на служби у Војсци Србије, као и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Услуге наведених субјеката могуће је користити на адреси Николе Пашића 7, у Крагујевцу.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Ауто-школом „Аксерта” из Београда

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-360, који је закључен 29. септембра 2023. године између Ауто-школе „Аксерта” из Београда и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, као и чланова њихове уже породице, омогућено је 10% попушта на редовну цену услуге обуке возаче за возаче Б категорије, са могућношћу плаћања на рате путем административне забране до 10 месечних рата.

Наведени попуст односи се на све врсте плаћања.

Редовна цена обуке укључује теоријску и практичну наставу у трајању од 40 часова и прво полагање стручних испита, док сваки наредни излазак на стручни испит запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије, као и ужи чланови њихове породице плаћају по редовном ценовнику умањеном за 10% у готовини.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин. Чланови уже породице, уколико услуге наведеног субјекта користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране односно на служби у Војсци Србије, као и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин. Услуге наведеног субјекта могуће је користити на адреси Чарлија Чаплина 39, у Београду.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Стоматолошком
ординацијом „Mea.Dent“ из Београда

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-379, који је закључен 9. октобра 2023. године између Стоматолошке ординације „Mea.Dent“ из Београда и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, као и чланова њихове уже породице, омогућено је коришћење услуга наведеног субјекта по повољнијим условима у односу на редован ценовник, и то:

- 10% попушта на укупну вредност било ког предрачуна за све врсте плаћања;
- стоматолошке услуге – ортоанализе за фиксне и мобилне апарате, као и анализе за фолије за исправљање зуба плаћају се у готовини са 10% попушта;
- могућност плаћања на рате, путем административне забране на 6 до 12 месечних рата на све стоматолошке услуге осим услуга из тачке 2), уз следеће услове:
 - износ месечне рате не може бити мањи од 4000,00 динара;
 - за протетске и имплантолошке радове потребно је плаћање учешћа у готовини у износу од минимум 30% вредности рада;
 - за пломбе, каменаца, лечења или вађења зуба не плаћа се учешће у готовини;
 - све ортодонтске интервенције плаћају се у готовини пола одмах на уградњи, а друга половина на месечне рате по 12.000,00 динара, када су месечне контроле, у готовини.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Чланови уже породице, уколико услуге наведеног субјекта користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране односно на служби у Војсци Србије, као и два примерка оверене и потписане административне забране уколико се плаћање обавља на тај начин.

Услуге наведеног субјекта могуће је користити на адреси Јурија Гагарина 247, у Београду.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Хипербаричним центром
„OxyHouse“ из Краљева

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-343, који је закључен 22. септембра 2023. године између Хипербаричног центра „OxyHouse“ из Краљева и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, као и чланова њихове уже породице, омогућено је коришћење услуга хипербаричне коморе по повољнијим ценама у односу на редован ценовник, и то:

- цена за појединачни третман износи 2.000 динара за 70 минута;
- цена пакета од 10 третмана износи 18.000 динара (1.800 динара по третману за 70 минута);
- цена пакета од 20 третмана износи 30.000 динара (1.500 динара по третману за 70 минута).

Поред повољне цене одобрава се плаћање на рате, путем административне забране, без камате, од 3 до 6 месечних рата, у зависности од висине пакета.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Чланови уже породице, уколико услуге хипербаричне коморе користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране односно на служби у Војсци Србије, као и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Услуге хипербаричне коморе могуће је користити на адреси Чика Љубина 5 у Краљеву.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Хипербаричним центром
„Oxybaric“ из Новог Сада

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-378, који је закључен 9. октобра 2023. године између Хипербаричног центра „Oxybaric“ из Новог Сада и Министарства одбране Републике Србије, у корист запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије,

као и чланова њихове уже породице, омогућено је коришћење услуга хипербаричне коморе по цени од 1.800 динара за третман од 70 минута. Минималан број предвиђених третмана је 10.

Запослени у Министарству одбране и професионални припадници Војске Србије у обавези су да приликом плаћања услуга покажу на увид идентификациону картицу / војну легитимацију или оверену потврду о запослењу и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Чланови уже породице, уколико услуге наведеног субјекта користе без пратње запосленог у Министарству одбране или професионалног припадника Војске Србије, дужни су да приликом плаћања услуга доставе копију идентификационе картице / војне легитимације или оверену потврду да је то лице запослено у Министарству одбране односно на служби у Војсци Србије, као и два примерка оверене и потписане административне забране, уколико се плаћање обавља на тај начин.

Услуге наведеног субјекта могуће је користити на адреси Ресавска 2, у Новом Саду.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА ТРАДИЦИЈУ, СТАНДАРД И ВЕТЕРАНЕ

ИНФОРМАЦИЈА

о пословној сарадњи са Високим струковном васпитачком и медицинском школом у Вршцу

На основу Уговора о пословној сарадњи број 11-342, који је закључен 22. септембра 2023. године између Високе струковне васпитачке и медицинске школе у Вршцу и Министарства одбране Републике Србије, у корист деце запослених у Министарству одбране и професионалних припадника Војске Србије, омогућено је студирање уз ослобођено плаћање школарине у целости за двоје деце у Високој струковној васпитачкој и медицинској школи у Вршцу за сваку школску годину.

Студирање уз ослобођено плаћање школарине оствариће деца која нису на буџету, односно која су на самофинансирању са најбољим успехом.

Студирање уз ослобођено плаћање школарине односи се на сваку годину студија уписану први пут. Уколико студент обнови годину, трошкови студија прелазе на терет студента.

Висока струковна васпитачка и медицинска школа у Вршцу омогућиће сваке школске године студирање уз ослобођено плаћање школарине за два студента са најбољим успехом која су на самофинансирајућем програму.

Министарство одбране обавезало се да ће запосленим издати оверену потврду којом се потврђује да је запослени у радном односу у Министарству одбране и Војсци Србије, са назначеном врхом издавања потврде (ради ослобађања детета од обавезе плаћања школарине у целости).

Наведену потврду издаје надлежна организациона јединица Министарства одбране и Војске Србије.

Конкурси су отворени од 1. новембра 2023.

